

51 yıl
1965 2016

ARALIK 2016 215

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI DERGİSİ
IKV

TÜRKİYE - AB
KONULU
KOMİTESİ
TOPLANTISI

EU - TURKEY
JOINT CONSULTATION COMMITTEE
35th MEETING

Aralık / December 2016 - TOBB / ANKARA

35'inci Türkiye-AB KİK Toplantısı Gerçekleşti

AB ile
İlişkilerde
2017 Yeni Bir
Başlangıç Yılı
Olmalı

2016'ya Veda
Ederken
Dünya ve
Türkiye-AB
İlişkileri

Popülizm ve
Aşırı Sağın
Yükselişi
AB'yi Nasıl
Etkileyecek?

İKV KURUCU VE MÜTEVELLİ KURUMLARI

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI DERGİSİ İKV'den

Olumludan çok olumsuz ve sarsıcı gelişmelere sahne olan bir yıla veda edip yeni bir yılı karşılarken, her şeye rağmen moralleri yüksek tutmak ve geleceğe umutla bakmaya çalışmak en zorlu sınavımızı oluşturuyor. Suriye ve Irak'ta savaş, yerlerinden edilmiş milyonlarca mülteci, radikal hareketler, terör ve güvenlik tehditleri, liberalizmin gerilemesi, aşırı sağ popülist hareketlerin yükselişi, Brexit ve son olarak ABD'de Trump döneminin başlaması... Tüm bu gelişmeler bildiğimiz dünyanın hızla değişmekte olduğunu ve yeni bir sistemik dönüşümün sancılarını yaşadığımızı

ortaya koyuyor. Her şeyin hızla değiştiği ve başkalaştığı bu dönemde siyasete ve uluslararası ilişkilere aklın, sağduyunun ve hümanizmin hakim olabilmesi için kuşkusuz ki bazı mihenk taşlarına ihtiyaç var. Demokrasi, çoğulculuk, ifade ve örgütlenme özgürlüğü, insan haklarına saygı ve hukukun üstünlüğü bu mihenk taşlarının en önde gelenlerini oluşturuyor. Özgürlüklerin güvenlik endişeleri ile kısıtlandığı, demokrasinin seçilmiş otokratları iktidara taşıdığı, kapıların mültecilerin yüzlerine birer birer kapandığı ve gücün refah artışı için değil daha az avantajlıları ezmek ve bastırmak için kullanıldığı bir dönemde bu ilkeleri usanmadan savunmak her zamankinden daha önemli.

Geçtiğimiz yıl Türkiye ve AB ilişkilerinin ana temalarını mülteci krizi, vize serbestliği, müzakere süreci, Kıbrıs görüşmeleri ve Gümrük Birliği'nin güncellenmesi için yapılan hazırlık çalışmaları oluşturdu. 18 Mart 2016'da AB ve Türkiye'nin ortak bildirisi ile Türkiye'den Yunan adalarına düzensiz göçün kontrol altına alınması için önemli bir adım atıldı ve iki taraf arasında işbirliği alanları pekiştirildi. Düzensiz göçün önlenmesi konusundaki işbirliği ile paralel ilerleyen vize serbestliği süreci için Haziran 2016'nın hedef tarih olarak belirlenmesi Türkiye'de AB sürecine olan ilginin artmasına yol açarken, bunun gerçekleşmemesi hayal kırıklığına sebep oldu. 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında

da ise ilişkiler gerilimli ve soğuk bir döneme girdi. AB çevrelerinin kınama mesajlarına rağmen, darbe girişimi ile karşı karşıya kalan hükümet ile yeterince dayanışma göstermemeleri bir kötü niyet işareti olarak algılandı. FETÖ'nün ordu, yargı, polis, bürokrasi, üniversite, basın, özel sektör ve diğer kurumlardan bertaraf edilmesi için alınan önlemler ve aynı zamanda PKK ve IŞİD ile de devam eden mücadelenin karşısında AB yeterince destek olmamak ve şüpheci bir tutum almakla eleştirildi. AB tarafından ise Türkiye'deki gelişmeler ülkenin demokrasi ve hukukun üstünlüğünden uzaklaşması ve aday bir ülke olarak AB kriterlerine aykırı düşmesi olarak değerlendirildi. Avusturya, Türkiye ile müzakereleri askıya almayı önerirken, Avrupa Parlamentosu bu yönde bir tavsiye kararı aldı. Müzakerelerin resmen askıya alınması, ilişkileri geri dönülemez bir noktaya taşıyabilirdi. Neyse ki bu gerçekleşmedi ve yaşanan sorunlara rağmen iki taraf da ilişkilere nokta koymamayı tercih ettiler.

Bu ayki sayımızda, Türkiye'de AB çalışmalarının duayen isimlerinden Prof. Dr. Rıdvan Karluk 2017'nin Türkiye ve AB ilişkilerinde yeni bir başlangıç yılı olmasını önerirken, İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas Türkiye-AB ilişkilerinde 2016'nın muhasebesini yapıyor.

Dosya'da bu ay popülizm ve aşırı sağın yükselişi var. İKV Uzman Yardımcıları Deniz Servantie ve Emre Ataç; Hollanda, Fransa, Almanya gibi önde gelen AB üyesi devletlerde yükselişte olan popülist sağın serencamını ele alıyor. Yine aynı bölümde Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Emre Erşen uçak krizi sonrasında tehlikeye düşen Türkiye ve

Rusya ilişkilerinde yakın zamandaki yeniden yakınlaşma sürecini irdeliyor ve Türkiye'nin Batı ile olan ilişkilerindeki soğumayı da dikkate alarak bunun yeni bir eksen kayması olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusunun yanıtını arıyor.

Ekonomi Masası'nda İKV Kıdemli Uzmanı Sema Gençay Çapanoğlu, İtalya'da siyasi istikrarsızlığa da yol açan bankacılık krizinde son gelişmeleri aktarırken, STA Bilgi ve Kapasite Merkezi bölümünde İKV Proje Müdürü Selen Akses, Gümrük Brliği'nin güncellenmesi sürecine hizmet sektörünün bakışını irdeleyen çalışmayı anlatıyor. Küresel Gündem'in merceğinde Almanya'nın G20 dönem başkanlığı var. "Birbirine bağlı bir dünyayı şekillendirmek" sloganı ile yola çıkan Almanya Dönem Başkanlığını İKV Araştırma Müdürü Çisel İleri ele alıyor.

E-Gündem bölümünde İKV Uzmanı Ahmet Ceran AB'de mobil telefon görüşmelerinde dolaşım ücretlerinin sona ermesi konusunu açarken, Enerji Ajandasında İKV Araştırma Müdürü Çisel İleri AB'nin temiz enerji hedefine ağırlık veren enerjide kış paketinin içerdiği düzenlemeleri irdeliyor. İş Dünyasının AB Perspektifi köşesinde İKV Uzmanı İlge Kıvılcım Paris Anlaşması'nın gıda ve içecek sektörlerini nasıl etkileyeceği konusunda okuyucuyu bilgilendiriyor. Profil'de İKV Kıdemli Uzmanı Yeliz Şahin çekişmeli bir yarışa sahne olan AP Başkanlık seçimlerine katılan adayları tanıtıyor.

Son olarak, AB hukukunun kılcal damarlarından Avrupa sokaklarına hukukun güncelerini irdeleyen Güncel Hukuk bölümünde Dr. Ozan Turhan malların serbest dolaşımı ile ilgili Cam Filmi kararını ele alıyor. Brüksel'den Bakış bölümünde İKV Brüksel Temsilcisi Haluk Nuray "Eğitim Şart" gibi

dillere pelesenk olmuş bir slogan ile yola çıktığı yazısında, İKV Brüksel Ofisi'nde staj yapan gençlerin görüşlerine yer veriyor.

Keyifli ve verimli okumalar diliyoruz. ■

215

ARALIK
2016

İKVDEN

İKVD FAALİYETLERİ

- 6 35'inci Türkiye-AB KİK Toplantısı TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu Ev Sahipliğinde Yapıldı
- 7 İKV Başkanı Zeytinoğlu, KİK Toplantısına Katıldı
- 7 Berlin'de Türkiye-AB Sivil Toplum Buluşmaları Gerçekleştirildi
- 8 İKV, Türkiye-AB İlişkilerini Bratislava'da Ele Aldı
- 9 İKV Heyeti Türkiye'nin Bratislava BŸyŸkelçisi Tarafından Ağırlandı
- 10 İKV Başkanı Zeytinoğlu DŸnya Odalar Federasyonu Genel Konsey Ÿyeliđi'ne Yeniden Seçildi
- 10 İKV Genel Sekreteri İzmir Ekonomi Ÿniversitesi'nde Vize SŸrecini Anlattı
- 11 Komisyon GŸmrŸk Birliği MŸzakereleri için Konseyden Yetki Talep Etti
- 12 "AB'nin MŸzakereleri Dondurma Kararı Almaması Olumlu Bir Gelişme"
- 13 İKV Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Kabaalioğlu, KonfŸcŸs EnstitŸleri Genel Kurul Toplantısı'na Katıldı
- 13 AB Delegasyon Başkanı BŸyŸkeli Berger İKV'yi Ziyaret Etti
- 14 "Vizesiz Avrupa için Son DŸzluđe Girildi Pozitif GŸndeme Odaklanılmalı"
- 15 İKV'den "TŸrkiye'nin Katıldığı AB Programları ve Proje İmkânları" Yayını
- 15 İKV Anket Raporu: GŸmrŸk Birliği'nin GŸncellenmesi Yolunda TŸrkiye-AB Hizmet Ticaretinin ŸnŸndeki Temel Engeller

AB BİLGİ MERKEZİ'NDEN

- 16 İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi'nde Bu Ay

GŸNDEM

- 18 AB GŸndemi
- 20 TŸrkiye-AB GŸndemi

GŸRŸř

- 22 AB ile İlişkilerde 2017 Yeni Bir Başlangıç Yılı Olmalı
- 28 2016'ya Veda Ederken DŸnya ve TŸrkiye-AB İlişkileri

DOSYA

- 34 Popülizm ve Aşırı Sağın Yükselişi AB'yi Nasıl Etkileyecek?
38 Türkiye-Rusya Yakınlaşması: Yeni Bir Eksen Kayması mı?

EKONOMİ MASASI

- 44 İtalya Bankacılık Krizinde Son Perde

STA BİLGİ VE KAPASİTE MERKEZİ'NDEN

- 48 Hizmet Sektörü Açısından Gümrük Birliği'nin Güncellenmesinin Önemi

KÜRESEL GÜNDEM

- 52 G20 Dönem Başkanlığı Almanya'da

E-GÜNDEM

- 56 AB'de Mobil Sınırlar Tarih Oluyor: Dolaşım Ücretlerinin Sonu

ENERJİ AJANDASI

- 58 Enerjide Kış Paketi Bekleneni Verebilecek mi?

İŞ DÜNYASININ AB PERSPEKTİFİ

- 60 Paris Anlaşması ile Gıda ve İçecek Sektörü de Değişecek

PROFİL

- 62 Çekişmeli Yarışta Geri Sayım: AP Başkanlık Seçimi ve Adaylar

GÜNCEL HUKUK

- 66 ABAD ve Malların Serbest Dolaşımı (1): Cam Filmi Kararı

BRÜKSEL'DEN BAKINCA

- 68 "Eğitim Şart!"

ARALIK 2016 / SAYI: 215

İktisadi Kalkınma Vakfı adına Sahibi:
Ayhan Zeytinoglu

Sorumlu Yayın Yönetmeni:
Doç. Dr. Çiğdem Nas

Yazı İşleri Yönetmeni:
Gökhan Kilit
İlge Kıvılcım
Ahmet Ceran

Yönetim Yeri:
Esentepe Mahallesi, Harman Sokak
TOBB Plaza, No:10 Kat: 7-8, Levent
34394 İstanbul
Tel: 0212-270 93 00
Faks: 0212-270 30 22
E-posta: ikv@ikv.org.tr

Brüksel Ofisi:
Avenue de l'Yser 5-6 1040
Brüksel / Belçika
Tel: 00322-646 40 40
Faks: 00322-646 95 38
E-posta: ikvnet@skynet.be

Yayın Türü: Yaygın süreli

Baskı Yeri ve Tarihi: İstanbul, Aralık 2016

Yayına Hazırlık

Genel Yönetmen
Gürhan Demirbaş

Genel Yönetmen Yardımcısı
Eser Soygüder Yıldız

Görsel Yönetmen
Hakan Kahveci

Editör
Hüseyin Vatansever

Grafik&Tasarım
Şahin Bingöl

Fotoğraf Editörü
Eren Aktaş

Kurumsal Satış Yöneticisi
Özlem Adaş
Tel: 0212 440 27 65

Reklam Müdürü
Nazlı Demirel
Tel: 0212 440 27 69

İletişim
Tel: 0212 440 27 63 - 0212 440 29 68
e-posta: ajansd@dunya.com
www.ajansdyayincilik.com

Baskı
Gezegen Basım Ltd. Şti
www.gezegenbasim.com.tr
Tel: 0212 325 71 25

Dergideki yazılar, kaynak gösterilerek,
kısmen veya tamamen yayımlanabilir.

Dergide yayınlanan makaleler ve katkılarda yazarlar tarafından açıklanan görüşler ve tercih edilen rapor ve kaynaklarda belirtilen görüşler, İKV Dergisi'nin, yayın kurullarının, yayıncının veya editörlerin görüşlerini yansıtmamaktadır. Bilgi ve görüşlerin sorumluluğu tamamen yazarlara aittir.

İKVV dergisi ile ilgili her türlü bilgi ve talep için:
ikv@ikv.org.tr

35'inci Türkiye-AB KİK Toplantısı TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu Ev Sahipliğinde Yapıldı

35'inci Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi (KİK) Toplantısı, 5-6 Aralık 2016 tarihlerinde Ankara'da düzenlendi. Toplantı, TOBB Sosyal Tesisleri Konferans Salonu'nda TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun ev sahipliğinde, AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, Türkiye-AB KİK Eş Başkanı Annie van Wezel ve AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger'in katılımıyla gerçekleştirildi.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu açış konuşmasında, 15 Temmuz darbe girişimi nedeniyle Temmuz ayında yapılması planlanan toplantının bu tarihe ertelendiğini açıkladı. TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, son yıllarda uluslararası çevrede Türkiye'deki yatırım ortamı konusunda olumsuz algı oluşturulduğunu

belirterek, ekonominin güçlü bir şekilde pozitif seyrine devam etmekte olduğunu ve Türkiye'ye yatırım yapanların her koşulda kazançlı çıkacağını belirtti.

Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi, görüşmelerin ardından TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu'nun ev sahipliğinde düzenlenen bir akşam yemeğinde bir araya geldi. Yemekteki konuşmasında TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, tüm Türkiye-AB KİK temsilcilerine toplantıya katılmalarından dolayı teşekkür etti. Karşılıklı konuşmanın yararlarına değinen ve ekonomik ve sosyal ortaklar olarak zor konuların nasıl tartışılması gerektiğini gösterdiklerini ifade eden Hisarcıklıoğlu, toplantıda sunulan görüşlerin ve sunumların dikkate alındığını kaydetti. ■

İKV Başkanı Zeytinoğlu, KİK Toplantısı'na Katıldı

Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi (KİK) 35'inci Toplantısı 5-6 Aralık 2016 tarihlerinde Ankara'da TOBB Sosyal Tesisleri Konferans Salonunda gerçekleştirildi. TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıkloğlu'nun ev sahipliğinde yapılan toplantının açılış oturumunda, AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıkloğlu, Türkiye-AB KİK Eş Başkanı Annie Van Wezel ve AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger birer konuşma yaptı. İki gün devam eden 35.

KİK Toplantısı'nda, Türkiye-AB müzakerelere süreci, vize serbestliği, Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve Suriyeli mültecilerin durumu konuları uzmanların katılımı ile ele alındı.

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, Ankara'da düzenlenen Türkiye-AB KİK Toplantısı'na katılarak, İKV'nin görüşlerini aktardı. İKV Başkanı Zeytinoğlu konuşmasında, Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerinin canlandırılması, üyelik sürecini engelleyen siyasi blokajların kaldırılması ve özellikle 23'üncü Fasıl

Yargı ve Temel Haklar ile 24'üncü Fasıl Adalet, Özgürlük ve Güvenlik'in müzakerelere açılması gerektiği çağrısında bulundu. İKV Başkanı, vizelerin acilen kaldırılması için gerekli adımların atılmasının, gerek Gümrük Birliği kapsamında iş dünyası temsilcilerinin önünde duran önemli bir engelin kaldırılmasına gerekse AB ile ilişkilerde daha olumlu bir havanın hakim kılınmasına vesile olacağını aktardı. İKV Başkan Zeytinoğlu, Gümrük Birliği'nin önemli bir katkı sağlayacağını vurguladı. ■

Berlin'de Türkiye-AB Sivil Toplum Buluşmaları Gerçekleştirildi

Berlin'de 14-15 Aralık 2016 tarihlerinde düzenlenen "Türkiye-AB Sivil Toplum Buluşmaları" toplantısı AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik ve TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıkloğlu'nun katılımıyla gerçekleştirildi. ■

İKV, Türkiye-AB İlişkilerini Bratislava'da Ele Aldı

AB Dönem Başkanlıkları ve Türkiye'nin AB Üyelik Süreci Projesi kapsamında İKV, Büyükelçi Aslıgül Üğdül'ün de katılımıyla Slovakya'da Türkiye-AB ilişkileri hakkında bir toplantı düzenledi.

İK V tarafından 2010 yılından beri yürütülen "AB Dönem Başkanlıkları ve Türkiye'nin AB Üyelik Süreci Projesi" kapsamında 8 Aralık 2016 tarihinde Bratislava'da Slovakya Ticaret ve Sanayi Odası'nın katkılarıyla bir toplantı düzenlendi. Toplantıda Türkiye-AB ilişkilerindeki gelişmeler, dünya ticaretinde meydana gelen değişimler ve Gümrük Birliği'nin modernizasyonu ele alındı. Toplantının açış konuşmaları İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu ve Türkiye'nin Slovakya Büyükelçisi Aslıgül Üğdül tarafından gerçekleştirildi. İKV Başkanı Zeytinoğlu açış konuşmasında kısaca İKV'nin faaliyetleri hakkında bilgi verdikten sonra toplantıda ele alınacak Gümrük Birliği konusunun Türkiye ekonomisi açısından son derece önemli olduğunu, bugün gelinen noktada Gümrük Birliği'nin işleyişinden kaynaklanan

sorunların aşılması gerektiğini belirtti.

Türkiye'nin Slovakya Büyükelçisi Aslıgül Üğdül konuşmasında Türkiye-AB ilişkilerinin son dönemde çeşitli sınamalardan geçtiğine ve Türkiye-AB Mülteci Uzlaşısı'nın iyi işlediğine dikkat çekerek Türkiye ve AB'nin birlikte hareket etmemeleri durumunda bunun küresel olarak olumsuz sonuçlar doğuracağını açıkladı. Büyükelçi Üğdül, Türkiye'nin beklentisinin, AB'nin vize serbestisi ve Suriyelilere yönelik mali yardım konusundaki taahhütlerini yerine getirmesi olduğunu dile getirerek, özellikle vize serbestisi konusunda 72 maddeden sadece bir tanesi üzerinde durulmasının, bugünün gerçeklerini yansıtmadığını ifade etti. Türkiye'nin bugün müzakere sürecinde karşılaştığı engellerin teknik değil siyasi olduğuna dikkat çeken Büyükelçi Üğdül, müza-

kere sürecinde bir başlığın açılmasının ödül olmadığını hatırlatarak 23'üncü ve 24'üncü fasılların gecikmeden açılması gerektiğini vurguladı.

Toplantının panel bölümünde ilk konuşmayı gerçekleştiren İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu Türkiye ekonomisindeki son gelişmeleri değerlendirdi. Türkiye'nin dünyanın en büyük 18'inci ekonomisi olduğunu, AB'nin ise en büyük 6'ncı ticaret ortağı olduğunu hatırlatan İKV Başkanı Zeytinoğlu tüm olumsuz gelişmelere rağmen 2016 yılında Türkiye ekonomisinin iyi bir performans gösterdiğine dikkat çekti. Türkiye'nin bugüne kadar Gümrük Birliği sayesinde önemli kazanımları beraberinde getirdiğini, ancak son yıllarda vize ve kota sorunları, ülkemizin karar alma mekanizmasında yer almamasından kaynaklanan sorunlar gibi önemli meselelerin ikili ticaret ilişkimizi sekteye uğrattığını belirtti. İş dünyası olarak Gümrük Birliği'nin modernizasyonuna büyük önem verdiklerini söyleyen İKV Başkanı, yapılan tahminlere göre Gümrük Birliği'nin revizyonunun Türkiye'nin GSYİH'ye yüzde 1,44 katkı sağlayacağını ifade etti.

TEPAV Ticaret Çalışmaları Merkezi Direktörü Bozkurt Aran sunumunda küresel ticarete değişen trendlere dikkat

çekti. Bugün uluslararası arenada ABD ve AB'nin liderliğini üstlendiği liberal sistemin artan popülizm, jeopolitik değişimler ile sarsıldığını belirten Aran, ucuz iş gücünün gelişmiş ülkelerdeki mavi yakalıları olumsuz etkilediğini, göç, egemenlik hakkının ihlali gibi unsurların yeni küresel düzende giderek daha öne çıktığını söyledi. Aran bir tarafta ABD seçimlerini kazanan Trump'ın söylemi, öte yandan AB'nin Brexit ve artan ulusalcı popülizm ile yüzleştiğini hatırlattı. TEPAV G20 Çalışmaları Merkezi Direktörü Doç. Dr. Sait Akman sunumunda Gümrük Birliği'nin modernizasyonunun getireceği faydalar ve zorlukları ele aldı. Sunumunda 2016 yılında yapılan bir çalışmaya atıfta bulunan Akman mevcut Gümrük Birliği'nin yerini bir STA'nın alması durumunda bunun Türkiye açısından refah kaybı yaratacağını belirtirken, Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin sürecinin ise yüzde 1,84 oranında refah kazancı sağlayacağını söyledi. Önümüzdeki dönemde başlayacak Gümrük Birliği'nin modernizasyonu ile ilgili her iki taraf için de bazı zorluklar olduğuna dikkat çeken Akman, AB içerisinde son olarak CETA örneğinde görüldüğü gibi artan bir direniş olduğunu, AP'nin Türkiye ile müzakere sürecini askıya alma konusundaki

kararının olumlu bir hava yaratmadığını ifade etti.

Panelin son konuşmacısı İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas Türkiye-AB ilişkilerindeki mevcut durumu değerlendirdiği sunumunda müzakere sürecinde bugün gelinen noktada bir tıkanma yaşandığını, müzakere süreci dışında ikili ilişkilerin geri kabul anlaşması ve mülteci sözleşmesi, vize serbestliği süreci, Gümrük Birliği'nin modernizasyonu, üst düzey diyalog mekanizmaları ve yıllık Türkiye-AB Zirve toplantıları ekseninde sürdüğünü ifade etti. İKV'nin 9 Mayıs 2016 tarihinde açıkladığı kamuoyu araştırmasına referans veren İKV Genel Sekreteri Nas, Türkiye kamuoyunun AB üyeliğini yüzde 75 oranında desteklediğine ancak üyelik beklentisinin yüzde 64 olduğuna dikkat çekti. Türkiye kamuoyunun AB üyeliğini isteme sebebinin büyük oranda refah ve ekonomik gelişmişlik olduğunu vurgulayan Doç. Dr. Nas, ikili ilişkilerin geleceğine yönelik değerlendirmesinde Gümrük Birliği'nin modernizasyonu sürecinin, vize liberalizasyonunun tamamlanmasının, katılım müzakerelerinin sürdürülmesinin, AB üyeliği hedefinin canlı tutulmasının ve ortak çıkar alanlarında işbirliğinin önemini vurguladı. ■

İKV Heyeti Türkiye'nin Bratislava Büyükelçisi Tarafından Ağırlandı

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, TEPAV Ticaret Çalışmaları Merkezi Direktörü Bozkurt Aran, TEPAV G20 Çalışmaları Merkezi Direktörü Doç. Dr. Sait Akman, Bloomberg HT Haber Müdürü Ali Çağatay, ENPAY CEO'su Murat Yürekten ve İKV Araştırma Müdürü Çişel İleri'den oluşan İKV heyeti 8 Aralık 2016 tarihinde Türkiye'nin Bratislava Büyükelçisi Aslıgül Üğdül tarafından büyükelçilik rezidansında ağırlandı.

Büyükelçi Üğdül tarafından İKV heyeti onuruna verilen öğle yemeğinde Türkiye-Slovakya ilişkileri, ticaret ve yatırımlar, Türkiye-AB ilişkilerindeki

güncel gelişmeler ele alındı. Yemek sonrası İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu Büyükelçi Üğdül'e İKV'nin özel olarak yaptırdığı çiniyi takdim etti. ■

İKV Başkanı Zeytinoğlu Dünya Odalar Federasyonu Genel Konsey Üyeliği'ne Yeniden Seçildi

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, büyük bir başarıya imza atarak Dünya Odalar Federasyonu Genel Konsey Üyeliği görevine yeniden seçildi. Dünya Odalar Federasyonu (WCF), Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) tarafından 1950 yılında üyelik ağındaki ticaret odalarını temsil etmek, odalar arasındaki ilişkileri güçlendirmek amacıyla kuruldu. 12 bin odadan oluşan küresel ağı birleştiren ve odaların daha üretken olmasına yardımcı olan Dünya Odalar Federasyonu'nun Genel Konsey Seçimleri 2016 Kasım ayı içinde gerçekleştirildi.

2017 - 2019 dönemi seçimleri için,

130 ülkeden bin 200'ün üzerinde oda üyesi elektronik oy kullanmaya davet edildi. Dünya Odalar Federasyonu Genel Konseyi için dünyanın tüm bölgelerinden, 48 farklı ülke temsilcisinin aday olduğu seçimlerde 20 temsilci Genel Konsey'de yer alacak. 30 Kasım'da oylamanın kapandığı söz konusu seçimlerde

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, Avrupa bölgesini temsilen 2017 - 2019 dönemi için Genel Konsey Üyeliği'ne 3'üncü kez seçildi. Başkan Zeytinoğlu, yeni dönem Genel Konsey'in, 1 Mart 2017 tarihinde yapılacak ilk toplantısına katılmak üzere, Konsey'in yönetim merkezi olan Fransa'nın başkenti Paris'e gidecek. ■

İKV Genel Sekreteri İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde Vize Sürecini Anlattı

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Çiğdem Nas, İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde Türk vatandaşları için vize serbestliği sürecine ilişkin bir seminer verdi. İzmir Ekonomi Üniversitesi'nde 5 Aralık 2016 tarihinde gerçekleşen seminer, Yard. Doç. Dr. Alexander Buerger'in yönetiminde, Avrupa Komisyonunca desteklenen Jean Monnet seminerleri kapsamında gerçekleştirildi.

Seminerde Doç. Dr. Nas, AB ülkelerine kısa süreli seyahatler için vize uygulamasının ilk olarak 1980'de Federal Almanya tarafından uygulanmaya başladığını,

daha sonra diğer Batı Avrupa ülkelerinin de vize zorunluğunu getirdiğini ve Schengen Anlaşması'nın AB müktesebatına eklenmesi ile birlikte Schengen alanına seyahatlerde vize düzenlemesinin ortak bir uygulama haline geldiğini belirtti. Doç. Dr. Nas, vizenin hukuki, ekonomik ve insani yönlerine de değindi ve Avrupa Adalet Divanı'nda bu konuda görülen Soysal ve Demirkan davalarının hukuki alanda Türkiye'nin kazanımlarının sınırlarını çizdiğini ifade etti. Doç. Dr. Nas, Schengen vize başvurularında ödenen vize ücretinin yanında, banka, noter, çe-

viri gibi diğer ödemelerin de önemli bir ekonomik yük yarattığını ve 2009-2015 yılları arasında, 300 milyon avroyu aşan bir meblağa ulaştığını belirtti.

İKV Genel Sekreteri Doç. Dr. Nas, vizenin her şeyden öteye bir psikolojik bariyer yarattığını ekledi ve vizelerin kaldırılmasının ilişkilerin tümü üzerinde olumlu ve iyimser bir havanın oluşmasını sağlayacağını belirtti. AB ile mülteci konusundaki işbirliğinin vize serbestliği sürecini de hızlandırdığını belirten Doç. Dr. Nas, vize serbestliği için yol haritasında yer alan 72 kritere de değindi. Doç. Dr. Nas, 4 Mayıs 2016'da yayımlanan raporda, Komisyonun vizelerin kaldırılmasını tavsiye ettiğini, ancak hâlâ tamamlanmamış olan beş kriterin ve özellikle terörle mücadele düzenlemesinde istenen revizyonun, sürecin tamamlanmasını zora soktuğunu vurguladı. ■

“Komisyon, Gümrük Birliği Müzakereleri için Konseyden Yetki Talep Etti”

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, Avrupa Komisyonu'nun Gümrük Birliği Müzakereleri için Avrupa Konseyi'nden yetki talep etmesini olumlu bir gelişme olarak değerlendirdi.

Avrupa Komisyonu, 1996 yılından bu yana yürürlükte olan Türkiye ile Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakerelerini başlatmak için Avrupa Konseyi'nden yetki talep etti. Ekonomik yapının zaman içinde değişmesi ve Türkiye ile Avrupa arasındaki ticaretin gösterdiği gelişim Gümrük Birliği'nin güncellenmesini gündeme getirmişti.

Komisyonun yetki talep etmesi üzerine 22 Aralık 2016 tarihinde bir açıklama yapan İktisadi Kalkınma Vakfı (İKV) Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakerelerinin Türkiye-AB ilişkileri açısından önemini vurguladı.

İKV Başkanı Zeytinoğlu açıklamasında modernizasyon süreci ile ilgili beklentilerini şöyle özetledi: “Avrupa Komisyonu'nun Türkiye ile Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakerelerini başlatmak için Konseyden yetki istemesi Mayıs 2015 tarihinde başlayan sürecin önemli halkalarından birini oluşturuyor. Taraflar arasında resmi müzakerelerin 2017'de başlamasını bekliyoruz. Bunun için Konsey'in ortak müzakere pozisyonunu belirlemesi ve Komisyon'a müzakereleri başlatmak ve yürütmek için yetki vermesi gerekiyor. Bu sürecin ilk adımı dün atılmış oldu. Konsey'in de hızlı hareket etmesini ve gerekli yetkiyi Komisyon'a vermesini bekliyoruz. Bu noktada herhangi bir gecikme, kritik bir dönemden geçen Türkiye ve AB ilişkileri açısından olumsuz olacaktır. Şu anda ilişkilerin en fazla ilerleme potansiyeli gösteren alanı Gümrük Birliği'nin güncellenmesi konusu.”

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, sınai mamulleri ve işlenmiş tarım ürünlerinin serbest dolaşımını ve Türkiye'nin AB'nin ortak gümrük tarifesi ve ticaret politika-

sına uyumunu içeren Gümrük Birliği'nin Türk ekonomisine son derece olumlu katkıları olduğunu, ancak güncellenmesi ve derinleştirilmesi vaktinin çoktan geldiğini belirtti. Ayhan Zeytinoğlu sözlerine şöyle devam etti: “Türkiye ve AB arasındaki Gümrük Birliği; Türk sanayisinin rekabet gücü, verimliliği ve üretkenliği açısından son derece önemli bir fark yaratmıştır. AB ve Türkiye arasındaki mal ticaretinin değeri 1996'dan beri 4 kat artmıştır. Ancak geldiğimiz noktada, Gümrük Birliği iki taraf arasındaki ticaretin geliştirilmesi için yeterli olamamaktadır. Hizmet sektörleri ve tarım ürünleri Gümrük Birliği kapsamına dâhil değil. Bu sektörlerin AB pazarına erişimini sağlamamız için Gümrük Birliği'nin derinleştirilmesi gerekiyor. Yapılan araştırmalar, güncellenmiş ve derinleştirilmiş bir Gümrük Birliği'nin Türkiye için yüzde 2,47'lik bir gelir artışına yol açacağını gösteriyor. Her şeyden önemlisi, yeni Gümrük Birliği AB müktesebatına uyumu da hızlandıracığı için Türkiye'nin ortak pazara erişimini kolaylaştıracak ve yapısal reformların önünü açacak. Türkiye'nin orta gelir tuzağından çıkması için bir çıpa ve manivela görevi göreceğini düşünüyorum.

Türkiye-AB üyelik müzakereleri şu anda ilerlemiyor. Ancak siyasi bir hedef olarak tam üyelik perspektifinin canlı tutulması büyük önem taşıyor. GSYİH 2004'te 390 milyar 387 milyon dolar düzeyinden, 2008'de 741 milyar 792 milyon dolara çıkmıştı. Yani 4 yılda yüzde 90 oranında artmıştı. Bu artışta tam üyelik müzakerelerinin başlaması büyük rol oynamıştı. Bugün Gümrük Birliği'nin güncellenmesinin yanında, üyelik müzakerelerinin hızlanacağı koşulların

yaratılmasının da Türkiye ekonomisi ve demokrasisi açısından vazgeçilmez olduğunu düşünüyoruz.”

20 yıldır yürürlükte olan Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin işleyişinde sorunlar yaşandığını dile getiren Zeytinoğlu, bu sorunları çok defalar dile getirdiklerini vurguladı. İKV Başkanı Zeytinoğlu yaşanan başlıca sorunları ise şöyle aktardı: “Türkiye'nin karar alma mevkiinde olmadan AB ticaret politikasına uyum sağlaması, özellikle hızlanan STA müzakerelerinin dışında kalması bizi etkilemektedir. AB'nin imzaladığı STA'ların eş zamanlı olarak Türkiye ile de müzakere edilmesi ve imzalanması iyi işleyen bir Gümrük Birliği ilişkisinin gereğidir. Türkiye'den AB'ye giden malların taşınmasına engel oluşturan ve bu sebeple tarife dışı bir engel olarak değerlendirdiğimiz kamyon kotaları konusu da yine çözüme kavuşturulması gereken diğer bir konuyu oluşturuyor. Bir diğer önemli konu ise Gümrük Birliği kapsamında serbest dolaşan malları üreten veya ticaretini yapan iş insanlarının aynı serbestlikten yararlanamaması, yani vize uygulaması. Bunun da vize serbestliği süreci çerçevesinde halledilmesi gerektiğini düşünüyoruz.”

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu son olarak Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakerelerinin yapısından söz etti ve çetin geçmesi beklenen müzakerelere iş dünyasının etkin katılımının sağlanması ve bilgilendirilmesinin önemini vurguladı. ■

“AB’nin Müzakereleri Dondurma Kararı Almaması Olumlu Bir Gelişme”

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoglu, AB Konseyi Zirve Toplantısı hakkında açıklamalarda bulundu. Zeytinoglu, Avusturya tarafından önerilen katılım müzakerelerinin askıya alınması önerisinin kabul görmemesinin memnuniyet verici olduğunu belirtirken, Avusturya’nın bu tutumunun yapıcı olmaktan uzak olduğunu ve AB’nin Türkiye’yi dışlayarak ve cezalandırarak hiçbir şey elde edemeyeceğini söyledi.

İKV Başkanı Zeytinoglu, Halep’te yaşanan insanlık dramına da değindi ve “Ortadoğu’da istikrarın sağlanması, mültecilerin korunması, terörizmle mücadele gibi birçok alanda Türkiye ve AB’nin yakın işbirliği içinde olması gereken böyle bir dönemde, müza-

kerelerin devam edip etmeyeceğini değil, nasıl hızlandırılabileceğini, hatta Türkiye ve AB ilişkilerinin nasıl güçlendirilebileceğini konuşmalıyız” dedi.

Başkan Zeytinoglu, Türkiye ve AB ilişkilerinin gözden geçirileceği bir Zirve toplantısı yapılması önerisini de olumlu karşıladığını belirtirken, sözlerine şöyle devam etti: “29 Kasım 2015’te kabul edilen Ortak Eylem Planı çerçevesinde Türkiye ve AB arasında düzenli zirveler yapılması öngörülmüştü. Nitekim 18 Mart’ta yapılan zirvede mülteci konusunda işbirliği öngören ve Türkiye ve AB ilişkilerinin diğer alanlarına da ivme kazandıran bir uzlaşmaya varılmıştı. Türkiye ve AB ilişkilerinin kritik bir süreçten geç-

tiği bu dönemde de iki tarafın en üst düzeyde konuşacağı ve görüş alışverişinde bulunacağı bir zirve toplantısı son derece faydalı olacaktır. 'Birbirimiz hakkında değil, birbirimizle konuşalım' düsturu ilişkilerde güven ve diyalogun artırılması için son derece önemli bir anlam taşıyor."

İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu son olarak vize serbestliği hedefine değindi ve bu alanda somut adımların atılmasını beklediğini söyledi. Zeytinoğlu sözlerini şöyle sürdürdü:

"İKV olarak uzun yıllardır vize serbestliği konusunda çalışmalar yapıyoruz. Bu konu kamuoyunun gündemin-

de değilken İKV olarak konuyu işledik ve TOBB ile birlikte gerçekleştirdiğimiz "Vize Şikayet Hattı" gibi projelerimiz, yayınlarımız ve toplantılarımızla kamuoyunda farkındalık yarattık. Türkiye, vize serbestliği diyalogu çerçevesinde öngörülen 72 kriteri yerine getirmek için özellikle geçtiğimiz Nisan ayında önemli reformlar gerçekleştirdi. Hedef, ekim ayında vizelerin kaldırılması idi ama terörle mücadele kanununu revizyonu, yolsuzlukla mücadele eylem planı, Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın uygulanması, biometrik pasaportlara geçiş, Europol ile anlaşma, cezai konularda işbirliği ve veri

güvenliği kanununun revizyonu ile ilgili henüz yerine getirilmemiş kriterlerin olması ve Avrupa Parlamentosu ve Konseyde onay süreci ile ilgili sıkıntılar vizesiz Avrupa hedefinin gerçekleşmesini engelledi. Vizelerin kaldırılmasının sadece seyahat hürriyeti açısından değil, Türkiye-AB ilişkilerinin genel durumu açısından son derece olumlu etkiler yaratacağını düşünüyoruz. Bu konuda Türkiye ve AB arasında görüşmelerin devam ettiğini biliyoruz. İki tarafın da konunun önemine binaen ısrarcı ve kararlı olması gerektiğini düşünüyor ve 2017'in ilk aylarında müjdeli bir haberin gelmesini bekliyoruz." ■

İKV Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Kabaalioğlu Konfüçyüs Enstitüleri Genel Kurul Toplantısı'na Katıldı

İKV Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Halûk Kabaalioğlu, Çin'in Kunming kentinde toplanan Konfüçyüs Enstitüleri Genel Kurul Toplantısı'na katıldı. Kunming'de 140'tan fazla ülkeden 500 civarında Konfüçyüs Enstitüsü sorumlusunun katıldığı Genel Kurul Toplantısı'nda Çin Eğitim Bakanı Yardımcısı, Kunming yetkilileri ve pek çok üst düzey konuşmacı açıklamalarda bulundu. Prof. Dr. Kabaalioğlu, üç yıl önce Çin'in Tianjin kentinde bulunan Nankei Üniversitesi'nde dersler vermiş ve İstanbul'da, bir Konfüçyüs Enstitü-

sü kurulması amacıyla girişimlerde bulunmuştu.

İKV Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Kabaalioğlu ayrıca Universidade de Macau Hukuk Fakültesi'nin "European Union Academic Programme" çerçevesinde 14 Aralık 2016 günü "The European Union and Turkey" konulu bir seminer verdi. Kabaalioğlu'nun konuşmasını izleyen TDM-Teledifusao de Macau SA İngilizce Haber Bülteni Muhabiri Camille Bersola, program sonrasında Prof. Dr. Kabaalioğlu ile bir mülâkat gerçekleştirdi. ■

AB Delegasyon Başkanı Büyükelçi Berger İKV'yi Ziyaret Etti

AB Türkiye Delegasyon Başkanı Büyükelçi Christian Berger ve beraberindeki heyet, 2 Aralık 2016 tarihinde, İKV'yi ziyaret ederek İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu ile görüş alışverişinde bulundu. ■

“Vizesiz Avrupa İçin Son Düzlüğe Girildi, Pozitif Gündeme Odaklanılmalı”

Avrupa Komisyonu'nun vize serbestliği diyalogundaki güncel durumu ortaya koyan 4'üncü Türkiye-AB Mülteci Uzlaşısı İlerleme Raporunu 8 Aralık 2016 tarihinde yayımlamasının ardından İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu vizesiz Avrupa hayalinin gerçekleşmesi için atılması gereken son adımlara ilişkin açıklamalarda bulundu.

Vize serbestliği diyalogunu, “Her iki taraf için de ilişkileri yeniden canlandıran, bu kadar emek sarf edildikten sonra geri dönülemeyecek bir süreç” olarak tanımlayan İKV Başkanı Zeytinoğlu: “Vize serbestliğinin, Türkiye-AB ilişkileri açısından hepimizin aradığı yeni bir başarı hikayesi olabileceğini düşünüyorum. Nitekim son aşamada hem Türk yetkili makamlara hem de AB kurumlarına büyük iş düşüyor” diye konuştu.

Reformların önemini vurgulayan İKV Başkanı Zeytinoğlu, açıklamasını şöyle sürdürdü: “Türkiye'nin Vize Serbestliği Yol Haritası'nda yer alan 72 kriterden, hâlen daha karşılanmamış olduğu öne sürülen 7 kriterle ilişkin reformları hızlı bir şekilde yerine getirmesi gerekiyor. Bu noktada, terörle mücadele mevzuatı ve terörün tanımına ilişkin kriterde yoğunlaşan tartışmaların bir tarafa bırakılıp, hâlihazırda çok hızlı şekilde yerine getirilebilecek kriterlerin karşılanması, böylelikle pozitif bir gündemin sağlanması gerektiğini düşünüyorum.”

Türkiye'de etkin bir veri güvenliği mevzuatının oluşturulmasına ilişkin kriterlerde çok önemli aşamanın sağlandığına da işaret eden İKV Başkanı Zeytinoğlu bu konuda geri kalan adımların hızlıca atılması gerektiğini söyledi ve “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'ndaki istisnai hallere ve oluşturulması öngörülen Kurulun yapısına ilişkin AB tarafının beklentilerini Türk yetkili makamların çok iyi bildiğine, bu konudaki pürüzlerin kısa sürede aşılacağına inanıyorum” dedi.

Öte yandan İKV Başkanı Ayhan Zeytinoğlu, Siyasi Etik Kanunu'nun da uzun süredir bekletilmekte olduğunu hatırlattı ve bu konuda atılacak adımların hızlı şekilde bir kriterin daha karşılanmasını sağlayacağını vurguladı.

Gürcistan ve Ukrayna'nın da benzer bir süreçten geçtiğini hatırlatan Ayhan Zeytinoğlu; sözlerini şöyle tamamladı: “Vize serbestliğinin sağlanabilmesi için

teknik sürecin yanı sıra siyasi süreç de büyük önem taşıyor. Sadece Türkiye'nin değil, Ukrayna'nın ve Gürcistan'ın da vize serbestliği için benzer teknik süreçlerden geçmekte olduğunu, benzer kriterleri karşılamakla yükümlü olduğunu hatırlamamız gerekiyor. AB kurumlarının geçtiğimiz gün, vize serbestliği mekanizmalarının askıya alınabileceği durumlar ve denetim mekanizmaları üzerinde uzlaşmaya varmasının ardından Ukrayna ve Gürcistan için vize serbestliğinin önünde hiçbir teknik engel kalmadı. AB ile üyelik müzakereleri içerisinde olmayan bu iki ülkeye vizelerin kaldırılmasında sona yaklaşmışken, derin Gümrük Birliği iliş-

kisi yürüten, öncelikli bir ekonomik ve siyasi partner konumundaki aday ülke Türkiye'ye yönelik vize uygulamasının kaldırılmamış olması kabul edilemez. Nihayetinde teknik süreç tamamlandıktan sonra konu Avrupa Parlamentosu'na ve Konsey'e taşınacak. AB'de popülist ve radikal eğilimlerin arttığı bir dönemde, özellikle Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye'ye vize serbestliği karşıtı söylemlerin, süreci olumsuz etkilemesine izin verilmemelidir. AB entegrasyon projesinin geleceğini tehlikeye atan popülist, radikal ve yabancı karşıtı söylemlerin üstesinden ancak diyalog ve kültürel etkileşimle gelebilir. Türk vatandaşlarına yönelik vi-

zelerin kaldırılmasının bunun için önemli bir araç olacağı vurgulanmalıdır."

Yayımlanan raporda Komisyon, AB standartlarıyla tam uyumlu biyometrik pasaportların dolaşıma girmesine ilişkin kriterde son duruma da yer veriyor. 1 Kasım tarihinden bu yana biyometrik veri içeren ikinci nesil pasaportların dolaşımda olduğu hatırlatılırken ilgili Vize Serbestliği Yol Haritası kriterinin öngördüğü, AB standartlarıyla tam uyumlu üçüncü nesil pasaportların 2017'nin ilk çeyreği bitmeden yürürlüğe gireceği değerlendirildi. Yani, bu kriterin karşılanmasının önünde hiçbir engel kalmadığını söylemek mümkün. ■

İKV'den "Türkiye'nin Katıldığı AB Programları ve Proje İmkânları" Yayını

AB programlarının ve proje imkânlarının ülkemizde doğrudan yararlanıcıları tarafından daha iyi tanınmasını, katılımın ve proje sayısının, proje kalitesinin artırılmasını amaçlayan bu yayın ile söz konusu programlar hakkında rahat okunacak kolay bir formatta bilgi veriliyor ve proje hazırlanması için yönlendirmeler yapılıyor. Türk ve AB vatandaşları-

nın imza attıkları ortak çalışmaların ikili ilişkilerin gelişmesinde büyük öneme sahip olduğu düşüncesiyle yayın ilgili tüm kesimlerin dikkatine sunuluyor.

Yayın Numarası: 285

Yayın Tarihi: Kasım 2016

ISBN: 978-605-5984-78-6

Hazırlayanlar: Sema ÇAPANOĞLU, Çisel İLERİ, Gökhan KİLİT, Mehmet POYRAZLI, Deniz SERVANTIE, Yeliz ŞAHİN ■

İKV Anket Raporu: "Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi Yolunda Türkiye-AB Hizmet Ticaretinin Önündeki Temel Engeller"

Türkiye ekonomisinin önemli bir ayağını oluşturan hizmetler sektörünün Gümrük Birliği'nin güncellenmesine ilişkin müzakerelerde önemli bir yer tutması bekleniyor. Bu nedenle, Gümrük Birliği'ne ilişkin müzakerelerin başlatılmasından önce Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının AB ile ticarete ve AB pazarına girişte karşılaştıkları tarife dışı engellere ilişkin mevcut tabloyu ortaya çıkarma çalışmalarına katkıda bulunmak için İKV 2016 yılı içinde bir anket çalışması yürüttü.

Söz konusu anket ile Türk şirketlerinin ve Türk hizmet sunucularının AB ile ticari ilişkilerinde karşılaştıkları engellerin tespit edilmesinin yanı sıra, ilgili sektörlerin Gümrük Birliği'nin güncellenmesine ilişkin süreci nasıl değerlendirdiklerine ışık tutulması amaçlandı.

Yayın Numarası: 291

Yayın Tarihi: Aralık 2016

ISBN: 978-605-5984-83-0

Hazırlayan: Selen AKSES, İKV Proje Müdürü ■

İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi'nde Bu Ay

M. Gökhan KİLİT
Strateji ve İş Geliştirme Müdürü, AB
Bilgi Merkezi Koordinatörü

Mehmet POYRAZLI
Basın Danışmanı, AB Bilgi Merkezi
Koordinatörü

Geçtiğimiz kasım ayında 51 yılı geride bırakan İKV, 2016 yılında Türkiye'de AB Bilgi Merkezleri Ağının Desteklenmesi Projesi'nin İstanbul ayağı faaliyetlerini yürüterek önemli etkinlikler gerçekleştirdi. İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi, 2016 yılı boyunca, bölgesel ve tematik etkinlikler, toplumsal münazaralar, sohbet toplantıları ile kültürel aktiviteler gerçekleştirerek yaklaşık 14 bin kişiye doğrudan ulaştı.

“Lokum Teknomen’e Karşı” Çocukları AB ile Buluşturdu

İKV AB Bilgi Merkezi tarafından 29 Aralık 2016 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirilen “Lokum Teknomene Karşı” isimli tiyatro oyunu, çocukları AB ile buluşturdu. Doğa Okulları ve Bahçeşehir Okulları işbirliğiyle düzenlenen etkinlikte, Oyun İstasyonu Tiyatro oyuncuları tarafından “Lokum” isimli ana masal kahramanı ile çocuklara, AB üye ülkeleri ve AB politikaları anlatıldı.

İKV AB Bilgi Merkezi’nin bu yıl 16’ncı faaliyeti olan etkinlikte, “Kırmızı Başlıklı Kız”, “Rapunzel”, “Lokum”, “Çizmeli Kedi” ve “Teknomen” isimli masal kahramanları ile çocuklar, AB ülkelerinde seyahate çıkarıldı. Çevre gönüllülüğü, dayanışma ve AB politikalarının vurgulandığı oyunda, çocukların hayal dünyasına hitap edilerek, masal kahramanları ve yazarlarının ülkeleri hakkında bilgiler paylaşıldı. Geleneksel oyunları ve masalları savunan “Lokum” ile tablet ve bilgisayar oyunlarına destek veren “Teknomen” karakteri arasında yaşanan çekişmeyi anlatan oyun, izleyiciler tarafından beğeniyle izlendi.

İki perdede sahnelenen oyunun ilk sahnesi, Doğa Okulları Kurtköy Kampüsü, ikinci sahnesi ise Bahçeşehir Okulları Kurtköy Kampüsü’nde gerçekleştirildi. Gösterim sonrası, çocuklara “Lokum Serisi” isimli masal kitapları hediye edildi.

Avrupa Sohbetleri Düzenlendi

İKV AB Bilgi Merkezi tarafından İstanbul Şehir Üniversitesi Modern Türkiye Çalışmaları Merkezi işbirliğiyle 22 Aralık 2016 tarihinde İstanbul’da “Avrupa Sohbetleri” başlıklı bir toplantı düzenlendi. Toplantının açış konuşması, İKV AB Bilgi Merkezi Koordinatörü M. Gökhan Kilit ve İstanbul Şehir Üniversitesi Modern Türkiye Çalışmaları Merkezi Müdürü Muzaffer Şenel tarafından gerçekleştirildi.

Toplantıda, Yeditepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Catherine Macmillan, İstanbul Şehir Üniversitesi’nde öğrenci olan ve aynı zamanda İKV stajyeri olan Constance Döring ile Aleksander Heinz konuşmacı olarak katıldı. Avrupalı akademisyen ve öğrencilerin Türkiye’de yaşadığı deneyimlerinin paylaşıldığı toplantıda, interaktif sohbet ortamıyla katılımcılar konuşmacılara sorularını yöneltti.

İKV İstanbul AB Bilgi Merkezi’nin Twitter ve Facebook’ta bulunan sosyal medya hesaplarını takip ederek, 2017 yılı İKV AB Bilgi Merkezi faaliyetlerinden haberdar olabilirsiniz.

 @ikv_ABBM

 IKVİstanbulABBM

TOBİ çatısı altında yürütülen AB Bilgi Merkezleri Ağı Projesi, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Trabzon ve Van olmak üzere 20 ilde faaliyet gösteriyor.

Ayrıca üniversite ve araştırma merkezlerinde bulunan 13 AB Dokümantasyon Merkezleri, öğrenci ve akademisyenlerin AB’ye ilişkin konularda ihtiyaç duydukları bilgi kaynaklarına ulaşmalarını hedefliyor. Proje kapsamında ayrıca 17 ilde AB Bilgi Noktaları faaliyet gösteriyor.

1 Aralık

Almanya G20 Dönem Başkanlığını Devraldı

Önceliklerini istikrarın korunması, gelecek için yaşanabilirliğin iyileştirilmesi ve sorumluluk almak" olarak belirleyen Almanya'nın dönem başkanlığı kapsamında Hamburg'da G20 Zirvesi düzenlenecek.

4 Aralık

İtalya, Anayasa Referandumunda 'Hayır' Dedi

İtalya'da yasama yetkilerini azaltarak yasama sürecini hızlandırmayı hedefleyen anayasa değişikliğine ilişkin referandumda İtalyan seçmenler hayır oyu kullandı ve teklif reddedildi. Sonuçlar sebebiyle İtalya Başbakanı Matteo Renzi istifa mektubunu Cumhurbaşkanı Sergio Mattarella'ya iletti.

5 Aralık

Avusturya'da Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Sonuçlandı

Avusturya'daki cumhurbaşkanlığı seçimini sığınmacılara karşı liberal yaklaşımıyla bilinen Alexander Van Der Bellen kazandı. Katılım oranının yüzde 74 olduğu seçimlerin diğer adayı, göçmen karşıtı söylemleriyle öne çıkan popülist aday Norbert Hofer'di.

11 Aralık

Romanya'da Genel Seçimleri Sosyal Demokrat Parti Kazandı

Seçim sonuçlarına göre Sosyal Demokrat Parti oyların yüzde 46'sını alırken, Ulusal Liberal Parti yüzde 20'sini kazandı. Seçime kadar Romanya'da uzmanlar, diplomatlar ve sivil toplum temsilcilerinden oluşan bir teknokrat hükümet görev yapıyordu.

13 Aralık

AB Genel İşler Konseyi Toplandı

Konsey, yılın son Genel İşler Konsey Toplantısında AB'nin 2017 yılının yasama önceliklerini belirledi ve sürdürülebilir kalkınma ile AB'nin genişleme sürecini masaya yatırdı.

15-16 Aralık

AB Liderler Zirvesi Gerçekleşti

AB devlet ve hükümet başkanları, yıl sonu zirvesi için Brüksel'de bir araya geldi. Zirve gündeminde göç, güvenlik, AB-Ukrayna Ortaklık Anlaşması, Rusya, Brexit ve Suriye konuları vardı. AB Konseyi Başkanı Donald Tusk, Suriye konusunda yeterince etkili olmadıklarını söyledi.

6 Aralık

Fransa'nın Yeni Başbakanı Bernard Cazeneuve Oldu

Böylelikle İçişleri Bakanı Cazeneuve, Manuel Valls'tan başbakanlık görevini almış oldu. Valls ise 2017 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde Sosyalist Partinin adayı olacak.

7 Aralık

Ukrayna ve Gürcistan'a AB'ye Vizesiz Seyahatin Önü Açıldı

AP ve Konsey tarafından varılan anlaşma ile vize serbestliği sağlanan ülkelerle gerekli görülen durumlarda anlaşmanın askıya alınabilmesini öngören mekanizma üzerinde uzlaşıldı. Böylelikle Ukrayna ile Gürcistan'a vizesiz Avrupa kapılarının açılması önünde engel kalmamış oldu.

11 Aralık

Makedonya Erken Seçim Sonuçları

Makedonya'da gerçekleşen genel seçimleri sağ eğilimli iç Makedonya Devrimci Örgütü-Makedonya'nın Ulusal Birliği Demokratik Partisi (VMRO-DPMNE) öncülüğündeki ittifak önde tamamladı.

18 Aralık

Berlin'de Noel Pazarına Terör Saldırısı

Berlin'de Polonya plakalı bir tır, Noel pazarına dalarak terör saldırısı gerçekleştirdi. 12 kişinin ölümüne sebep olan terör saldırısını, IŞİD üstlendi.

19 Aralık

IMF Başkanı Lagarde'a Görevi İhmal Cezası

IMF Başkanı Christine Lagarde, Fransa Adalet Mahkemesi tarafından, 2008 yılında maliye bakanlığı görevi sırasında işadamı Bernard Tapie'ye 404 milyon avro tazminat verilmesi konusunda "gerekli incelemeleri yapmadığı" gerekçesiyle suçlu bulundu.

21 Aralık

AB'nin Güvenlik Birliği'ne İlişkin Üçüncü Rapor

AB'nin terörle ve organize suçlarla mücadele, savunma politikaları ve tehditlere karşı direncini değerlendiren; bu alanlarda atılan son adımları ortaya koyan 'Üçüncü Güvenlik Birliği Değerlendirme Raporu' yayımlandı.

1-2 Aralık

Kıbrıs'ta İki Lider Cenevre'de Buluşma Kararı Aldı

KKTC Cumhurbaşkanı Mustafa Akıncı ile Rum Yönetimi Başkanı Nikos Anastasiadis BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon'un Kıbrıs Özel Danışmanı Espen Barth Eide'nin ev sahipliğinde bir araya geldi. Liderler, 12 Ocakta Cenevre'de uluslararası bir konferansta buluşma hususunda anlaştı.

5-6 Aralık

35'inci Türkiye-AB KİK Toplantısı Gerçekleşti

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun ev sahipliğinde yapılan toplantının açılış oturumunda, AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye-AB KİK Eş Başkanı Annie Van Wezel ve AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger birer konuşma yaptı.

7 Aralık

AB Bakanı Çelik, AB Delegasyonu Başkanı Berger ile Bir Araya Geldi

AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik ile AB Türkiye Delegasyonu Başkanı Büyükelçi Christian Berger, Türkiye-AB ilişkilerinin ileriye götürülmesi ve AP kararı gibi adımların verdiği zararın giderilmesi için AB Delegasyonunun oynayacağı rolü değerlendirdi.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

13 Aralık

TÜİK Hesaplama Yöntemi ESA2010'a Göre Yenilendi

TÜİK, üçüncü çeyrek verilerini AB yönetmeliklerine (ESA 2010) göre revize edilmiş hesaplama yöntemiyle açıkladı. Üretim, harcama ve gelirin esas alındığı yeni sisteme göre; tasarruf, büyüme ve milli gelir kalemleri değişti.

15-16 Aralık

AB Liderler Zirvesi'nde Türkiye Gündemi

Zirvede, AB devlet ve hükümet başkanları Türkiye ile AB arasındaki mülteci uzlaşısına bağlılık mesajı verdi ve 2017 yılının ilk çeyreğinde Türkiye ve AB'den yetkililerin bir araya geleceği Türkiye-AB Zirvesi düzenlenmesi önerildi.

17 Aralık

Kayseri Saldırısının Ardından Mogherini'den Taziye

Kayseri'de bomba yüklü bir araçla 14 askerin şehit edildiği, 55 kişinin yaralandığı terör saldırısının ardından AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini telefonla arayarak Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'na taziyelerini ilettili.

8 Aralık

AB Bakanı Çelik Adana'da AB Üyesi Ülkelerin Büyükelçilerini Ağırladı

Adana Valisi, Büyükşehir Belediye Başkanı ve önde gelen yerel makamlarının, üniversite ve iş dünyası temsilcilerinin de yer aldığı akşam yemeğinde AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, AB ülkelerinin büyükelçilerini ağırladı.

8 Aralık

Türkiye-AB Mülteci Uzlaşısı'nı Değerlendiren Dördüncü Rapor Yayımlandı

Raporda, taraflar arasındaki uzlaşının etkin sonuçlar vermeye devam ettiği vurgulanırken, vize serbestliği için Türkiye'nin karşılamakla yükümlü olduğu kriterlerin altı çizildi.

8-9 Aralık

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu AGİT Bakanlar Konseyi'ne Katıldı

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Dönem Başkanı Almanya'nın evsahipliğinde Hamburg'da düzenlenen AGİT 23'üncü Bakanlar Konseyi Toplantısına katıldı. Toplantıda Ukrayna krizi, sürüncemede kalmış ihtilaflar, terörizmle mücadele gibi konular ele alındı.

16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

19 Aralık

Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov, Silahlı Saldırıda Hayatını Kaybetti

Silahlı saldırıda Büyükelçi Karlov'un hayatını kaybetmesinin ardından Türk yetkili makamlar ve AB ülkeleri ile kurumlarının liderlerinden başsağlığı ve saldırıyı kınama mesajları paylaşıldı.

21 Aralık

Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin Modernizasyonu için Yetki Talebi

Avrupa Komisyonu, Türkiye ile Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakerelerini başlatmak için Konsey'den yetki talep etti. AB'nin ticaret konusundaki müzakereleri Avrupa Komisyonu tarafından Bakanlar Konseyi'nin yetkilendirmesi üzerine gerçekleştiriliyor.

22 Aralık

AB'den Türkiye'deki Suriyeli Çocuklara Yönelik Mali Yardım

Komisyon, Türkiye'de bulunan 70.000 Suriyeli çocuğun eğitim şartlarının geliştirilmesi ve eğitim tesislerinin kurulmasına yönelik olarak 270 milyon avro tutarında mali yardımı onayladı. Bu yardımla birlikte 100 okul inşa edilmesi öngörülüyor.

Türkiye-AB ilişkileri yarım yüzyılı geçen bir geçmişe sahip. Türkiye'nin AB'ye ortak üyelik için yaptığı başvurunun (31.07.1959) üzerinden 58, 14 Nisan 1987 tarihinde o dönemki adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelik başvurusu üzerinden 30, Gümrük Birliği'nin gerçekleşmesinden (31.12.1995) 22, adaylık statüsü kazanmasından (12.12.1999) 18, müzakerelerin başlamasının üzerinden de (3 Ekim 2005) 12 yıl geçti. Bu süre içinde AB üye sayısı 6'dan 28'e çıktı. Sırada Batı Balkanlar var ama Türkiye yok.

AB ile İlişkilerde 2017 Yeni Bir Başlangıç Yılı Olmalı

Prof. Dr. S. Rıdvan KARLUK
Anadolu Üniversitesi
İktisat Fakültesi Dekanı

Türkiye, AB kapısında 1959 yılından bu yana bekletiliyor. Bunun sebebi Türkiye'nin Avrupalılığı konusunda süregelen tartışmalardır. Tartışmalar yeni değil. Bu olgu son 200 yıldır devam ediyor. Türkiye'nin yarım yüzyılı aşkın süredir devam eden AB süreci, cumhuriyetimizin ilanından sonraki en önemli çağdaşlaşma projesidir.

Proje, 12 Eylül 1980'den sonraki en

sıkıntılı döneminden geçiyor. 2016 yılı başlarında ilişkilerde yumuşama yaşanırken, yıl sonuna doğru aksi yönde bir gelişme oldu. AP, AB ile Türkiye arasında 2005 yılında başlatılan üyelik müzakerelerinin geçici olarak dondurulmasına ilişkin kararı 37 oya karşı 479 oyla kabul etti. 107 AP üyesi karara çekimser kaldı. Karar, bağlayıcı olmasa da siyasi açıdan görmezden gelinmesi mümkün olmayan

bir belgedir. Türkiye her ne kadar kararı “yok” hükmünde sapsa da, AB üyesi ülkelerin seçilmiş parlamento üyelerinin görüşü, AB vatandaşlarının kanaatini göstermesi bakımından önemlidir.

AP’deki müzakerelerin dondurulması sonrasında ikili ilişkilerdeki soğumanın 2017 yılı içinde ortadan kalkması, Türkiye’nin iç politika konusu yapıldığı Almanya, Fransa ve Hollanda’daki seçimlerle de doğrudan ilişkilidir. AB’de aşırı sağın yükselmesi ve müzakerelerin popülist yaklaşımlara kurban edilmesi durumunda ilişkilerde bir düzelmeye olması oldukça zordur. Nitekim Prof. Dr. Daron Ace-

moğlu, Perakende Günleri için geldiği İstanbul’da AP’nin Türkiye ile üyelik müzakerelerini geçici olarak dondurma kararını nasıl karşıladınız sorusunu, “AB, Türkiye’nin kurumları için önemli bir çıpadır. Bu çıpayı elimizden kaçırmak üzereydik. Şimdi tamamen kaçırdık. Türkiye için iyi bir sonuç olmadı. Ayrımın büyümesi, hem ekonomik hem siyasi anlamda çok kötü” diyerek cevaplandırdı.

2016 yılında mülteci krizi bağlamında varılan 18 Mart mutabakatı kapsamında vize serbestliği konusunda bir ilerleme sağlanamadı. AP Başkanı Sosyal Demokrat politikacı Martin Schulz, Türkiye terörle mücadele yasalarında reform yapmadığı sürece AB’ye vizelerin kaldırılması sürecinin devreye girmeyeceğini şöyle açıkladı: “Bu yüzden Avrupa Komisyonu’nun vize serbestliği başvurusunu ilgili parlamento komisyonlarına iletmedim, halen masamda duruyor.” Schulz, Türkiye’ye idam cezasının getirilmesi durumunda AB üyelik müzakerelerinin kendiliğinden sona ereceğini söylemiş, fakat Türkiye ile diyalogun kesilmemesi gerektiğinin altını çizmişti.

Vize serbestliği ve 18 Mart mutabakatının geleceği açısından 2017’nin ilk ayları önemlidir. Vize serbestliği ile ilgili olarak AB’nin terör tanımlaması konusunda ısrar edici tutumunu anlamak mümkün değildir. AB üyeleri ve Almanya, Türk vatandaşlarına AB hukukuna, ABAD kararlarına ve taraflar arasındaki anlaşmalara aykırı olarak vize uyguluyor. Türkiye’nin de içinde olduğu Avrupa Konseyi üyeleri 1957 yılında serbest dolaşım anlaşması imzalamışlardır. 1960’lı yıllara gelindiğinde karşılıklı olarak vizeler kaldırılırken Türkiye 1980 yılında vizesiz Avrupa’dan çıkarıldı. Federal Almanya 1957 anlaşmasını Türk vatandaşları için askıya aldığını Avrupa Konseyi’ne 9 Temmuz 1980 tarihinde bildirdi ve vize uygulamasına 5 Ekim 1980 tarihinde başladı. Türk vatandaşlarına Ankara Anlaşması, Katma Protokol ve Ortaklık Konseyi Ka-

rarlarına aykırı bir şekilde vize koyan Yunanistan dışındaki ilk AB üyesi ülke Almanya’dır. Aynı yıl 24 Eylül’de Fransa, Federal Almanya’yı izleyerek Avrupa Konseyi bünyesindeki anlaşmayı Türkler için askıya aldığını bildirdi ve Türk vatandaşlarına vize uygulamasına başladı.

Günümüzde Türkiye, vatandaşlarından Schengen vizesi talep edilen tek AB aday ülkesidir. Ortaklık (Ankara) Anlaşması’nın 14’ncü maddesi ile Katma Protokol’ün 41(1) maddesi, mütakabiliyet esasına göre düzenlenmişti. Ortaklık Anlaşması’nın 14’ncü maddesi uyarınca akit taraflar, “hizmet sunumuna ilişkin serbestliğe herhangi bir kısıtlama getirmeme” konusunda anlaşmışlardı. Ayrıca Katma Protokol Madde 41(1) uyarınca akit taraflar arasında “yerleşme hakkı ve hizmetlerin serbest dolaşımına, yeni kısıtlamaların getirilmemesi” gerekliliği belirtilmişti (standstill maddesi). Buna rağmen AB üyesi ülkelerin Türk vatandaşlarına vize uygulaması bir çifte standarttır.

Gümrük Birliği’nin Güncellenmesi İlişkileri Yumuşatıyor

Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi (KİK) 35’inci toplantısının açılışında konuşan AB Bakanı ve Başmüzakereci Ömer Çelik, “Dışlayıcı, fasılları siyasi sebeplerle açmayan bir yaklaşımla ilerlemek söz konusu olmaz” diyerek AB’yi haklı olarak eleştirdi. 2017’de Kıbrıs sorununa çözüm bulunursa ve Gümrük Birliği’nin kapsamının genişletilmesi konusunda ilerleme gerçekleşebilirse, ilişkilerde gelişme sağlanabilir. Fakat AP Başkanı Martin Schulz’un Kıbrıs’ta çözüme yönelik olarak “Bu da bölgede uzun süreli anlaşmazlıkların giderilebileceğine dair bir umut olacaktır, bu durum aynı zamanda Türkiye’ye de bağlı” açıklaması göz ardı edilmemeli. Komisyonun Aralık 2016’da Türkiye ile Gümrük Birliği güncelleştirilmesi müzakerelerine başlamak için AB Konseyi’nden yetki talep etmesi olumlu bir gelişmedir. Bu girişimin, 2016’da kop- ▶▶

Türkiye için zaman zaman "Batıya giden gemide Doğuya koşan ülke" benzetmesi yapıldı ama bunun doğru olmadığı Türkiye'nin üye olduğu Avrupalı ekonomik, askeri ve siyasi kuruluşlar tarafından ispatlandı.

ma noktasına gelen ilişkileri yumuşattığı ifade edilebilir.

Nitekim İKV Başkanı Ayhan Zeytinoglu'nun "Gümrük Birliği'nin derinleştirilmesi Türkiye'yi orta gelir tuzağından çıkaracak potansiyeli taşıyor ama tam üyelik perspektifi unutulmamalı" tespiti, Türkiye'nin AB hedefinden vazgeçmediğinin altını çizmesi bakımından önemlidir. Prof. Dr. Burhan Kuzu'nun NTV kanalında "Avrupa'dan Çıkalım" dedikten sonra 11'nci Cumhurbaşkanı Doç. Dr. Abdullah Gül'ün 25'inci Kalite Kongresi'nin açılışında "Esas hedef, AB'nin 27-28 üye ülkesinden biri olmak değildir; mesele o seviyede bir ülke olmaktır. Bunu Avrupa'ya tatmin etmek, Avrupa'ya taviz vermek anlamında görürseniz yanılırsınız" açık-

lamasını bu kapsamda değerlendirmek gerekir.

Gümrük Birliği'nin güncelleştirilmesi 29 Kasım 2015 ve 18 Mart 2016 tarihlerinde yapılan Türkiye-AB Zirvesi kararlarında yer almıştı. 31 Aralık 1995 tarihinde gerçekleşen Gümrük Birliği'nin, günümüz şartlarına uyarlanması tarafların yararına. Anlaşma'nın güncelleştirilmesiyle Gümrük Birliği; tarım, hizmetler, sanayi ve kamu alımları alanlarını kapsayacak şekilde genişleyecek, AB'nin üçüncü ülkelerle imzalayacağı serbest ticaret anlaşmalarında Türkiye'nin mağdur olması da önlenecek. Derinleşme süreci, AB ile ABD arasında müzakereleri devam eden TTIP'ye Türkiye'nin katılımını da kolaylaştıracak. TTIP dışında

kalinması durumunda, Almanya'da yerleşik IFO Enstitüsü (*Institute for Economic Research*) tarafından Almanya Federal Ekonomi ve Teknoloji Bakanlığı adına 2013 yılında yapılan bir araştırmaya göre Türkiye'nin ekonomik kaybının 20 milyar dolar (milli gelirinin yüzde 2,5'i) civarında olması öngörülüyor. Derinleşme sürecinin Türkiye'yi tam üyelikten uzaklaştıracağı şeklinde tereddütler de bulunuyor. Türkiye'nin üyelik vizyonunun korunması ancak siyasi kriterlere uyum ile sağlanabilir.

2014 yılında Dünya Bankası tarafından yayımlanan raporda Gümrük Birliği'nin derinleştirilmesinin Türkiye ekonomisi üzerinde olumlu etkileri olacağı vurgulanmıştı. Tarım ürünleri ticaretindeki tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılmasıyla birlikte hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi senaryosunda milli gelirin yüzde 0,46 oranında (cari rakamlarla yaklaşık 3.5 milyar dolar) artabileceği hesaplandı. Derinleştirilmiş Gümrük Birliği'nin ekonomik açıdan getireceği en büyük değişiklik, Türkiye ekonomisinin yaklaşık yüzde 70'ini oluşturan hizmetler sektörünün AB rekabetine açılacak olmasıdır. Bu gelişme, Türkiye'nin milli gelirini yüzde 0,2 oranında (2014 yılı rakamlarına göre 1.5 milyar dolar) artıracaktır. Sektörün Gümrük Birliği'ne dahil edilmesinin; bankacılık, ulaştırma, haberleşme, enerji ve turizm sektörlerini etkilemesi bekleniyor.

Batı'nın çifte standartlarına yönelik Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslar gibi Batılı olmayan bölgelerde seslendirdiği eleştiriler zaman zaman Türkiye'nin bir ortak değil, rakip güç olarak algılanmasına yol açıyor, Ortadoğu'daki Batı karşıtı aktörlerle ilişkileri, Türkiye'nin Avrupa'da netür bir ortak olacağı konusunun sorgulanmasına sebep oluyor. Türkiye'nin dış politikada ilkeli davranması, son yıllarda ABD ve AB'de endişe doğursa da bu bir eksen kayması anlamına gelmemelidir. AB'nin Kıbrıs konusunda Türkiye'ye

yaptığı baskılar, geçmişte Türkiye'ye ısrarla önerdiği imtiyazlı ortaklık ve Türkiye'ye karşı uyguladığı Bobon Kriterleri (Bo: Bizden Olanlar, Bon: Bizden Olmayanlar) sebebiyle Türk kamuoyunda AB'ye yönelik tepki giderek artıyor. Türk kamuoyu artık Türkiye'nin bir gün AB üyesi olacağına inanmıyor.

Kamuoyu desteği olmadan Türkiye'de hiçbir hükümetin AB'ye üyelik konusunda istekli olmayacağını ifade etmek gerekir. Bu durumda Türkiye ile batı dünyası arasındaki ilişkiler zayıflarsa, bu durumda Türkiye'de bir eksen kayması olabilir. Bu kayma hiçbir zaman Şanghay Beşlisi yönünde olmamalıdır. Eğer olursa Rusya, Ermenistan ve Çin ile aynı blokta yer alırsın ki bu daha büyük hata olur. Prof. Dr. Daron Acemoğlu Avrupa Birliği'ne ve de NATO'ya alternatif olarak Şanghay Beşlisi'ne üye olmasının Türkiye açısından olumlu olmadığını açıklamıştır: "Çok kötü okuyorum. Türkiye'nin Batı'yla ilişkisi hiçbir zaman sorunsuz değildi. Bir adım geri, bir adım ileri gidiyordu. Avrupa'yla yakınlaştığımız dönemler hep iyi netice verdi."

Türkiye-AB İlişkilerinin Geleceğine ilişkin Öngörüler

İstanbul Ortaköy'deki son terör saldırısına AB ve Batı'dan gelen önemli destek mesajları, özellikle AB ile ilişkilerin gelişmesi ve AB'nin terör tanımı konusundaki tavrının yumuşatılması yönünde Türkiye'ye bir fırsat penceresi açtı. Bu fırsatı Türkiye iyi kullanmalı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan "53 yıl geçti hâlâ oyalıyorsunuz. Niye oyalıyorsunuz? Söyleyeyim: bugüne kadar bunu pek telaffuz etmiyordum. Sadece özel görüşmeler, oralarda konuşuyordum. Ey AB, siz bizi halkının büyük bir çoğunluğu Müslüman olduğu için kabul etmiyorsunuz. Bunun aksini ispat edemezsiniz. 'Sizi almazlar' dedi AB'ye, 'boşuna uğraşıyorsunuz.' 'Niye?' dedim, 'Müslümanız' dedi. 'Biz de bunu biliyoruz aslında' dedim ama biz yine de bakalım, bir samimiyet testidir diye bu yola girdik" derken haklı olabilir.

Bu konuda Alman asıllı Prof. Dr. Fritz Neumark'ın şu tespiti Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hak vermektedir: "Çok samimi olarak itiraf edeyim ki, Avrupalı, Türkleri sevmez ve sevmesi de mümkün değildir. ▶▶

Türkiye aidiyet açısından öteden beri batılı bir yönelim içinde oldu. Bundan sonra da olmaya devam edecek.

Asırlardır kilisenin Türk ve İslam düşmanlığı, Hristiyanların hücrelerine sinmiştir. Sebeplerine gelince: Müslüman olduğunuz için sevmez, ama faraza laiklik şöyle dursun, Hristiyan olsanız da size düşman olarak bakmaya devam eder.” Fakat buna rağmen Türkiye pireye kızıp yorgan yakmamalıdır. Rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal’ın 14 Nisan 1987 tarihindeki üyelik başvurusu sırasında söylediği *“Bu uzun ve meşakkatli bir yoldur. Bizi caydırmak için çok şey yapacaklar. Ama yılmamalıyız”* görüşü hiçbir zaman unutulmamalıdır.

AB’nin 2014-2020 bütçe döneminde Türkiye’nin üyeliğini dikkate alan bir bütçe planlaması yapılmamış olması, Avrupalıların Türkiye’yi 2014-2020 yıllarında üye olarak görmediğini ortaya

koyuyor. Türkiye için zaman zaman *“Batıya giden gemide Doğuya koşan ülke”* benzetmesi yapıldı ama bunun doğru olmadığı Türkiye’nin üye olduğu Avrupalı ekonomik, askeri ve siyasi kuruluşlar tarafından ispatlandı. Türkiye’nin dışında hiçbir Müslüman ülke AB dışındaki tüm Avrupalı kuruluşlara üye değildir. Türkiye’nin AB ile ilişkilerinin kopmaması gerekir. Çünkü AB’de geçerli standartlar; kişi hak ve özgürlükleri, hukuk devleti, kuvvetler ayrılığı, çoğulcu demokrasi, yargının bağımsızlığı, adaletin tarafsızlığı gibi temel alanlara çağdaş düzenlemeler getirmektedir. AB üyelik süreci, başından bu yana Türkiye’nin istikrarı, ekonomik ve siyasi reformları açısından bir çıpa görevi yaptı.

Bu çıpanın kaybedilmemesi 2017’de

daha önceki yıllara oranla daha büyük önem taşıyor. 15 Aralık'ta düzenlenen AB Liderler Zirvesi sonunda liderler, Türkiye-AB mutabakatına bağlılıklarını yineleyerek, anlaşmanın tüm unsurlarının uygulanmasının önemini şöyle vurguladı: "AB Konseyi, Türkiye-AB mutabakatına olan bağlılığını yineler ve tüm unsurlarının ve tam ve ayırım yapılmadan uygulanmasının önemini altını çizer." Komisyon tarafından yapılan açıklamada "Demokrasi ile temel hak ve özgürlüklere olan saygı anlaşmanın önemli bir parçası olacaktır" ifadelerine de yer verildi.

Türkiye, 1856 Paris Anlaşması'ndan sonra Batı'ya yönelmiş, laik ve demokratik ilkeleri benimsemiş, Batı dünyası ile ortak sınıra sahip ve ona komşu, AB ülkeleri ile tarihi ilişkileri bulunan, dünya

üzerinde mevcut 57 İslam ülkesi arasında ekonomik, politik, sosyal, kültürel ve sportif alanlarda en gelişmişler arasında yer alan, hayat tarzı olarak kendi kültürel değerlerini koruyarak Batı'yı seçmiş, dünyadaki tek Müslüman ülkedir. Lucius Annaeus Seneca "Hangi kapıya yöneldiğini bilmeyen hiçbir zaman uygun esen rüzgarı bulamaz" (*ignoranti quem portum petat nullus suus ventus est*) derken haklıdır. Çünkü, yöneldiğiniz kapıyı bilmezseniz, hiçbir zaman uygun esen rüzgarı yakalayamazsınız. Ama bazen kapıyı bulmanız yeterli olmayabilir. Çünkü rüzgar eğer tersten eserse, sizi uygun olan kapıya değil, istemediğiniz bir kapıya da yönlendirebilir.

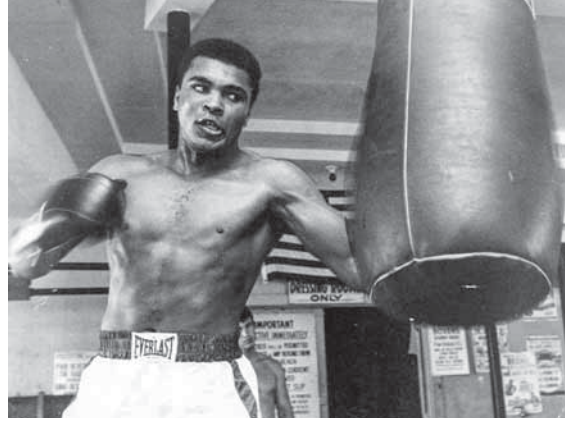
AB süreci, Türkiye'nin stratejik hedefi ve bir medeniyet projesidir. AB, Türkiye'yi tam üye olarak kabul etmezse, ülkenin AB kurumlarına demirlenmesini (*is fully anchored in the European structures*) istiyor. Demirlenmek şu anlama geliyor: "AB'ye eğer üye olamayacaksanız, AB'den fazla uzaklara da gitmeyin." Bu durumu Türkiye kabul edemez. Özellikle 2016 yılında taraflar arasındaki ilişkilerde önemli anlaşmazlıklar ortaya çıktı ama AB üyeliği hedefinden bir sapma söz konusu olmadı. Çünkü; 2001, 2003 ve 2008 yıllarında güncellenerek Bakanlar Kurulu Kararıyla Resmi Gazete'de yayınlanan AB üyeliği hedefine yönelik Türkiye Ulusal Programı'nın giriş bölümündeki hedefte bir değişiklik olmadı. Dokuzuncu Cumhurbaşkanı merhum Süleyman Demirel'in Aydın Doğan'a 7 Şubat 2015 tarihinde yazmış olduğu mektuptaki "Türkiye, ne olursa olsun, AB çıpasına sarılmalıdır. Bundan vazgeçmek olmaz" açıklaması günümüzde geçerliliğini koruyor. Türkiye aidiyet açısından öteden beri batılı bir yönelim içinde oldu. Bundan sonra da olmaya devam edecek.

Türkiye-AB ilişkilerinin 2017 ve sonrasında gelişmesinin şartlarını İKV'nin önceki Başkanı Prof. Dr. Haluk Kabaali-oğlu Dünya Gazetesi'nden **Osman Arolat'a verdiği demeçte şöyle açıkladı:** "Ülkemizin yurt dışı imajı çok önemli. AB

ülkelerinde bizimle ilgili olumsuzluklar ortadan kalktığı oranda, demokrasimiz konusundaki şüpheler giderildikçe, sorunların çözülmesi ve müzakerelerin sonuç vermesi mümkün olacak." Hukukun üstünlüğünü hayata geçiren bir Türkiye için tam üyelik perspektifi, AB ile ekonomik bütünleşmeden bağımsız olarak devam ediyor.

Türkiye'nin izleyeceği yolu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk 29 Ekim 1923 tarihinde Fransız yazar Maurice Pernot'ya verdiği demeç şöyle açıklamıştı: "Kabul etmelisiniz ki, doğuda yaşamayı seçmeye mecbur olduğunuz için, ırkımızın beşiği ile ilgili olması nedeniyle mümkün olduğu kadar yakın batıyı bir yerleşim yeri seçtik. Fakat vücutlarımız doğuda ise fikirlerimiz batıya doğru yönelik kalmıştır. Memleketimizi asrileştirmek istiyoruz. Bütün çalışmalarımız Türkiye'de asri bina-naleyh batılı bir hükümet vücuda getirmektedir. Medeniyete girmek arzu edipte Batıya yönelmemiş millet hangisidir?" Bu hedeften sapma şimdiye kadar olmamıştır, bundan sonra da olmamalıdır. ■

Doç. Dr. Çiğdem NAS
İKVV Genel Sekreteri

2016'ya veda ederken, dünya genelinde birçok kişi tarafından paylaşılan ortak bir hissiyatı aktararak yazıya başlayalım. 2016 tek kelime ile 'kötü' bir yıl, adeta bir *annus horribilis** oldu.

*Latince korkunç yıl

2016'ya Veda Ederken Dünya ve Türkiye-AB İlişkileri

Muhammed Ali, Fidel Castro, Prince, David Bowie, George Michael gibi dünyaca tanınmış sporcu, siyasetçi, sanatçı ve yazarların ölümünden tutun, sonu gelmeyen savaşlar, zorunlu göçler ve terör saldırılarına, Britanya halkının AB'den çıkma kararı ve Trump'ın ABD Başkanı seçilmesine kadar, 2016 hem moralleri, hem de ezberleri bozan bir yıl oldu. AB'nin ilk Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi ve NATO eski Genel Sekreteri olan Javier Solana,

21 Aralık'ta yayımlanan bir yazısında 2016'nın jeopolitik bir devri sona erdiren yıl olup olmadığı sorusunu ortaya attı. Gerçekten de 2016'daki olaylar; Batı'nın kendi içindeki değişimi, liberalizmin gerileyişi ve güç dengelerinin oynaması, çok kutuplu bir dünya düzenine doğru ilerleyişi ortaya koyuyor. Suriye'deki savaş, Avrupa'yı da tehdit eden terör, mülteci akını, Britanya'nın AB'den çıkma kararı, ABD'de Donald Trump'ın Başkan seçilmesi yıla damgasını vuran olaylardan bazılarını oluş-

turdu. Uluslararası kurumların gerileyişi ve büyük güçlerin uzlaşamaması Suriye savaşında şiddet ve insani trajedinin boyutlarını her geçen gün artırdı. Savaş, çevre ülkeleri ve Avrupa'yı da özellikle mülteci sorunu ve terör ihracı üzerinden etkiledi.

IŞİD'in Suriye ve Irak'ta yayılması, ABD, AB ve Türkiye'nin Özgür Suriye Ordusu'nu desteklemeleri ve bunun karşısında Rusya, Çin ve İran'ın desteklediği Beşar Esad yönetimi arasındaki karşıtlık, Suriye'de savaşın gidişatını da belirledi. Yılın sonunda ise Esad güçlerinin Halep'in kontrolünü büyük ölçüde ele geçirdiğini gördük. Bunun yanında, Türkiye'nin YPG'ye verilen destek konusundaki rahatsızlığı, Rusya ile arasındaki yakınlaşma ve El Bab'da

kazanılan mevzi Türkiye'nin Suriye stratejisinde radikal bir değişime zemin hazırladı. Obama döneminin bitmekte olduğu bugünlerde Türkiye'nin genelde Batı ve özelde ABD ile ilişkilerinde gerginlik giderek daha fazla hissedilir hale gelirken, Trump yönetiminin izleyeceği politikalar ve Türkiye'ye yaklaşımı merak konusu oldu. Her şart altında, Türkiye'nin dış politikasının denge siyaseti üzerinde geliştiği ve siyasi, askeri ve ekonomik anlamda Batı ile ilişkilerin konjonktürel değişimlerin ötesinde temel bir stratejik tercih olduğu gerçeği geçerliliğini koruyor.

Türkiye'nin Güneydoğu sınırlarını çevreleyen bölgedeki çatışma ve istikrarsızlığın doğurduğu büyük ölçekli göç akınları 2016'da devam ederken,

AB ile en yakın işbirliği alanlarından birini oluşturdu. Suriye'de 2011'den beri devam eden savaş, yaklaşık 11 milyon Suriyelinin evlerini terk etmesine neden oldu. Bunların 5 milyona yakını Türkiye başta olmak üzere, Lübnan, Ürdün, Mısır ve Irak gibi komşu ülkelere sığınırken, 7 milyona yakını Suriye içinde yer değiştirdi. 1 milyon Suriyeli, AB ülkelerine sığınmacı olarak ulaşırken, 300.000 başvuru ile Almanya ve 100 bin başvuru ile İsveç en fazla mülteci kabul eden AB üyeleri oldu.

Mülteci Konusunda İşbirliği ve Vize Serbestliği Süreci

Suriye'deki savaşın devam etmesi radikal örgütlerin büyümesi için de uygun bir ortam oluşturdu ve IŞİD gibi ►►

Vize serbestliğinden olumlu sonuç alınması, ilişkilerin genel durumu ve karşılıklı güven ve diyalogun tesisi açısından da önemli bir rol oynayacak.

örgütlerle bağlantılı terör eylemleri Türkiye ve Fransa, Belçika, Almanya gibi AB ülkelerini vurdu. Terörle ilişkili güvenlik endişelerinin artması ve göçmenlerin bir güvenlik riski olarak görülmeye başlanması Almanya, Fransa, Britanya ve diğer birçok ülkede aşırı sağın manipüle ettiği konuların başında geldi. Başlangıçta mülteci alımına açık bir politika benimseyen Almanya Başbakanı Angela Merkel daha sonra bu yaklaşımını değiştirmek zorunda kaldı. Türkiye ile 18 Mart 2016'da varılan Türkiye-AB Mülteci Uzlaşısı, AB'nin ve Almanya'nın Ege üzerinden mülteci

akınını kontrol altına almak için bel bağladıkları en önemli araçlardan biri oldu.

2015 yazı ve sonrasında artış gösteren Suriyeli mülteci akını, 29 Kasım 2015 tarihinde üzerinde uzlaşılan Türkiye-AB Mülteci Ortak Eylem Planı ve 18 Mart AB-Türkiye Mülteci Uzlaşısı ile Türkiye-AB ilişkilerinin en güncel ve acil konularından biri haline geldi. Türkiye üzerinden geçen göçmen ve mültecilerin Yunanistan ve Balkanlar üzerinden AB'ye geçiş rotası oluşturması, Yunanistan başta olmak üzere Makedonya ve Macaristan

gibi ülkeler üzerinde önemli bir baskı oluştururken, milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapan Türkiye ile işbirliğini AB açısından kaçınılmaz hale getirdi. Bu işbirliğinin Türkiye açısından da kabul edilebilir olmasını sağlamak için, ilişkilerin diğer alanlarında da ilerleme sağlayacak adımlar atıldı. Türkiye ile AB arasında düzenli zirve toplantıları yapılması, Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinde yeni fasılların açılması, vize serbestliğinin Haziran 2016 itibarıyla başlatılması (Ekim 2016 olan hedef tarih hazirana çekildi), Gümrük Birliği'nin güncellen-

mesi için müzakerelerin başlatılması, enerji, politika, ekonomi alanlarında üst düzey diyalog mekanizmaları gibi girişimlerle ilişkilerin geliştirilmesi ve yoğunlaştırılması hedeflendi. Bunun yanında mülteci konusunda işbirliğinin geliştirilmesi, Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın haziran itibarıyla uygulanması, Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için AB'nin 3+3 milyar avro tahsis etmesi ve Türkiye ile Yunanistan arasındaki Geri Kabul Anlaşması kapsamında Türkiye'ye iade edilecek her bir Suriyeli için Türkiye'deki bir Suriyelinin AB ülkelerine yerleştirilmesi kararı alındı. 18 Mart AB-Türkiye Uzlaşısı'nın nisan ayında uygulamaya koyulması ile Ege üzerindeki göçmen kaçakçılığına önemli bir sekte vurulmuş oldu ve geçişlerin sayısı Ocak-Şubat 2016'da 115.000 düzeyinden, haziran-temmuz döneminde 3.300 kişiye kadar düştü. Ege adalarına geçmeye çalışırken boğularak ölenlerin sayısı da yılın ilk üç ayındaki 366 kişiden, mayıs-temmuz döneminde 7 kişiye indi.

Türkiye'den Yunanistan'a geçişlerin kontrol altına alınmasına karşın, uzlaşının diğer unsurlarında beklenen ivme sağlanamadı. Türkiye'de kamuoyunun da heyecanla beklediği vize serbestliği, nisan ayında yapılan reformlara karşın, 72 kriterden 7'sinin karşılanmaması nedeniyle henüz gerçekleşemedi. Özellikle Terörle Mücadele Kanunu'nun AB standartları uyarınca revize edilmesi ve terör tanımının daraltılması hususunda Türkiye direnç gösterdi ve terör tehlikesinin artış eğiliminde olduğu bir dönemde, terör tanımının revize edilmesinin söz konusu olmadığı belirtildi. Bu konuda en azından 2017'de olumlu bir sonuç alınmasına yönelik görüşmeler iki tarafın yetkili makamları arasında devam ediyor. Vize serbestliğinden olumlu sonuç alınması, ilişkilerin genel durumu ve karşılıklı güven ve diyalogun tesisi açısından da önemli bir rol oynayacak.

Müzakere Süreci ve AB Kriterleri

Mülteci konusundaki işbirliği sürecinin canlandırdığı Türkiye-AB müzakerelerinde, Aralık 2015 ve Haziran 2016'da iki yeni fasıl –ekonomik ve parasal politika ve mali ve bütçesel hükümler- açıldı. Ancak siyasi blokajlar devam etti ve Kıbrıs konusunda çözüm sağlanamaması bloke edilen fasılların açılmamasına ve hiçbir fasılın geçici olarak kapatılmamasına yol açtı. Yani müzakere sürecinde tıkanıklık aşılanmadı. Türkiye'de özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında terörle mücadelenin öncelik haline gelmesi, hak ve özgürlükler alanında gerilemeye yol açtı ve AB ile müzakerelerin devamı konusunda soru işaretlerinin doğmasına sebep oldu. Avusturya Dışişleri Bakanı Sebastian Kurz daha ağustos ayında müzakerelerin askıya alınması önerisini seslendirmeye başlamıştı. Siyasi ortamdaki belirsizlik ve güvenlik ortamının kötüleşmesi de Türkiye'nin AB sürecine sekte vuran gelişmeler oldu.

Türkiye'de 15 Temmuz darbe girişimi ile karşı karşıya kalan hükümete, AB'nin yeterli desteği göstermemesi, hükümet çevrelerinde AB'nin imajı, Türkiye açısından anlamı ve değeri hususunda soru işaretlerine neden oldu. Darbe girişimi sonrasında olağanüstü hal ilan edilmesi ve kamu görevlerinden yüz binlerce kişinin uzaklaştırılması, tutuklamalar, medya kuruluşlarının kapatılması, şirketlere ve belediyelere kayyum atanması gibi önlemlere AB'nin temkinli yaklaşması, Türkiye'de hukukun üstünlüğü ve özgürlükler alanındaki geriye gidişin eleştirilmesi, Türkiye-AB ilişkilerinde zor bir dönemi beraberinde getirdi. Türkiye'nin karşı karşıya olduğu zorluklar, AB tarafından yeterince anlaşılmadı ve hükümetçe alınan önlemler yeterli desteği bulamadı.

9 Kasım 2016'da yayımlanan Türkiye İlerleme Raporu, Türkiye'de hukukun üstünlüğü, ifade özgürlüğü, ►►

Gümrük Birliği'nin modernizasyonu sürecinin iki tarafı yakınlaştıracığı ve ilişkilerin ortak fayda beklentisi üzerinden devam edeceği öngörülebilir.

toplanma ve örgütlenme özgürlüğü, kamu hizmetleri, ekonomi ve iş ortamı alanlarında geriye gidiş olduğunu belirterek, Türkiye'nin AB değerlerinden uzaklaşmasına dikkat çekiyordu. Ardından Türkiye'de basına yönelik operasyonların devam etmesi, dokunulmazlıkları kaldırılmış olan milletvekillerinin tutuklanması ile AB'de Türkiye'ye yönelik eleştiriler daha da yükseldi. AB halklarını temsil eden AP, tüm siyasi grupların ortak görüşü ile Türkiye ile müzakerelerin geçici olarak askıya alınmasını öneren bir karar aldı. AP kararı, Türkiye tarafından tepkiyle karşılanırken, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve diğer yetkililer AB'nin Türkiye'ye yönelik tutumunu ve üç terör örgütü ile mücadele eden Tür-

kiye'ye destek olmamasını gündeme getirdi ve AB ile müzakerelerin devamı konusunun bir referandum ile halka sorulabileceği ifade edildi.

İlişkilerde gerilim artarken, aralık ayı AB Konseyi Zirvesi öncesinde Avusturya Dışişleri Bakanı Kurz müzakerelerin askıya alınması önerisini gündeme taşıdı. Zirve öncesinde yapılan Genel İşler Konseyi toplantısında, Avusturya'nın talebi kabul edilmedi ve müzakerelerin askıya alınması kararı çıkmadı. Ancak sonuç bildirisinde müzakerelerde yeni fasılların açılmasının düşünülmediği de belirtildi ki bu önümüzdeki günlerde müzakere sürecinde bir hareketlenme beklemememiz anlamına geliyor. Ancak Kıbrıs konusunda bir çözümün sağlanması durumunda

siyasi blokajların kaldırılması mümkün olabilir ki o durumda dahi Avusturya gibi bazı üye ülkelerin süreci bloke etmesi söz konusu olabilir. Nitekim Almanya Başbakanı Merkel müzakerelerde yeni fasılların açılmasına karşı olduğunu ifade etmişti.

İlişkilerin Geleceğine Dair Bazı Öngörüler ve Gümrük Birliği'nin Güncellenme Süreci

Geldiğimiz noktada, ilişkileri yeniden canlandıracak bir iradeye, bir yeni atılıma ihtiyaç olduğu görülüyor. Ancak gerek Türkiye'de güvenlik tehditlerinin devam etmesi ve ardı ardına patlayan bombalar ve son olarak da Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'un suikasta uğraması gibi gelişmelerle

siyasi ortamın daha da gergin hale gelmesi gerekse AB'de aşırı sağ akımların güçlenmesi, kısa vadede olumlu bir ivme yaratılmasının zor olacağını ortaya koyuyor. Fransa, Almanya ve Hollanda gibi AB'nin kilit ülkelerinde 2017'nin seçim yılı olması da mevcut liderlerin Türkiye ile ilişkilerde herhangi bir adım atmasını iyice zora sokuyor. Her şeye rağmen, Türkiye'nin AB üyelik hedefinin devam etmesi ve uygun şartlar oluştuğunda tekrar gündeme getirilmesi perspektifinden ayrılmamak gerekiyor. Türkiye'nin siyasi bir hedef olarak AB'den kopması, bulunduğu bölgedeki istikrarsızlıklara daha da açık hale gelmesi ve ekonomik ve siyasi reformlar için yegâne çıpayı kaybetmesi anlamına gelecektir.

Vize serbestliği sürecindeki anlaşmazlıkların aşılması ve vize serbestliğinin 2017 yılında gerçekleştirilmesi ilişkilerin sağlığına kavuşması açısından önemli beklentilerden birini oluşturuyor. Türkiye nüfusunun yaklaşık onda birinin pasaport sahibi olduğu ve vize serbestliğinden yararlanmak için biyometrik pasaporta geçiş yapmak gerektiği göz önünde bulundurulursa, vizelerin kaldırılmasının AB açısından endişe yaratacak bir durum olmadığı ortaya çıkıyor. Zaten AB'nin uygulamaya koymaya hazırlandığı vize fren mekanizması ve Avrupa Seyahat Bilgi ve İzin Sistemi, vizenin görmekte olduğu işlevin yerini alacağı benziyor. Öte yandan, vizesiz Avrupa hedefinin gerçekleşmesi, kısa süreli seyahat özgürlüğü dışında, ilişkilerin tümü üzerinde olumlu bir etki yapacaktır.

Önümüzdeki dönemde, Türkiye-AB ilişkilerinde somut bir ilerleme sağlama potansiyeli bulunan diğer bir konu da Gümrük Birliği'nin güncellenmesi. Yılın sonuna doğru, 21 Aralık 2016 tarihinde, Avrupa Komisyonu Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin modernizasyonu müzakerelerini başlatmak için Konseyden yetki talebinde bulundu. Konseyde bir sorun çıkmadığı takdirde söz

konusu müzakerelerin 2017 itibarıyla başlaması umuluyor. Gümrük Birliği'nin modernizasyonu süreci; ortak karar ve danışma prosedürlerinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunların çözümü, tarife dışı engellerin kaldırılması, hizmet sektörleri, tarım ve kamu alımlarının kapsama alınması, ilgili alanlarda AB müktesebatına uyumun sağlanması, çevre ve sosyal standartlar, yatırımcının korunması, tüketici hakları, fikri mülkiyet haklarının korunması gibi birçok alanı içerecek. Bu anlamda ilişkilerin motoru olacak ve Türkiye'nin AB'ye entegrasyonunu yeni bir aşamaya taşıyacak. 2017'de siyasi süreçte yukarıda sayılan sebeplerle fazla ilerleme beklenmezken, Gümrük Birliği'nin modernizasyonu sürecinin iki tarafı yakınlaştıracığı ve ilişkilerin ortak fayda beklentisi üzerinden devam edeceği öngörülebilir.

AB'nin içinde olduğu kurumsal ve siyasi krize, Orta Doğu başta olmak üzere AB ve Türkiye'nin çevresindeki çalkantılara, Türkiye'nin içinde olduğu zor duruma ve tüm dünya sistemindeki yapısal değişime rağmen, Türkiye-AB ilişkilerinin geleceğine yönelik olarak karamsar olmamak gerekiyor. Türkiye'nin Avrupa'da tarihi derinliği olan konumu, Avrupa ülkeleriyle yakın ekonomik ilişkileri ve Osmanlı'ya kadar geri giden Batılılaşma süreci, Türkiye-AB ilişkilerinin devamı için uygun zemini oluşturuyor. İlişkilerde bundan sonra da soğukkanlılığın elden bırakılmaması, akıl ve mantık çerçevesinde hareket edilmesi ve karşılıklı olarak önyargı ve peşin hükümlerin terk edilmesi, dengeli ve sağlam ilişkiler kurulması açısından önceliğini koruyor. Türkiye'nin 2016 yılında geçirdiği olağandışı olaylar sonrasında normalleşme sürecine girmesi, terör tehlikesinin bertaraf edilmesi ve demokrasi, hukuk devleti ve insan hakları normlarından ayrılmadan AB sürecine devam edilmesi 2017 yılında başlıca temennilerimizi oluşturuyor. ■

Popülizm ve Aşırı Sağın Yükselişi AB'yi Nasıl Etkileyecek?

2017 yılında AB'nin başlıca aktörleri olan Fransa, Almanya, İtalya ve Hollanda gibi ülkelerde meydana gelecek seçimlerde aşırı sağ popülist partilerin nüfuzunu daha da artıracacağı öngörülüyor. Peki, birçok Avrupa ülkesinde iktidara yürüyen popülizmi besleyen ana etkenler neler? Popülizm ve aşırı sağın yükselişi AB'yi nasıl etkileyecek?

Deniz SERVANTIE
İKV Uzman Yardımcısı

Emre ATAÇ
İKV Uzman Yardımcısı

2017 yılına girerken, yıl içerisinde AB'de meydana gelecek birtakım olayları ve bu olayların olası etkilerini mercek altına almakta fayda var. 2016 yılının AB için zor geçtiği aşıkâr: Brüksel, Nice ve Berlin'de meydana gelen terör saldırıları, Brexit referandumunun yarattığı artçı şoklar ve ekonomik sıkıntılarının devamının, AB'nin meşruiyetini ve AB vatandaşlarını etkilediğini öne sürmek mümkün. Bu çerçevede de gitgide yükselen aşırı sağ popülist partiler (Fransa'da Ulusal Cephe, *Front*

National, FN gibi), AB'nin geçtiği bu zor dönemin meyvelerini topluyor. Her ne kadar Aralık 2016'da Avusturya'da gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçiminin son turunda Avusturya Özgürlük Partisi (*Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ*) adayı Norbert Hofer'in yenilgiye uğraması farklı bir eğilimi gösterse de Avrupa'da sağ popülizm yükseliyor. 2017 yılında AB'nin başlıca aktörleri olan Fransa, Almanya, İtalya ve Hollanda gibi ülkelerde meydana gelecek seçimlerde sağ popülist partilerin nüfuzunu

daha da artıracığı öngörülüyor. Peki, popülizm ve aşırı sağın yükselişi AB'yi nasıl etkileyecek? Bu soruya daha yakından bakmak gerekiyor ancak öncelikle Avrupa'da aşırı sağın yükselmesine zemin hazırlayan farklı faktörlere ve oy oranları gözle görülür bir şekilde yükselen aşırı sağ partilere kısaca göz atmakta fayda var.

Avrupa'da Aşırı Sağ ve Popülizmin Yükselişi

Aşırı sağ popülizmin güçlenmesinin koşulları ülkeden ülkeye değişiyor kuşkusuz; ama bazı yapısal nedenleri ve genel eğilimleri saptayabiliriz. Bir kere Avrupa'da genel olarak ekonomik durgunluğun olduğunu görüyoruz. 1970'lerden beri büyüme oranlarında düşüş var. 2007 yılında ABD'de başlayan finansal krizin 2008'de AB'ye sıçramasıyla, Birlik üyesi birçok ülkede işsizlik oranları arttı. Güney Avrupa'da enflasyon ve işsizlik zirve yaptı. Üstelik Avrupa'da ekonomik krizin yükü alt sınıfların ve orta sınıfın omuzlarına yüklendi. Kriz sebebiyle işsizlikle boğuşan ve üye devletlerin harcamalarını kısmalarıyla beraber sosyal güvenceden mahrum kalan kesimler, göçmenlerin ülkelerin ekonomileri üzerinde fazladan yük olduğunu iddia eden aşırı sağ hareketlere yöneldi. Göç ve göçmenlerin üye ülkelere uyum sağlama sorunsalı sadece bu kesim nezdinde değil, Avrupa kamuoyunun genelinde çokça tartışılır hale geldi.

Bugün Avrupa'da aşırı sağın başarısının en büyük sırrı hiç şüphesiz göçmenlerdir: "Ülkede yaşanan sorunlarının tek sorumlusu göçmenler" söylemiyle aşırı sağ tabanını genişletmeye devam ediyor. Ekonomik krizle boğuşan Avrupa çareyi yeni göçmenlerin ülkeye girişini yasaklamak veya ülkedeki mevcut göçmen sayısını en asgariye çekmekte arıyor. Hatırlanacağı üzere, zaten AB'nin önde gelen ülkelerinde, çalışan sınıfı, Doğu Avrupa'dan gelen ucuz işgücü göçünü kendileri için bir tehdit olarak algılıyordu. "Polonyalı muslukçu" bir simge olarak Fransa'da yapılan AB anayasa-

sı referandumunda etkili bir biçimde kullanılmıştı. Şimdi tabii Ortadoğu'dan ve Afrika'dan gelen Avrupa ülkelerinin sınırlarını zorlayan göç dalgası sadece işçiler ve çalışanlar için değil daha geniş kesimler için bir korku yaratıyor. Özellikle de Müslüman dünyadan gelen göçler. Avrupa'daki sağ kanat popülizm göç karşıtı ve hatta İslam karşıtı bir siyaset geliştiriyor. Bu siyaset, kitlelerin ekonomik sorunlar nedeniyle geleceğe duydukları güvensizlik gibi daha derinde yatan korkularına hitap ediyor.

Elbette sağ popülizmin yükselmesini sadece iktisadi nedenlerle açıklamak mümkün değil. Bir kere Avrupa'da 1960'larda ve 1970'lerde var olan siyasal tutumlarda da değişiklik gözleniyor. Liberal demokrasinin geleneksel kurumlarına karşı da bir mesafe ve kayıtsızlık var. Batı demokrasilerinde merkezde yer alan geleneksel siyasal partiler, gittikçe zayıflıyor. Bunun arkasında Britanya'daki İşçi Partisi ya da Almanya'da Sosyal Demokrat Parti gibi özellikle sol ve sosyal demokrat partilerin refah devleti anlayışından ödün vermeleri ve neoliberal ekonomik politikaları benimsemeleri yatıyor. Geleneksel sağ partiler ise tarihsel kimliklerinden ayrılıyorlar. Angela Merkel ve David Cameron gibi liderler kültürel anlamda daha liberal, daha faydacı yaklaşımları tercih ettiler. Bu siyasi yakınlaşmalar ve kaymalar popülizmin yükselmesi için elverişli bir ortam yaratıyor. Aynı zamanda da daha radikal bir söylemle yola koyulan hareketlerin içinde türeyebileceği bir siyasal boşluk ortaya çıkıyor. Yeni siyasal özne olarak aşırı sağ hareketler bu boşluğu doldurmaya başladılar. Halkın genel olarak yerleşik kurumlara ve geleneksel siyasal partilere duydukları güvensizlik, bu hareketlerin liderleri tarafından popülist bir söylem içerisinde son derece başarılı bir biçimde kullanılıyor.

Aşırı sağ popülist partilerin, bir diğer ortak özelliği ise genellikle AB fikirlerini ve kurumlarını eleştiren veya doğrudan karşı çıkan Avrupa veya AB şüpheli bir duruşa sahip olmaları. Av-

rupa bütünleşme projesinin Avrupa ulus devletlerini zayıflattığı düşüncesiyle, bu bütünleşmeyi yavaşlatmak, durdurmak veya topyekûn olarak tersine çevirmek istiyorlar. Bununla beraber, sağ popülist parti ve hareketleri AB kurumlarında demokrasi açığı olduğu (*democratic deficit*) ve bu kurumlarının fazla bürokratik ve halklardan uzak olduğunu da dile getiriyorlar. Nitekim Britanya'da 24 Haziran 2016 tarihinde yapılan AB referandumunda halkın yüzde 52'sinin AB'den ayrılma (Brexit) yönünde oy vermesi sonrası sağcı liderlerden gelen referandum çağrıları bunun en belirgin örneği. Hatırlanacağı üzere Hollanda'da göçmen karşıtı duruşuyla bilinen Özgürlük Partisi (*PVV, Partij voor de Vrijheid*) lideri Geert Wilders, ülkesinin AB üyeliği konusunda referanduma gidilmesi çağrısında bulunmuştu. Wilders yapmış olduğu açıklamada, ülkenin geleceği, para, sınır ve göç politikalarının kontrolü konularında bundan sonra AB'den bağımsız olarak bizzat Hollanda halkının karar vermesi gerektiğini vurgulamıştı. Benzer bir çağrı da Fransa'dan gelmişti. Fransa'daki Ulusal Cephe Partisi'nin lideri Marine Le Pen, ülkenin AB üyeliği için referandum yapılmasını istemişti. Le Pen sosyal paylaşım sitesine, "Özgürlüğün Zaferi" yazarak aynı referandumun Fransa'da ve AB üyesi diğer ülkelerde de yapılması gerektiği yorumunda bulunmuştu.

Avrupa'daki Aşırı Sağın En Önemli Aktörleri

Hâlihazırda Avrupa genelinde, aşırı sağ popülizmin en önemli aktörlerinden biri Fransa'nın Ulusal Cephe Partisidir. 2011 yılında partinin kurucusu Jean-Marie Le Pen'in kızı Marine Le Pen'in partinin başkanlığına gelmesiyle beraber, Fransız siyasal arenasında Ulusal Cephe'nin önemi gitgide büyüdü. Radikal sağ partiler konusundaki uzmanlar, Marine Le Pen'in babasının antisemitik ve diğer ırkçı sayılabilecek demeçlerin uzaklaşmasının, partiyi daha merkezi bir konuma getirdiğini belirtiyor. Buna sağ- ▶▶

Ekim 2017'de Almanya'da gerçekleşecek seçimlerde son zamanlarda AB şüphencilik dalgası üzerinde güçlenen Almanya için Alternatif Partisi daha da güçlü çıkabilir.

men, Ulusal Cephe'nin ana söyleminde İslam ve genel olarak göçmen karşıtlığı önemli bir yer tutuyor. Le Pen, göçmenlerin ve yabancıların özgürlük, eşitlik ve demokratik değerlere uzak olduğunu söyleyerek, adeta sorunun sebebi olarak göstermeye çalışıyor.

Ulusal Cephe lideri Marine Le Pen, 2012'deki cumhurbaşkanlığı seçimini üçüncü sırada tamamladı. Bununla birlikte Ulusal Cephe, 2014 AP seçimlerinde, yüzde 25 oy elde ederek Fransa'nın AP'deki en nüfuzlu partisi olarak yerini almıştı. Marine Le Pen, 2017 yılında Fransa'da gerçekleştirilecek cumhurbaşkanlığı seçiminde Ulusal Cephe'nin adayı olarak göze çarpıyor. Hâlihazırda anketlerde, Ulusal Cephe'nin önde olduğu

dikkate alındığında gelecek yılki seçimlerde Marine Le Pen'in ikinci tura kalması sürpriz olmayacak. Buna ek olarak Fransa'nın en önemli merkez sağ partisi Cumhuriyetçilerde (*Les Republicains*) de popülist söylemlerin genel olarak arttığı gözlemleniyor. Buna örnek olarak 2017 yılında gerçekleşecek cumhurbaşkanlığı seçiminden önce, ön eleme seçimlerinde adayların – özellikle Nicolas Sarkozy ve François Fillon'nun– Fransa'nın Schengen Alanından çıkmasının gerekliliğini vurgulamaları gösterilebilir.

Partinin AB'ye karşı tutumu incelendiğinde, Fransa'da Britanya'da düzenlenen Brexit referandumuna benzer bir referandumun düzenlenmesini talep eden başlıca partilerden biri olarak ye-

rini alıyor. 2002 yılında, partinin lideri Jean-Marie Le Pen, açıkça Fransa'nın AB'den çıkmasını ve Fransız frangına tekrar dönmesini talep ettiğini hatırlamakta fayda var. Aynı şekilde, Marine Le Pen, partisinin tüm AB antlaşmalarına karşı olduğunu ve 2017 cumhurbaşkanlığı seçimini kazandığı takdirde, Fransa'nın AB'den ayrılmasına ilişkin bir referandum düzenleyeceğini ifade ediyor.

Aşırı sağ popülizmin yaygın bir şekilde görüldüğü diğer ülke ise Hollanda. 2006 yılında kurulan ve Geert Wilders'in yönettiği Özgürlük Partisi, Hollanda Parlamentosu'nda 10 yıldır varlık gösteriyor ve Parlamento'da beşinci gücü oluşturuyor. Kamuoyu yoklamalarına göre PVV şu anda Hollanda'daki en güçlü siyasi parti. Anketlerde oy oranı yüzde 26 olan PVV'nin puanını 2012'deki seçimlerden sonra ikiye katladığı görülüyor. Partinin platformunda İslam ve genel olarak göçmen karşıtlığı önemli bir yer tutuyor. Buna ek olarak, Ulusal Cephe gibi, Özgürlük Partisi de Hollanda'nın AB'den ayrılmasını talep ediyor. Wilders, bu kapsamda Britanya'daki gibi bir referandum talebinde bulunuyor.

Diğer ilginç bir örnek ise Almanya'da karşımıza çıkıyor. Bilindiği üzere, AB'nin ekonomik lokomotifleri olarak algılanan Almanya'da, 2013 yılında "Almanya için Alternatif" (*Alternative für Deutschland, AfD*) adı altında bir parti ortaya çıkmıştı. Almanya için Alternatif Partisi de mülteci krizi rüzgârını arkasına alan sağcı popülistlerden. AfD, geçen mart ayında üç eyalette yapılan seçimlerde büyük bir çıkış elde etti. Saksonya Anhalt eyaletinde yüzde 20'nin üzerinde oy alan AfD, Baden Württemberg ve Rheinland Pfalz eyaletlerinde de meclise girmeyi başardı. Partinin 2017'de yapılacak genel seçimlerde de federal meclise girmesi bekleniyor. İsviçre'deki doğrudan demokrasi modelini savunan parti, göçmen karşıtlığını içeren görüşleriyle tanınıyor. Bu partinin 2016 yılında en çok dile getirmiş olduğu söylemlerinden biri de,

İslam dininin bir ideoloji olduğunu söylemesi ve kesinlikle demokratik, laik bir sistemle uyum içerisinde olamayacağını vurgulamasıdır. Diğer örneklerle karşılaştırınca AfD, AB'nin tüm politikalarına karşı olmamakla beraber daha çok AB'nin ortak ekonomi politikalarına muhalif olduğunu beyan ediyor. Örneğin Almanya'nın Avro Alanı'ndan çıkmasını talep eden parti üyeleri, Almanya'nın AB'den çıkması görüşüne destek veriyor.

Avrupa'da Aşırı Sağın Yükselişinin 2017 Yılında AB'ye Olası Etkileri

Hâlihazırda, akla gelen birkaç senaryo olduğu görülüyor. Son dönemde yaşanan terör saldırılarının tekrarının gelebileceği ve bunun popülist partilerce bir şekilde seçim malzemesi olarak kullanılma olasılığı bulunuyor. Hollanda'da Mart 2017'de düzenlenecek olan genel seçimler, popülist siyasi lider Geert Wilders'in elini güçlendirebilir. AB'de aşırı sağ akımları artırabilecek diğer bir faktör ise Türkiye ile AB arasında imzalanan mülteci anlaşmasının olumsuz bir şekilde etkilenmesi. AB'ye göç dalgalarının daha da artması durumunda bunun da popülist akımlar tarafından bir nevi koz olarak kullanılacağı söylenebilir. Bu açıdan Fransa'da mayıs başında tamamlanacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimleri, elbette çok yakından takip edilmeli. Birçok ankette Ulusal Cephe lideri Marine Le Pen'in ikinci tura erişebileceği öngörülürken, Fransız seçmenler arasında hükümet partilerine karşı genel olarak bir meydan okuma durumunun yaşandığı gözlemleniyor.

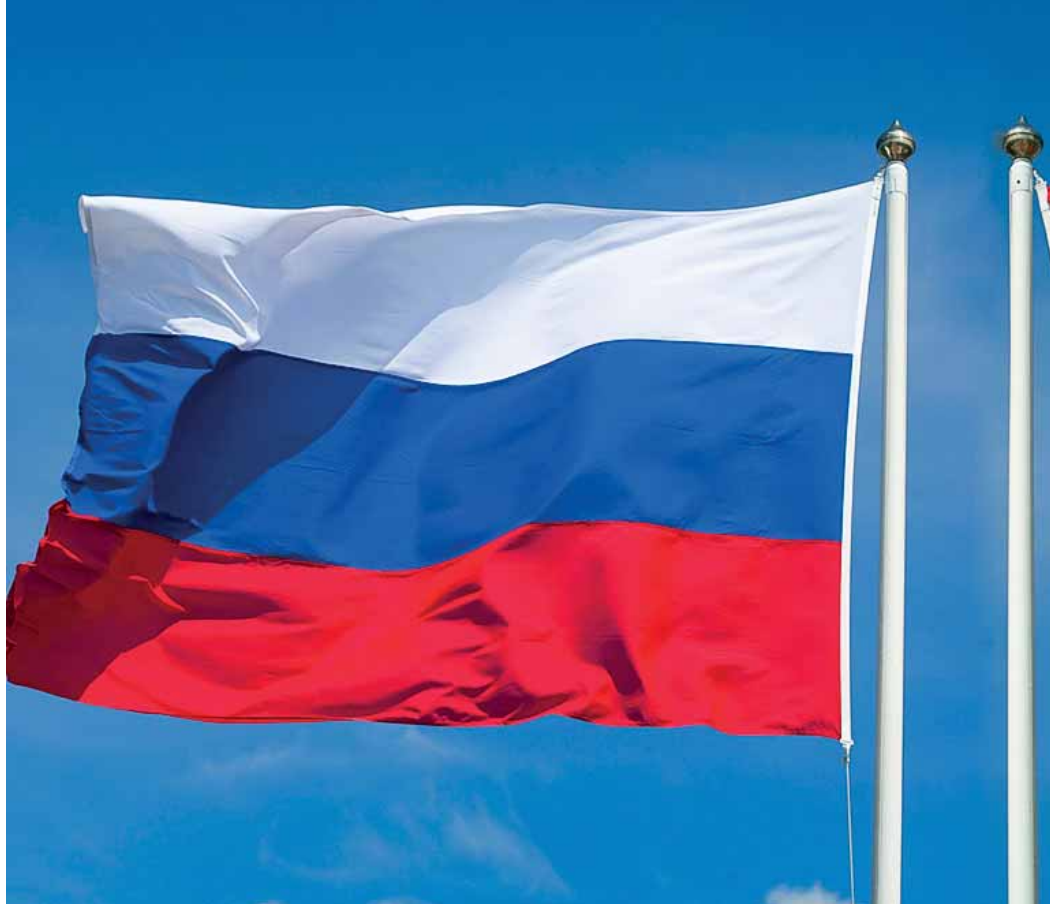
ABD'de Kasım 2016'da gerçekleşen başkanlık seçimlerinin Cumhuriyetçilerin popülist söylemleriyle tanınan aday Donald Trump tarafından kazanılmasının da bir şekilde popülist partileri güçlendirebileceği ifade edilebilir. Trump'ın zaferi popülist partileri cesaretlendirebilir. Trump'ın genel medyaya olan tavrı ve ABD vatandaşlarının yeni ticaret

anlaşmalarına olan muhalefeti de bir şekilde AB popülist parti ve akımlarında görülüyor.

Diğer taraftan, AB'nin lokomotifleri konumundaki Fransa ve Almanya'da doğrudan kritik seçimlerin yaşanacağı ve bunların da AB'nin geleceği için tarihi önem taşıdığı altını çizmek gerekir. Marine Le Pen'in Fransa Cumhurbaşkanı seçilmesi de doğrudan AB'nin geleceğini etkileyebilecek durumda çünkü kendisi seçim programında açık bir dille Fransa'nın Britanya'nın örneğini alarak AB üyeliğini referanduma taşıyabileceğini dile getirmişti. Marine Le Pen'in kazanması durumunda Haziran'da İtalya öngörülen genel seçimlerde de Beş Yıldız Hareketi Lideri Beppe Grillo'nun elini güçlendireceği söylenebilir. Aynı şekilde, Ekim 2017'de Almanya'da gerçekleşecek seçimlerde son zamanlarda AB şüpheliği dalgası üzerinde güçlenen Almanya için Alternatif Partisi daha da güçlü çıkabilir.

Buna rağmen, bütün bu olumsuz senaryoların karşısında daha olumlu bir perspektif de çizilebilir. Ocak 2017'de Donald Trump'ın fiilen ABD'nin 45'inci başkanı olarak göreve başlamasının ardından, Trump'ın dünya ekonomisi ve AB ile ilişkileri olumsuz halde etkileyebilecek olası kararlarının AB'de popülist akımların gücünü bir şekilde azaltabilir. Lakin Trump'ın, AB'den daha çok Uzakdoğu ile ilgileniyor olması, NATO'ya ve dolayısıyla Avrupa ülkelerinin savunması konusunda ortaya koyduğu eleştirel görüşü, AB liderlerini yaklaştırabilir ve ortak bir Avrupa savunma politikasının oluşması ve güçlendirilmesini sağlayabilir. Buna ek olarak Brexit'in Britanya'da olumsuz ekonomik etkilerinin artmasıyla Avrupa seçmenleri AB şüpheli akımlara desteklerini çekebilirler. Bu kapsamda, Fransa'da Marine Le Pen'in mayısta önemli bir yenilgiye uğraması durumu, önceki senaryonun aksine diğer ülkelerde meydana gelecek olan seçimlerde aşırı sağ ve popülist partilere verilen desteği bir nevi etkileyebilir. ■

Türkiye ve Rusya arasındaki siyasi, ekonomik ve toplumsal ilişkiler 2000'ler boyunca dikkat çekici biçimde gelişirken, özellikle enerji, ticaret ve turizm gibi alanlarda oldukça önemli adımlar atıldı. Bu sayede iki ülke arasındaki ticaret hacmi birkaç yıl içinde 4 milyar dolar seviyesinden 30 milyar doların üzerine çıkarken, Türkiye'ye gelen doğalgazın önemli bir bölümü de Rusya'dan temin edilmeye başladı.

Türkiye-Rusya Yakınlaşması: Yeni Bir Eksen Kayması mı?

Doç. Dr. Emre ERŞEN
Marmara Üniversitesi Siyaset
Bilimi ve Uluslararası İlişkiler
Bölümü Öğretim Üyesi

2000'ler boyunca Türkiye'yi ziyaret eden Rus turistlerin sayısı dört milyonu aşmış ve Rus devlet şirketi Rosatom Türkiye'nin ilk nükleer santralının inşasını üstlendi. Ayrıca iki ülke arasında düzenli olarak devlet başkanları seviyesinde toplanan bir Üst Düzey İşbirliği Konseyi kuruldu ve karşılıklı olarak vizeler kaldırıldı.

Ekonomik ilişkiler gelişmeye devam ederken 2011'de Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da başlayan Arap ayaklanmaları ile birlikte ise Türkiye-Rus-

ya ilişkilerinde siyasi görüş ayrılıklarının giderek daha fazla öne çıktığı bir döneme girildi. Nitekim bu dönemde NATO füze kalkanı, Batı ülkeleri tarafından Libya'ya yapılan askeri müdahale, Ukrayna krizi ve Kırım'ın Rusya'ya bağlanması gibi önemli bölgesel meselelerde Ankara ve Moskova'nın birbirlerinden oldukça farklı pozisyonlar aldıkları görülüyor.

Türkiye-Rusya ilişkilerini en yakından etkileyen bölgesel mesele ise Suriye'de hız kazanan iç savaş oldu. Ankara bu konuda ABD ve AB ülke-

leriyle beraber hareket ederek Suriye'deki muhalif grupları desteklemeyi seçerken, Rusya ve İran ise tüm güçleriyle Beşşar Esad rejiminin çöküşüne engel olmaya çalıştılar. Her ne kadar Türk ve Rus yetkililer bu dönemde Suriye meselesine ilişkin ortaya çıkan derin görüş ayrılıklarının gelişmekte olan ikili ilişkilerin önüne geçmemesi için azami çaba gösterecekler de Rusya'nın 30 Eylül 2015'te Esad rejimine destek olmak amacıyla Suriye'de hava harekâtlarına başlamasıyla bu çabalar sonuçsuz kaldı.

Uçak Krizi ve Sonrası

Rusya'nın hava saldırılarının Suriye'de IŞİD'den ziyade Türkiye ve Batı ülkeleri tarafından desteklenen muhalif grupları hedef alması Anka-

ra'yı oldukça rahatsız etti. 24 Kasım 2015'te ise Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Türkiye'nin hava sahasını ihlal ettiği gerekçesiyle bir Rus savaş uçağını düşürmesi, Ankara ve Moskova arasında yıllardır gelişmekte olan siyasi, ekonomik ve toplumsal ilişkiler üzerinde yıkıcı etkilere neden oldu. Yaklaşık yedi ay süren bu kriz dönemi boyunca iki ülke arasındaki ilişkiler adeta donma noktasına gelirken, Putin yönetiminin bu olaya tepki olarak uygulamaya koyduğu geniş kapsamlı yaptırımlar ise Türkiye'yi ekonomik olarak oldukça zor durumda bıraktı. Yaptırımlar özellikle turizm, inşaat ve yaş sebze-meyve sektörlerinde ciddi zararlara neden oldu.

Rusya ayrıca Suriye'ye yerleştirdiği S-400 hava savunma sistemi sayesinde

bu ülkenin hava sahasını Türk savaş uçaklarına tamamen kapattı ve bu anlamda Türkiye'nin IŞİD'e karşı ABD önderliğinde kurulan uluslararası koalisyonuna aktif destek vermesinin önüne geçti. Moskova bir yandan da Türkiye'nin PKK ile yakın ilişkisi nedeniyle terör örgütü olarak değerlendirdiği PYD ve bu örgütün askeri kanadı olan YPG ile siyasi ve askeri ilişkilerini dikkat çekici bir biçimde güçlendirmeye başladı. Uluslararası platformlarda ise Türk hükümetinin Suriye'de IŞİD ve diğer terör örgütlerine destek sağladığına dair iddialar ortaya atarak Türkiye'yi Suriye krizinin çözümü için yeniden başlayan diplomatik süreçten dışlamaya çalıştı.

Tüm bu gelişmelere bağlı olarak Ankara özellikle PKK ve IŞİD'in terör eylemlerinin hız kazandığı bir dönemde bu iki örgüte karşı Suriye'de sınır ötesi askeri önlemler alabilmek için Moskova'yla bir an önce ilişkilerini normalleştirme ihtiyacı duydu. Nitekim Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Rusya devlet başkanı Putin'e 27 Haziran 2016'da gönderdiği ve yaşanan uçak düşürme olayıyla ilgili üzüntülerini dile getirdiği mektupla birlikte Türkiye-Rusya ilişkileri de yeniden düzelmeye başladı.

9 Ağustos 2016'da St. Petersburg'da Putin ve Erdoğan arasında yapılan görüşme sonrasında ise iki ülke arasındaki normalleşme süreci belirgin bir ivme kazandı. Nitekim Türkiye bu görüşmeden iki hafta sonra Rusya'nın zımnı onayıyla Suriye'de IŞİD ve YPG hedeflerine karşı Fırat Kalkanı adı verilen bir askeri harekât başlatmış ve sahada Özgür Suriye Ordusu güçleriyle birlikte ilerleyerek stratejik olarak oldukça önemli bir kent olan El Bab'ı kuşatmayı başardı. Ankara ve Moskova arasında ayrıca Suriye'ye ilişkin olarak askeri diyalog ve istihbarat paylaşımı da hız kazandı. Putin'in 10 Ekim'de gerçekleşen Türkiye ziyaretinde ise Karadeniz'in al- ▶▶

Şu anda yaşanan durum, esas olarak Türk dış politikasında bir eksen kaymasından ziyade, Ankara'nın Suriye'deki durumla ilgili olarak yeni bir denge arayışı içinde olduğuna işaret ediyor.

tından inşa edilecek iki yeni boru hattıyla Türkiye'ye ve Avrupa'ya önemli miktarda Rus doğalgazını taşıması planlanan "Türk Akımı" projesinin anlaşması imzalandı.

Ankara ve Moskova arasındaki bu hızlı yakınlaşma, Halep'te Rusya ve Esad güçlerinin kuşatması altında kalan muhaliflerin ve sivillerin şehirden tahliye edilmesi ve ardından Suriye'de yeni bir ateşkes sürecinin başlatılması bakımından da önemli sonuçlar doğurdu. 19 Aralık'ta Rusya'nın Ankara Büyükelçisi Andrey Karlov'un Ankara Çevik Kuvvet Müdürlüğü'nde görevli bir polis memuru tarafından öldürülmesinin bile bu diyalogu zayıflatmamış olması oldukça dikkat çekicidir. Nitekim bu suikasttan sadece bir gün

sonra Türkiye, Rusya ve İran dışişleri bakanları bir araya gelerek "Moskova Deklarasyonu" adında bir belge imzaladılar.

Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunmasına vurgu yapan, IŞİD ile El Nusra Cephesi'ni terör örgütü olarak tanımlayarak ateşkes sürecinin dışında bırakan ve Kazakistan'ın başkenti Astana'da Esad rejimi ve muhalifler arasında yeni bir barış sürecinin başlatılmasını öngören Moskova Deklarasyonu, pek çok uzman tarafından Türkiye'nin Esad'ın geleceği konusunda Rusya ve İran'ın çizgisine yaklaştığı şeklinde yorumlandı. Bu aynı zamanda Suriye meselesinde en baştan beri ABD ve AB ile hareket etmeye özen gösteren Ankara açısın-

dan önemli bir politika değişikliğine işaret ediyor.

ABD ve AB ile ilişkiler

Türkiye'nin Suriye politikasında Rusya-İran eksenine yaklaşmasının nedenlerini daha iyi anlayabilmek için Ankara'nın 2016 yılı içinde ABD ve AB ile ikili ilişkilerinde ortaya çıkan bazı önemli sorunlara dikkat çekmek gerekir. Özellikle 15 Temmuz'da gerçekleşen başarısız darbe girişimi sürecinde Rusya ve İran'ın Türk hükümetine tam destek vermesine karşılık, Washington ve Brüksel'den gelen tepkilerin oldukça cılız kalması Ankara'da Batı'yla ilişkiler konusunda belirgin bir hayal kırıklığı yarattı. Türk yetkililerin tüm ısrarlarına rağmen Washington'un Fetullah

Gülen'i iade etmeyi kabul etmemesi ve Avrupa Parlamentosu'nun olağanüstü hal uygulamalarını gerekçe göstererek 24 Kasım'da Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakerelerinin dondurulması kararı alması gibi gelişmeler de bu hayal kırıklığını derinleştirdi.

Türkiye'nin Batı ile ilişkilerinde gerginlik yaratan ikinci konu ise Suriyeli Kürtlerdir. Ekim 2015'te ABD'nin desteğiyle IŞİD'e karşı savaşmak için kurulan ve YPG'nin belkemiğini oluşturduğu Suriye Demokratik Güçleri'nin Fırat Nehri'nin batısına geçmesi, Suriye'nin kuzeyindeki üç Kürt kantonunun birleşerek Akdeniz'e doğru bir koridor açmasından endişe duyan Türkiye'yi oldukça rahatsız etti. Ağustos 2016'da stratejik Menbiç şehrinin

de YPG güçlerinin eline geçmesi de Ankara'nın bu konudaki kaygılarını artırdı. Türk hükümetinin girişimlerine rağmen YPG'nin Fırat'ın doğusuna çekilmemesi ve Obama yönetiminin YPG'ye silah desteği sağladığına dair iddiaların güç kazanması Ankara ve Washington arasında ciddi bir gerginlik yarattı. Türk yetkililer ayrıca FETÖ ve PKK ile mücadele konusunda işbirliği yapmadıkları gerekçesiyle AB ülkelerini de sık sık eleştirmeye başladılar.

ABD ve AB ile ilişkilerde ortaya çıkan bu sorunların Ankara ve Moskova arasındaki normalleşme sürecine ivme kazandırdığını söylemek mümkün. Ukrayna krizindeki rolü ve Kırım'ı ilhak etmesi nedeniyle Rusya'nın 2014'ten bu yana ABD ve AB'nin ekonomik yaptırımları altında olması da bu süreci kolaylaştırdı. Putin yönetimi ise Ankara'nın Washington ve Brüksel ile gerilen ilişkilerini kendisi açısından bir fırsat olarak gördü. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Haziran ayında Putin'e yazdığı mektupta yer alan "kusura bakmasınlar" ifadesinin doğrudan Rus hükümetine hitaben kullanılmamış olmasına rağmen Moskova'nın bu adımı yeterli görerek Türkiye'yle ilişkilerini hızlı bir biçimde geliştirmeye karar vermesinde de bu yaklaşımın etkili olduğu söylenebilir.

Moskova'nın kararını etkileyen önemli bir unsur da Ukrayna ve Kırım krizleri sonrasında giderek sertleşen Rusya-NATO jeopolitik rekabetidir. NATO'nun Rusya tehdidine karşı Doğu Avrupa'daki askeri varlığını güçlendirdiği, Karadeniz'de ise daimi bir askeri güç oluşturma planları yaptığı bir dönemde Putin yönetimi önemli bir NATO üyesi olan Türkiye'yle stratejik ilişkilerini geliştirerek avantaj kazanmayı hedefledi. Türkiye'nin Suriye'deki durumdan kaynaklanan ciddi güvenlik endişeleri de Rusya'nın bu hedefini gerçekleştirmesinde işini kolaylaştıran bir faktör oldu. ►

Rusya ve Çin ile ekonomik ilişkilerde Türkiye aleyhine giderek artan bir dış ticaret açığı sorunu öne çıkıyor.

Eksen Kayması Tartışması

Son dönemde Türkiye-Rusya ilişkilerinde yaşanan gelişmelere rağmen bu durumun Ankara açısından stratejik bir eksen kaymasına işaret ettiğini söylemek için henüz erken. Öncelikle Rusya'nın Türk dış politikasında her zaman Batı'ya karşı bir denge unsuru olarak kullanıldığının unutulmaması gerekir. Kurtuluş Savaşı döneminde Ankara ve Moskova arasında tesis edilen yakın ilişkiler veya Türkiye'nin 1960'larda ABD'nin Kıbrıs konusundaki tavrına tepki olarak SSCB ile siyasi ve ekonomik bağlarını güçlendirmeye çalışması bu açıdan önemli örneklerdir.

Batı ile ilişkilerde sıkıntıların arttığı dönemlerde Türkiye'nin Rusya'yla

ilişkilerini geliştirmeye çalışmasının daha yakın tarihli örnekleri de bulunuyor. Örneğin Ankara'nın Irak krizi nedeniyle ABD ile ciddi sorunlar yaşadığı ve Kıbrıs'ın tam üye olarak kabul edilmesi nedeniyle AB ile ilişkilerinde yeni gerginliklerin ortaya çıktığı 2003-2006 döneminde Türkiye-Rusya ilişkilerinin de hızlı bir gelişme kaydettiğine dikkat çekmek gerekir.

Ankara ve Moskova arasındaki ilişkilerin yeniden güçlü bir ivme kazandığı 2009-2010 döneminde ise Türkiye'nin İsrail'le ilişkiler ve İran'ın nükleer programı gibi konularda ABD ile ters düştüğü ve AB üyelik müzakerelerinde sorunlar yaşadığı görülüyor. Türk dış politikasında eksen kayması iddiaları özellikle bu ikinci dönemde

sık sık dile getirildi. Ne var ki yine aynı dönemde Türkiye'nin Rusya ve İran'ın tüm eleştirilerine rağmen NATO füze kalkanının erken uyarı radarına ev sahipliği yapmayı kabul ettiği ve yeni başlayan Arap ayaklanmaları sürecinde Batılı müttefikleriyle beraber hareket etmeyi tercih ettiği unutulmamalıdır.

Şu anda yaşanan durum da esas olarak Türk dış politikasında bir eksen kaymasından ziyade, Ankara'nın Suriye'deki durumuyla ilgili olarak yeni bir denge arayışı içinde olduğuna işaret ediyor. Burada özellikle Obama yönetiminin Suriye'ye askeri olarak müdahil olma konusundaki isteksiz tutumunun Türkiye'yi sahada Rusya ve İran'la işbirliği yapmaya sevk ettiği söylenebilir. Nitekim halen Fırat Kalkanı harekâtının kapsamında bulunan bölgenin aslında Ankara'nın son birkaç senedir Washington'u ikna etmeye çalıştığı "güvenli bölge" planının yeni bir biçimi olduğuna özellikle dikkat çekmek gerekir.

Bu noktada ayrıca Rusya ve İran'ın Trump yönetiminin resmi olarak işbaşına geleceği 20 Ocak 2017 tarihinden önce Suriye'de askeri ve diplomatik olarak ellerini güçlendirmeye gayret ettiklerini söylemek mümkün. Nitekim Suriye'nin en önemli şehirlerinden birisi olan Halep de Moskova ve Tahran'ın yoğunlaşan askeri desteği sonucunda birkaç ay içinde muhaliflerden Esad rejiminin kontrolüne geçti. Bu hassas dönemde NATO müttefiklerinden umduğu desteği bulamayan Ankara ise ancak Rusya ve İran'la yaptığı işbirliği sayesinde Suriye'deki konumunu güçlendirmeyi başarabildi.

Öte yandan diğer tüm aktörler gibi Ankara'nın da Trump yönetiminin nasıl bir Suriye politikası izleyeceğiyle ilgili ipuçlarını okumaya çalıştığını unutmamak gerekir. Trump her ne kadar seçim döneminde yaptığı konuşmalarda bölgede önceliği IŞİD'le mücadeleye vereceğini ve bu amaçla

Rusya ve Esad rejimiyle işbirliği yapabileceğini söylemişse de İran'la imzalanan nükleer anlaşmaya karşı dile getirdiği sert tutumu devam ettirmesi durumunda Ortadoğu'da Washington ve Moskova arasında yeni bir diyalogun başlamasının pek kolay olmayacağı söylenebilir.

Bölgede Rusya-ABD işbirliğinin başlaması durumunda ise Türkiye'nin güvenlik endişelerinin göz ardı edilmesi riski bulunuyor. Nitekim uçak krizinin hemen sonrasında Türkiye-Rusya ilişkilerinin oldukça gergin seyrettiği bir dönemde Washington ve Moskova arasında Suriye'ye ilişkin olarak yeni bir diplomatik süreç başladığı unutulmamalıdır. Ankara'nın YPG ile ilgili kaygıları ise bu süreçte her iki ülke tarafından da pek dikkate alınmadı. Öte yandan önümüzdeki dönemde Trump yönetiminin YPG konusunda Türkiye'yi tatmin edecek bir politika değişikliğine gitmesi durumunda Ankara'nın Suriye meselesinde Rusya ve İran'a duyduğu ihtiyacın da belirgin ölçüde azalacağı öngörülebilir.

Ankara'nın son dönemde ABD ve AB'ye karşı eleştirilerinin dozunun artmasına rağmen belli konularda her ikisiyle de işbirliğini sürdürdüğüne ise özellikle dikkat çekmek gerekir. Örneğin Washington'la yaşanan tüm sorunlara rağmen İncirlik hava üssü koalisyon güçleri tarafından kullanılmaya devam ediyor. Ayrıca ABD'nin El Bab'da Türkiye'ye askeri desteğini arttırması için görüşmeler de halen devam ediyor. Türk yetkililerin Trump işbaşına geldikten sonra bu temaslardan olumlu sonuç alınacağı konusunda iyimser oldukları görülüyor. Trump'ın ulusal güvenlik danışmanı olarak seçtiği Michael Flynn'in daha önce yayınlanan bir makalesinde Gülen'in Türkiye'ye iade edilmesi gerektiğini belirtmiş olması da Ankara'nın Trump dönemiyle ilgili iyimserliğini artırıyor.

Türkiye-AB ilişkileri bakımından

ise ikili ilişkilerde son dönemde ortaya çıkan tüm sorunlara rağmen Mart 2016'da yürürlüğe giren mülteci anlaşmasının halen Ankara tarafından titizlikle uygulandığına dikkat çekmek gerekir. Türkiye ayrıca Gümrük Birliği'nin güncelleştirilmesi için de AB ile ortak çalışmalarını sürdürmekte ve Kıbrıs sorununun çözümü için devam eden müzakereleri desteklemeye devam ediyor. Öte yandan son dönemde Türk yetkililer tarafından sıklıkla dile getirilen Şanghay İşbirliği Örgütü'ne tam üyelik iddialarına rağmen AB'nin halen Türkiye'nin dış ticaretinde en önemli paya sahip olduğu unutulmamalıdır. Rusya ve Çin'le ekonomik ilişkilerde ise Türkiye aleyhine giderek artan bir dış ticaret açığı sorunu öne çıkıyor.

Ankara ve Moskova arasında başka önemli sorunlar da mevcuttur. Türkiye'nin ısrarlarına rağmen Rusya'nın yıllardır PKK'yı terörist örgütler listesine dahil etmemesi ve son dönemde Ermenistan'la siyasi ve askeri ilişkilerini geliştirmesi Türkiye'yi endişelendiriyor. Rusya'nın Karadeniz, Kafkasya ve Doğu Akdeniz'de hızla artan askeri varlığı bu bölgedeki hassas stratejik dengeyi tamamen ortadan kaldırdı. Bu durum ileride Türkiye-Rusya ilişkilerini de tehdit edebilecektir. Ankara'nın son dönemde Ukrayna ve Gürcistan'la gelişen siyasi ve askeri ilişkileri de bu nedenle Rusya tarafından dikkatle izleniyor. Türkiye ayrıca İran'ın Hizbullah ve Şii milisler yoluyla Suriye ve Irak üzerinde giderek artmakta olan nüfuzundan rahatsız oluyor. Bu konu nedeniyle ortaya çıkması muhtemel bir gerginlikte Moskova'nın NATO üyesi Türkiye yerine bölgedeki en yakın ortağı İran'ı desteklemesi şaşırtıcı olmayacaktır. Tüm bu unsurlar Türkiye'nin ikili ilişkilerde yaşanan tüm sorunlara rağmen ABD ve AB ile diyalogunu sürdürmesini zorunlu kılıyor. ■

İtalya Bankacılık Krizinde Son Perde

İtalya'da Parlamento, hükümetin mali sorunlar yaşayan ülkenin 3'üncü büyük ve dünyanın halen faaliyet gösteren en eski bankası Monte dei Paschi di Siena (BMPS) ve diğer bankalara devlet tarafından mali destek sağlanması teklifini onayladı.

Sema GENÇAY ÇAPANOĞLU
İKV Kıdemli Uzmanı

İtalya'nın yüksek oranda batık kredilere sahip bankalarına destek sağlanması kararının, uzun süren tartışmaları takiben alınması, "BMPS'nin ve ülkenin bankacılık sektörünün geçtiğimiz dönemde yaşadığı mali sıkıntılarının sonuna gelindi mi?" sorusunu akıllara getirdi.

İtalyan Bankaları ve Geri Dönmeyen Krediler Sarmalı

İtalyan bankalarının kullandıkları kredilerin yaklaşık yüzde 17'si, geri ödenemez durumda ve bu yaklaşık 360 milyar avroya karşılık geliyor. Ülkenin geri dönmeyen kredilerinin oranının yüksekliği büyük ölçüde, yavaş büyüme ve yüksek işsizlik oranının yarattığı durgunluk içindeki ekonomiden kaynaklanı-

yor. İtalyan bankalarının sorunlu kredilerinin miktarı, tüm Avrupa bankalarının yaklaşık üçte birini oluşturuyor. Bu tutar aynı zamanda İtalya'nın GSYİH'sinin yaklaşık yüzde 20'sini kapsıyor. Ülkenin kamu borcunun GSYİH'ye oranı ise yüzde 135'e yükseldi. Esasen, İtalya'nın finans sektörünün sorunları büyük oranda ülkenin 2008-2014 döneminde yaşadığı durgunluk dönemi ve sonrasında kaydettiği ekonomik gelişmenin düşük düzeyde kalmasının yanı sıra, iş dünyasını harekete geçirecek yeterli düzeyde kredi hacminin olmamasından kaynaklanıyor.

Avrupa Bankacılık Kurumu'nun (European Banking Authority-EBA) AB bankalarına ilişkin Temmuz 2016'da yayımladığı stres testlerinin sonuçlarına göre, sermaye artırımı ve geri dönmeyen

kredilere ilişkin, en düşük performansı gösteren ülkeler arasında İtalya bulunuyordu. Raporla İtalya'nın en kötü performansa sahip bankası ise Monte dei Paschi di Siena idi¹.

IMF Dünya Ekonomik Tahmin Raporu'nda İngiltere'nin, AB'den ayrılma kararı almasının finans piyasalarında yol açtığı şok dalgası üzerine İtalya, büyüme tahminini revize ederek oranlarını Ekim 2016 raporunda 2016 yılı için yüzde 0,9'dan 0,8'e, 2017 için ise yüzde 1'den yüzde 0,9'a çekti. Raporla İtalyan ekonomisindeki nispi düzelmeye ve gerçekleştirilen reformlara rağmen yapısal problemlerin çözüme kavuşturulmadığına, işgücü verimliliği ve yatırımlar azalırken işsizliğin arttığına dikkat çekiliyor. IMF öncelikle geri dönmeyen kredi hacminin

360 milyar avroya yükselmesinin risk yarattığına ve ekonomik büyümenin yeterli düzeye ulaştırılamaması nedeniyle, özel bankaların, sıkıntılı kredilere yönelik ek önlemler almadan çözüm üretmeyeceğine vurgu yapmakta².

Avro Alanı'nın dördüncü büyük bankacılık sektörüne sahip İtalya'da hükümet, sorunlu krediler ve sermaye açıkları nedeniyle zayıflayan bankaları kurtarmak için yatırımcılar aracılığıyla 5 milyar avro tutarında bir fon oluşturulmasını planlıyor. Sorun ise İtalya'da banka hisselemlerinin üçte birinin bireysel yatırımcıların elinde bulunması.

AB Mali Kuralları ve Üye Ülke Bankalarına Etkileri

Kamunun mali desteği ile bankalara

müdahalenin AB kurumları ve başta Almanya olmak üzere üye ülkelerin tepkisini çekebileceği düşüncesiyle İtalya'da hükümet, kurtarma fonunun büyük bir kısmının özel sektör yatırımcılarından sağlanması üzerinde durdu. İtalya Başbakanı Matteo Renzi, bankaların kurtarılması amacıyla 40 milyar avro tutarında bir kurtarma paketi fikrini ortaya attı. Öte yandan, 2010'daki Avro Alanı borç krizinin ardından AB Bankacılık Birliği ve Tek Çözümleme Mekanizması kapsamında getirilen düzenlemeler, Avro Alanı ülkeleri için bankaların kurtarılmasını oldukça zor hale getirdi. 2016'nın başından itibaren yürürlüğe giren Tek Banka Kurtarma ve Çözümleme Mekanizması ve bu kapsamdaki yönerge, bankaların kurtarılmasında ihtiyaç duyulan ilave ►►

İtalyan Hükümeti'nin geri dönmeyen krediler nedeniyle kırılğan yapıdaki bankacılık sektörünü ve BMPS'yi desteklemek üzere 20 milyar avro tutarında bir kaynak kullanılmasına ilişkin tasarısı, İtalya Parlamentosu'nda 22 Aralık 2016 tarihinde onaylandı.

sermaye gereksinimlerinin öncelikle özel sektör kaynaklarından karşılanmasını gerektiriyor. AB'nin bu yeni bankacılık kurallarına göre, vergi mükelleflerinin banka kurtarma operasyonlarının yükünü çekmelerinin önlenmesi amacıyla banka hisselerini ellerinde bulunduran sermayedarların bankaların kurtarılmasında sorumluluk üstlenmeleri öngörülüyor.

Anayasa Referandumu Sonrası İtalyan Bankacılık Sektörünün Durumu

İtalya'da yaşanan bankacılık sorununun ülkede siyasi bir krize de yol açması kaygılarının yanı sıra ekonomik ve mali sorunların, daha ciddi bir boyuta ulaşarak Avro Alanı'nın 3'üncü

büyük ekonomisinde ortak avro para birimine karşı tepki yaratması endişesi de ortaya çıktı. Başka bir endişe kaynağı da İtalya'nın mali sektörünün krize girmesi ve krizin, benzer sorunlar yaşayan diğer AB ülkelerine de sıçraması oldu. Bu çalkantılı dönemde Başbakan Matteo Renzi'nin, ülkede anayasanın yaklaşık üçte birinin değiştirilmesini öngören reform paketini referanduma götürmesi ve referandumda anayasa değişikliğinin kabul edilmemesi halinde istifa edeceğini açıklaması ülkede küçük çaplı bir krize yol açtı.

Aralık 2016'da gerçekleşen referandumdan anayasa değişikliğine "hayır" oyunun çıkması sonucunda Başbakan Renzi 5 Aralık 2016 tarihinde istifa etti.

Ekonomik ve siyasi sorunların yaşandığı bir dönemde bir de referandumun gerçekleşmesi ve Başbakanın istifası finansal sektör açısından hiç de istenmeyen bir durum ortaya çıkardı. Mali BMPS'nin, hisseleri referandum öncesi ve sonrasında büyük oranda değer kaybetti. BMPS, 2017 Ocak ayı ortasına kadar özel sektörün dâhil olacağı bir kurtarma planı üzerinde dururken, Avrupa Merkez Bankası da bankaya daha fazla zaman vermekle fazla bir ilerleme kaydedilemeyeceğini ve İtalyan Hükümetinin harekete geçmesi gerektiğini açıkladı.

Renzi'nin istifasından sonra Başbakanlık görevine getirilen Paolo Gentiloni, görevi devralmasından hemen sonra mali sorunlar yaşayan bankacılık sek-

törünü desteklemek amacıyla harekete geçeceklerini açıkladı. Hükümet, AB'nin bankalarının kurtarılmasında özel sektörün devreye girmesi halinde söz konusu yatırımcıların sıkıntı çekecek olması nedeniyle bu kesimin baskısı ile karşı karşıya bulunuyordu. Öte yandan, bankanın iflas etmesi halinde bunun ülkenin diğer sorunlu bankalarına zincirleme etkisinin olması riski de buluyordu. BMPS, ihtiyaç duyduğu 5 milyar avroyu yatırımcılardan temin etmeyi başaramaması üzerine faaliyetlerine devam edebilmek için devletten kaynak isteyeceğini açıkladı. Bankanın elinde ancak önümüzdeki nisan ayına kadar yetecek düzeyde fona sahip olması da içindeki mali sorunun ciddiyetini ve mali sektörde yaratabileceği riski ortaya koyuyordu.

Mutlu Son Mu?

Nihayet İtalyan Hükümeti geri dönmeyen krediler nedeniyle kırılğan yapıdaki bankacılık sektörünü ve BMPS'yi desteklemek üzere 20 milyar avro tutarında kaynak kullanılmasına ilişkin bir tasarı sundu ve söz konusu tasarı İtalya Parlamentosu'nda 22 Aralık 2016 tarihinde onaylandı.

BMPS'ye ve diğer bankalara sağlanacak desteğin ne şekilde gerçekleştirileceği önümüzdeki dönemde netlik kazanacak. Son gelişmeler ülkenin bankacılık sektörüne müdahalenin şeklini ve AB kuralları arasında yaşanan ikilemi de gözler önüne seriyor. Küresel mali krizden sonra AB'nin mali sistemini güçlendirmek amacıyla gerçekleştirdiği düzenlemeler kapsamında zor durumdaki bankaların devlet tarafından kurtarılmasından önce hissedarlarıyla özel alacaklılarının yardımı çağrılması gerekiyor. Ancak olağanüstü ekonomik durumlarda bu kurala esneklik getirilebiliyor. AB'nin ekonomik olarak en güçlü ülkelerinden Almanya'nın da İtalyan bankalarının devletin vergi gelirleriyle kurtarılmasının doğru olmayacağı vurgusunu yaparak bu yolun izlenmesinin AB'de sorunlu bankaların tasfiyesiyle ilgili çerçevenin bozulması riskini yaratacağına ve kurallara bağlı kalmanın önemine işaret ediyor. Ancak bir yandan Almanya'da da bankacılık sektöründe sorunların bulunması ve başta Deutsche Bank olmak üzere bazı Alman bankalarının da mali sorunlar yaşaması, AB kurallarında esneklik tartışmalarını da beraberinde getiriyor. İtalya'da sağlanan destek, bankaları kurtarmaya yetecek mi? Almanya mali sektöründe durum ne olacak? Ne İtalya'da ne de Avrupa'da mutlu son henüz yok. Anlaşılan oyun, yeni perdeler halinde devam edecek gibi görünüyor. ■

¹ "2016 EU Wide Stress Tests Results", European Banking Authority, s. 25, 29 Temmuz 2016.

² <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/02/pdf> (Erişim tarihi: 10.1.2017)

Hizmet Sektörü Açısından Gümrük Birliği'nin Güncellenmesinin Önemi

2017 yılı içinde müzakereleri başlaması beklenen Gümrük Birliği'nin güncellenmesi süreci, hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi ve hizmet sektörünün gelişmesi açısından büyük önem taşıyor. Gümrük Birliği'ne ilişkin müzakerelerin başlatılmasından önce, İKV olarak, Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının AB ile ticaretlerinde karşılaştıkları tarife dışı engellere ilişkin tabloyu ortaya çıkarmak için bir anket çalışması yürüttük.

Selen AKSES
İKV Proje Müdürü

Türkiye ve AB arasında Gümrük Birliği'nin oluşturulmasından bu yana geçen zaman içerisinde bir yandan tarafların ekonomik ve ticari önceliklerinde ve öte yandan dünya ticaret sahnesinde önemli değişikliklerin meydana gelmesi sonucunda, Gümrük Birliği'nin çerçevesinin ve kapsamının gözden geçirilmesi ihtiyacı doğdu.

Tüm bu gelişmeler kapsamında özellikle küresel değer zinciri üretiminin gelişmesiyle beraber hizmet sektörünün, tüm dünya ekonomisinde giderek artan bir yere sahip olması sonucunda, günümüzde dünya çapında müzakere edilen yeni nesil serbest ticaret anlaşmalarında da olduğu gibi, Gümrük Birliği'nin kapsamının da başta hizmetler olmak üzere

yeni alanlara genişletilmesi öngörülüyor.

Bu kapsamda, Gümrük Birliği'ne ilişkin müzakerelerin başlatılmasından önce, Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının AB ile ticarete ve AB pazarına girişte karşılaştıkları tarife dışı engellere ilişkin mevcut tabloyu ortaya koyma çalışmalarına katkı sağlamak için İKV bu yıl içinde bir anket çalışması yürüttü.

İKV tarafından 23 Şubat 2016 ve 10 Nisan 2016 tarihleri arasından yürütülen "Hizmet Ticaretinin Önündeki Temel Engeller" başlıklı anket ile Türk şirketlerinin ve Türk hizmet sunucularının AB ile ticari ilişkilerinde karşılaştıkları engellerin tespit edilmesinin yanı sıra, Gümrük Birliği'nin güncellenmesine ilişkin süreci nasıl değerlendirdiklerine ışık tutulması amaçlandı. Söz konusu anket, Türkiye'nin farklı illerinde faaliyet

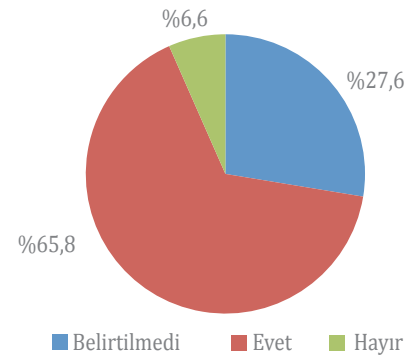
gösteren şirketlerin ve bankaların yanı sıra kamu kuruluşları, iş dünyası, STK temsilcileri, sanayi/ticaret odaları ve borsaları olmak üzere toplam 152 katılım sağlandı. Ankete katılanların sektörel dağılımına bakıldığında, katılımcıların yüzde 53,9'unun sanayi sektörünü temsil ettikleri görülüyor. Sanayi sektörünü takiben, sıralamada yüzde 34,2'lik bir oran ile hizmetler ve yüzde 8,6'lık oran ile tarım sektörleri yer alıyor.

"Türk İş Dünyası Gümrük Birliği'nin Güncellenme Sürecini Destekliyor"

Söz konusu anket sonuçları ışığında, Türk iş dünyasının Gümrük Birliği'nin hizmet sektörüne genişletilmesi konusuna büyük ölçüde olumlu baktığı anlaşılıyor. Ankete katılanların yüzde 65,8'i,

Gümrük Birliği'nin hizmet sektörüne genişletilmesini desteklediklerini belirtirlerken, buna karşı çıkanların oranı ise yüzde 6,6 ile sınırlı kalıyor (Grafik 1). Öte yandan, ankete katılan hizmet sektörü temsilcilerinin yüzde 71,1'i Gümrük Birliği'nin güncelleme sürecini desteklerken, sanayi sektörü temsilcileri için ise bu oran yüzde 64,6 olarak ortaya çıkıyor.

Grafik 1: Hizmet Sektörüne Genişletilmesini Destekleme Oranı (%)

"Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi Süreci Hakkında Daha Fazla Bilgilendirmeye İhtiyaç Var"

Mayıs 2015'te Türk ve AB yetkililerince Gümrük Birliği'nin güncellenmesi yönünde verilen kararın açıklanmasından bu yana her iki taraf da ilgili tüm paydaşların görüşlerini almak ve onları süreç hakkında bilgilendirmek üzere çeşitli toplantılar ve çalıştaylar düzenliyor; aynı zamanda istişarelerde bulunuyorlar.

Ancak İKV tarafından yapılan söz konusu anket çalışması sonucunda, tüm bu çabalara rağmen, ankete katılanların önemli bir bölümünün Gümrük Birliği'nin güncellenmesi süreci hakkında yeterince bilgiye ulaşamadığını düşündükleri ortaya çıktı. Ankete katılanların yüzde 56,6'sı Gümrük Birliği'nin güncellenmesi süreci hakkında yeterince bilgiye erişemediklerini ifade ettiler. Buna karşılık, ankete katılanların yüzde 16,4'ü bu ►►

ve bu durumun yeni bir çerçeve ile düzeltilmesine ihtiyaç duyulduğu gerçeğiyle hareket ettiğini göstermektedir.

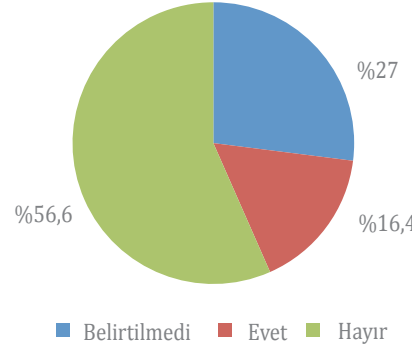
“Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi, AB ile Hizmet Ticaretinde Karşılaşılan Engellerin Kaldırılması Açısından Önemli Bir Fırsat”

Türkiye'nin AB ile ticaretinin önündeki tarife dışı engellerin kaldırılması yönünde adımlar atılabilmesi için, Türkiye ve AB arasında Gümrük Birliği'nin güncellenmesi yönündeki müzakerelerin başlamasından önce, Türk şirketlerinin AB pazarına girişlerinde ne tür engeller ile karşılaştıklarının iyi tespit edilmesi şarttır. Bu, Gümrük Birliği'nin gözden geçirilmesi esasında Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının AB pazarına giriş koşullarının iyileştirilmesi ve yeni pazarlara erişim imkânları elde etmeleri açısından önemli bir fırsattır. Şöyle ki, ankete katılanların yüzde 17,1'i, AB'ye ihracatta bulunamamalarının nedeni olarak AB pazarında karşılaşılan engelleri gösteriyor.

Söz konusu anket sonuçlarına göre, Türk şirketlerinin ve hizmet sunucuları AB pazarında girişinde en çok karşılaştıkları engeller kişilerin serbest dolaşımı ve mesleki yeterliliklerinin tanınması alanında yoğunlaşıyor. Türkiye'nin AB ile hizmet ticaretinde karşılaşılan engeller sıralamasında, pazara giriş engelleri ikinci sırada, rekabet önündeki engeller ise üçüncü sırada yer alırken, bu sıralamanın sonunda, şeffaflıkla ilgili engeller yer alıyor (Grafik 3).

Anket sonuçları kapsamında, Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının AB pazarında kişilerin serbest dolaşımı ve mesleki yeterliliklerinin tanınmasına ilişkin karşılaştıkları engellerin başında, çalışma ve oturma izinlerinin yanı sıra çalışma vizelerinin alınmasında yaşanan sorunlar geliyor. Ayrıca, kişilerin serbest dolaşımı ve mesleki yeterliliklerinin tanınmasına ilişkin öne çıkan engeller arasında şirket içi transferler/sözleşmeli hizmet sağlayıcıları/serbest hizmet sağlayıcılarının dolaşımına ve ülke içinde kalış sürelerine

Grafik 2: Gümrük Birliği'nin Güncellenmesi Süreci Hakkında Bilgiye Erişim Oranı (%)

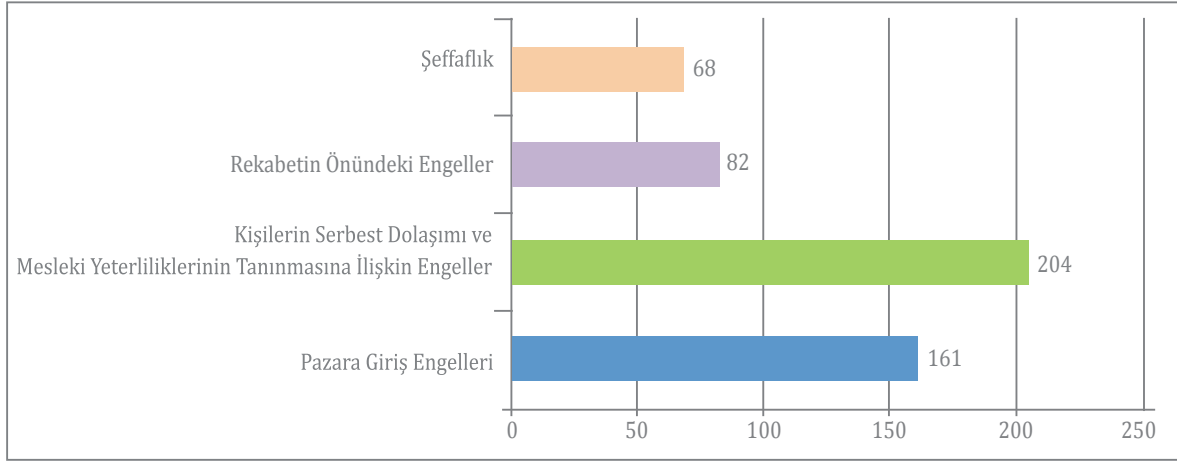
Kuşkusuz Türk iş dünyası temsilcilerinin, AB ile hizmet ticaretinde ve kişilerin serbest dolaşımına ilişkin dile getirdikleri en önemli şikâyetlerin başında, AB ülkeleri için vize alma prosedürlerinde karşılaştıkları zorluklar geliyor.

konuda yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünüyorlar (Grafik 2).

Bu bakımdan, Türk iş dünyasının hem hazırlık çalışmaları çerçevesinde hem de müzakere sürecinde tüm paydaşları düzenli olarak süreç hakkında bilgilendirmelerinin Türk iş dünyasının yeni olan koşullara adapte olması ve geçiş sürecinin sorunsuz bir şekilde aşılması açısından gerekli olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, şirketlerin bu konuyla ilgili etki analizi çalışmaları yapmalarını teşvik etmek için de bu süreç ile ilgili olarak bilgi akışının daha iyi sağlanması şarttır.

Öte yandan, ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun Gümrük Birliği'nin güncellenmesi konusunda yeterince bilgiye sahip olmamalarına rağmen, bu süreci desteklemekte oldukları anlaşılıyor. Bu, bir bakıma, Türk iş dünyasının, Gümrük Birliği'nin günümüz koşullarına artık cevap vermediği ve Türkiye ile AB arasındaki mevcut ticari ilişkilerde önemli engeller ile karşılaşıldığı

Grafik 3: AB ile Hizmet Ticaretinde Karşılaşılan Engeller

*Araştırmaya katılanlar birden fazla tercih yapmıştır.

getirilen kısıtlamalar ve hizmet sağlayıcıları için vatandaşlık şartı veya yerleşik olma zorunlulukları da bulunuyor.

Kuşkusuz Türk iş dünyası temsilcileri açısından AB ile hizmet ticaretinde ve kişilerin serbest dolaşımına ilişkin dile getirdikleri en önemli şikâyetlerin başında AB ülkeleri için vize alma prosedürlerinde karşılaştıkları zorluklar geliyor. Bu nedenle, Türkiye ve AB arasında ticaretin gelişmesi açısından Gümrük Birliği'nin güncellenmesi süreci kadar Vize Serbestliği Diyaloğunun tamamlanmasının da önemi güncelliğini koruyor.

Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının pazar girişine ilişkin karşılaştıkları engellerin başında, piyasada faaliyet gösterebilmek için lisans, izin veya yetkilendirme şartı ve kota uygulamaları yer alıyor. AB pazarına girişte yönetim kurulu üyeleri ve şirket müdürlerine yönelik yerleşik olma zorunlulukları ve/veya vatandaşlık şartının uygulanmasının yanı sıra, lisans ve izinlerin ekonomik ihtiyaç testine tabi bırakılmasının da Türk şirketleri ve hizmet sunucuları için önemli bir engel oluşturduğu anlaşılıyor.

Anket kapsamında gelen görüşler çerçevesinde, AB pazarına girişte Türk tırlarına yönelik uygulanan kotaların Türk lojistik sektörünü olumsuz yönde etkilediği ve bu uygulamaların Türkiye-AB Gümrük Birliği kapsamındaki malların serbest dolaşım ilkesine de aykırı bir

durum yarattığı vurgulanıyor. Kuşkusuz, Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin işleyişinin iyileştirilmesinde, bu kotaların kaldırılması bir öncelik konusudur.

Türk şirketleri açısından rekabetin önündeki engellerin başında yabancılara yönelik ayrımcı uygulama içeren teşvik sistemi, vergi düzenlemeleri ve kamu ihale sisteminin yanı sıra, yine yabancılara yönelik ayrımcı uygulamalar içeren çevre ve güvenlik standartları yer alıyor.

Türk şirketlerinin ve hizmet sunucularının AB pazarında şeffaflığa ilişkin karşılaştıkları engellerin başında ise AB Üye Devletlerinin sunduğu pazar koşullarına ilişkin bilgiye erişimde yaşanan zorluklar bulunuyor. Türk şirketleri, AB üye ülkelerindeki farklı vergi uygulamalarına dair bilginin yanı sıra hizmet ticareti ile ilgili AB düzeyinde gerçekleşen mevzuat ve/veya uygulama değişikliklerine ilişkin bilgiye erişimde zorluklar yaşıyor. Türk şirketlerin AB'deki pazar koşullarına, mevzuat değişikliklerine ve uygulamalara ilişkin yaşadıkları erişim zorluklarının bir kısmının ise dil engelinden kaynaklandığı anlaşılıyor.

Gümrük Birliği'nin güncellenmesi müzakerelerinde tüm taraflar açısından kazançlı olacak bir durumun ortaya çıkması için, Türk özel sektörünün AB ile ticaretinde karşılaştığı bu engellerin ortadan kaldırılması yönünde gerekli tedbirlerin alınması yerinde olacaktır.

Son olarak, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi sürecinde, Türk sanayi ve hizmet sektörlerinin önceliklerinin başında; vizelerin ve ulaşım kotalarının kaldırılması, Türkiye-AB arasında serbest dolaşımın sağlanması, Türkiye'nin, AB'nin üçüncü ülkeler ile yaptığı serbest ticaret anlaşmalarına dâhil olması ve bu anlaşmaların karar mekanizmalarında yer alması için gerekli yasal çerçevenin oluşturulması bulunuyor.

Söz konusu anketin sonuçları, İKV Proje Müdürü Selen Akses tarafından İKV yayını olarak hazırlanan bir raporda sunulmuştur. ■

Yayın Numarası: 291
Yayın Tarihi: Aralık 2016
ISBN: 978-605-5984-83-0

G20 Dönem Başkanlığı Almanya'da

Almanya'nın G20 Dönem Başkanlığı, 1 Aralık 2016'da başladı. "Birbirine bağlı bir dünyayı şekillendirmek" sloganıyla yola çıkan Almanya'yı liberal sistemin ve değerlerinin sorgulanmaya başladığı bir dönemde zorlu görevler bekliyor.

Çisel İLERİ
İKV Araştırma Müdürü

1 Aralık 2016 tarihinde G20 Dönem Başkanlığı'nı Çin'den devralan Almanya'nın önünde üç ana başlık altında topladığı hedeflerini yerine getirmek için tam bir yıl var. "İstikrarın korunması, gelecek için ya-

şanabilirliğin iyileştirilmesi ve sorumluluk almak" olarak adlandırılan bu üç önceliğin çatısını ise Almanya'nın Dönem Başkanlığı sloganı oluşturuyor: "Birbirine bağlı bir dünyayı şekillendirmek". Görünen o ki Almanya

için asıl zorluk giderek öngörülemez hale gelen siyasi düzen, artan oranda sorgulanan küreselleşme, liberal sistem ve değerlerinden oluşan çok bilinmeyenli bir denklem içerisinde çalışmak olacak.

G20'nin Alametifarikası Nedir?

Aslında G20 uluslararası ekonomik işbirliğinin ve giderek artan oranda küresel yönetime ilişkin sorunların ele alındığı bir platform. 1997 yılında Asya'daki ekonomik krizin etkilerinin tüm dünyada hissedilmesinin ardından 1999 yılında maliye bakanları ve merkez bankası başkanlarının toplanmasıyla başlayan G20 süreci, 2008 yılında ilk defa liderler zirvesinin toplanmasıyla bugünkü şeklini aldı.

Uluslararası bir organizasyondan ziyade bir gayriresmî forum halinde olan G20'nin daimi bir sekretaryası bulunmuyor. Her yıl başka bir üyeye geçen dönem başkanlığı kendisinden önceki ve sonraki dönem başkanlıklarıyla birlikte (trojka) çalışarak G20 gündemini, toplantılarını ve faaliyetleri belirliyor. Geçtiğimiz yılın dönem başkanı Çin, 2017'nin Almanya iken bu iki ülkeyi Arjantin ve Hindistan izleyecek.

Gayriresmî bir forum olduğu için G20'nin yürütme yetkisi bulunmuyor ve uzlaşma ile alınan kararların bağlayıcı olmadığı için uygulanmaları tamamen üye ülkelerin takdirine kalıyor. Her ne kadar kurumsal kimlik ve yapısıyla ilgili eleştirilse de G20'nin bu gayriresmî yapısı ona ortak karar almada daha esnek olma şansı tanıyor. Öte yandan kararları bağlayıcı olmasa da 2008-2014 döneminde alınan kararların yüzde 71'inin uygulandığı görülüyor.

Aslında G20 yani dünyanın GSYİH'si en yüksek 20 ülkesinin bir araya geldiği bu platform, gücünü ekonomik büyüklüğünden alıyor. G20, dünya nüfusunun yüzde 64'ünü, dünya eko-

Tablo1: G20 Ülkelerinin Küresel Nüfus, Ekonomi ve Ticaretteki Payı (2015, yüzde)

	Nüfus	GSYİH (nominal)	İhracat (mal ve hizmet)	İthalat (mal ve hizmet)	DYY (dışarıya yapılan)	DYY (ülkeye gelen)
Arjantin	0,8	0,7	0,4	0,3	0,1	0,5
Avustralya	0,3	1,8	1,2	1,4	1,8	2,3
Brezilya	2,8	2,4	1,1	1,2	1,3	3,1
Çin	18,7	14,8	11,4	9,9	3	4,4
Fransa	0,9	3,3	3,4	3,7	5,2	3
Almanya	1,1	4,6	7,4	6,4	6,4	3
Hindistan	17,8	2,8	2,2	2,3	0,5	1
Endonezya	3,5	1,2	0,9	0,9	0,1	1
İtalya	0,8	2,5	2,6	2,4	2,2	1,5
Japonya	1,7	5,6	3,5	3,8	4,8	0,7
Kanada	0,5	2,1	2,3	2,5	2,9	2,6
Güney Kore	0,7	1,9	3	2,6	1,1	0,7
Meksika	1,7	1,6	1,9	2,1	0,5	1,4
Rusya	2	1,8	1,8	1,4	1,8	1,5
Suudi Arabistan	0,4	0,9	1	1,2	0,2	0,9
Güney Afrika	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6
Türkiye	1,1	1	0,9	1,1	0,2	0,7
İngiltere	0,4	3,9	3,7	4,1	6,4	6,8
ABD	4,4	24,4	10,6	13,5	25,7	22
AB	6,9	22,1	33,3	31,7	37,2	31,5
G20	63,9	85,6	76	80,4	81,7	74,8

Kaynak: Dünya Bankası, 2015

nomisinin yüzde 86'sını oluşturuyor. Dünyada ihracatın yüzde 76'sı ve ithalatın yüzde 80'i, doğrudan yabancı yatırımların yüzde 82'si bu ülkeler tarafından gerçekleştiriliyor (Bkz. Tablo 1). Dolayısıyla ekonomik anlamdaki bu büyük temsil gücü özellikle küresel ekonomideki krizlerin aşılmasında işbirliği için son derece önemli.

Almanya'nın Öncelikleri Neler Olacak?

Almanya Dönem Başkanlığı'nın öncelikleri, Başbakan Angela Merkel tarafından açıklanırken ilk olarak küreselleşmenin herkese hizmet etmesinin sağlanması için çalışılacağına

söylenmesi şaşırtıcı olmasa gerek. Önce Britanya halkının AB'den ayrılma yönündeki kararı (Brexit) ve bu sürecin nasıl yürütüleceğine dair devam eden belirsizlik, ardından ABD seçimlerini Donald Trump'ın kazanması, seçim süreci ve sonrası süregelen uluslararası düzene yönelik öngörülemez tutumu uluslararası ilişkilerde bulutlu bir hava yaratmaya yetmişti. Giderek daha fazla sayıda kişi bilinen liberal düzeni ve değerlerini sorgularken küreselleşmenin kaybedenleri öne çıkmaya başlamıştı. Brexit yönünde oy kullananların da Trump'ın seçilmesini sağlayan mavi yakalı beyaz Amerikalıların da küreselleşme kaynaklı

Almanya'nın G20 Dönem Başkanlığı diğer dönem başkanlıkları gibi oldukça kapsamlı ve iddialı bir gündemle başlıyor.

refahtan yeterince payını alamayanlar olduğu biliniyor. Dolayısıyla "birbirine bağlı bir dünyayı şekillendirmek" sloganıyla yola çıkan Almanya, G20'nin küreselleşmenin faydalarından herkesin yararlanmasını hedefliyor ve bu hedef doğrultusunda uluslararası işbirliğini güçlendireceğini açıklıyor. Alman Hükümeti'nin izolasyona ve ulusalcılığa geri dönüşe karşı olduğunun bu noktada altının çizilmesi ise dikkat çekici.

Başbakan Merkel'in Almanya Dönem Başkanlığı'nın önceliklerini açıkladığı konuşmasında ayrıca küresel

ekonominin istikrarının en öncelikli konu olacağı, G20 maliye bakanlarının finansal piyasalara ilişkin daha katı düzenlemeler konusunda ilerleme kaydedeceği belirtildi.

Kısaca özetlemek gerekirse Almanya G20 Dönem Başkanlığı üç temel üzerine oturuyor:

- İstikrarın sağlanması,
- Gelecek için yaşanabilirliğin iyileştirilmesi,
- Sorumluluk alınması.

İstikrarın sağlanması önceliği kapsamında, dinamik bir ekonomik büyümenin desteklenmesi, küresel

ekonomi ve finans sistemi için istikrarlı bir çevrenin yaratılması amaçlanıyor. Bu kapsamda Almanya serbest ve adil ticareti güçlendireceğini ve sürdürülebilir küresel arz zincirleri için çalışacağını açıkladı.

Gelecek için yaşanabilirliğin iyileştirilmesi ise 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin ve Paris Anlaşması'nın hedeflerine ulaşılabilmesi için ilerleme kaydedilmesini içeriyor. Bu öncelik kapsamında ele alınacak bir diğer konu, küresel ekonomi için dijitalleşmenin önemi olacak. Bir diğer ayağını ise sağlık sisteminin iyileştiril-

mesi ve salgın hastalıkların yayılmasının önlenmesi mekanizmasının hayata geçirilmesi oluşturuyor. Bu öncelik altında kadının ekonomideki rolünün güçlendirilmesi, özellikle kadınların işlerinin kalitesinin artırılması da değerlendirilecek. Almanya Başbakanı Merkel özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadınların bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimini kolaylaştırmak için çalışacaklarını açıkladı.

Sorumluluk alınması ise Afrika'da sürdürülebilir ekonomik gelişmeye erişilmesini kapsıyor. Afrika kıtasında altyapının geliştirilmesi destek-

lenirken Haziran 2017'de "Afrika ile ortaklık" başlıklı ayrı bir konferans düzenlenmesi planlanıyor. G20'nin sorumluluk alacağı diğer alanlar; göç, terörle mücadele, kara para aklama ve yolsuzluk ile mücadele olarak sıralanıyor.

Yukarıda sıralanan tüm bu konuların daha detaylı biçimde ele alınabilmesi için Ocak-Mayıs 2017 döneminde G20 ülkelerinin maliye, dışişleri, çalışma, sağlık, tarım ve dijital politikadan sorumlu bakanları bir araya gelecek. G20 Liderler Zirvesi ise 7-8 Temmuz 2017 tarihlerinde Hamburg'da yapılacak.

Başlamak Kolay, Sabretmek ise Sanattır

Ünlü Alman atasözü "Başlamak kolay, sabretmek (ısrarcı olmak) ise sanattır" der. Almanya'nın G20 Dönem Başkanlığı da diğer dönem başkanlıkları gibi oldukça kapsamlı ve iddialı bir gündemle başlıyor. Son yıllarda dönem başkanlıkları küresel gündeme iz bırakacak maddeler eklemeleriyle öne çıktılar. Almanya Dönem Başkanlığı için ise görünen o ki küresel ticarete izolasyonun ve ulusallaşmanın önüne geçilmesi, küresel ısınmayla mücadele çabalarının korunması en zorlu alanlar olacak. Liberal değerleri ve küresel ticaretin geliştirilmesini savunan Obama'nın yerini Donald Trump'ın alması, Almanya G20 Dönem Başkanlığı için önemli soruları beraberinde getiriyor. Seçim döneminde ABD'deki ekonomik sorunların nedeni olarak Çin'i, artan ticaret anlaşmalarını gösteren Donald Trump'ın ekonomik ve ticari alanda daha korumacı ve içeriye dönük politikalar izlemesi bekleniyor. Öte yandan iklim değişikliği ile mücadeleyi de dikkate alarak ekonomik büyümeyi öngören politikaları ne kadar savunacağı da bir diğer soru işareti. Tüm bu koşullar altında belki de Almanya'nın en büyük başarısı elde avuçta var olanı korumak olacak. ■

AB'de Mobil Sınırlar Tarih Oluyor: Dolaşım Ücretlerinin Sonu

2017 yılının Haziran ayından itibaren, Üye Devlet vatandaşları, diğer AB ülkelerindeki seyahatlerinde gerçekleştirdikleri telefon görüşmeleri, mesajlaşmaları ve internet paketi kullanımları için dolaşım ücreti ödemeyecek.

Ahmet CERAN
İKV Uzmanı

AB entegrasyon projesi varoluşsal krizlerini yinelemeye, odaya yeni devasa, görünmez filler yerleştirmeye devam ederken, tamamen bağımsız şekilde AB Dijital Tek Pazar

Projesi, her geçen gün daha da büyük bir entegrasyon ve iç içe geçişin önünü açıyor. Bunu zamanın ruhuyla açıklamak mümkün olsa da daha pratik biçimde nasıl tecelli ettiğini incelememiz gere-

kiyor. Son dönemde gündemde olan en pratik örnek; 2017 yılında AB çapında mobil dolaşım (*roaming*) ücretlerinin kaldırılacak olması.

Türkiye’de AB üyeliğine mesafeli yaklaşan çevrelerin genel itibarıyla eleştirilerinde öne sürdüğü gerekçelerin önemli bir boyutunu, AB’nin Türkiye’ye bir fayda sağlamayacağı; güvenlik, beşeri sermaye, öncelikli üretim alanları gibi çeşitli kaynakların boşa harcanmasına sebep olacağı görüşü oluşturuyor. Nitekim, AB projesi her şeyin ötesinde, Birlik dahilindeki tüm vatandaşların hak ve özgürlüklerini garanti altına almayı, refah ortamı sağlamayı öncelikli amaçları arasına koyuyor. Bu perspektifte her vatandaşın gündelik hayatını olumlu etkileyecek pratik reformlar önemli yer

tutuyor. Dolayısıyla Türkiye’nin AB’ye üye olması halinde bu tür pratik iyileştirmelerden Türk vatandaşlarının da doğrudan faydalanması mümkün olacak.

Yurtdışına çıktığımızda, uçaktan hedef ülkeye indikten sonra cepte telefonlarımıza gelen ilk SMS, halihazırda kullanmakta olduğumuz mobil operatörün, o ülkede telefon konuşmaları, SMS ve internet kullanımı için belirlediği fiyat tarifesini içeren “hoşgeldin mesajı” oluyor. Fiyatların, hattın kayıtlı olduğu ülkeden farklı olmasının sebebi ise, hedef ülke ile kayıtlı olunan ülkenin hizmet sağlayabilmek için teknik boyutta birlikte çalışması, bunun da fiyat olarak yansımaları. Yüksek dolaşım ücretleri, çoğunlukla yurtdışında telefonlarımızın arama özelliğini bir süreliğine unutmamıza, kablosuz internet hizmeti sunan mekanların bir numaralı dostumuz olmasına sebep oluyor. Mayıs 2016 tarihinden bu yana Avrupa Komisyonu, bu sorunu, AB ülkeleri arasında çözmenin yollarını arıyor. Aralık 2016’da AB’nin kanun yapıcıları, son pürüzler üzerinde de uzlaştı ve artık net bir şekilde 2017 yılının Haziran ayından itibaren, Üye Devlet vatandaşları, diğer AB ülkelerindeki seyahatlerinde gerçekleştirdikleri telefon görüşmeleri, mesajlaşmaları ve internet paketi kullanımları için dolaşım ücreti (*roaming*) ödemeyecek.

Roam Like at Home girişimi şüphesiz ki gerçekleştirilmesi basit bir fikir ve projenin çok ötesinde zorluklar taşıyor. Öncelikli olarak her AB ülkesinde mobil iletişim araçlarını kullanım geleneği ve alışkanlıkları farklılık gösteriyor, üye ülkelerdeki fiyatlandırmalarda uçurumlar göze çarpıyor. Komisyonun paylaştığı verilere göre, Letonya’da tüketicilerin mobil hizmetlere harcadığı ortalama tutar aylık 3.70 avro bandındayken, İrlanda’da ortalama mobil harcamalar aylık 23.80 avroyu buluyor. Fiyatlandırmalara bakacak olursak, Macaristan’da 1GB internet, 600 dakika konuşma ve 225 SMS içeren mobil paketin fiyatı 57 avroya

ulaşırken, Estonya’da 8 avro. Maliyetteki uçurumlar gözönüne alınınca, AB’nin giriştiği bu çabadaki zorluklar daha da net gözler önüne seriliyor. Nitekim çok önemli kazanımların halihazırda sağlandığını söylemek mümkün. Tarafların çabasıyla, AB çapında dolaşım ücretleri 2012 yılı ile kıyaslanınca yüzde 96 daha ucuz. 2007 yılıyla karşılaştırınca oldukça düşük üst limitler belirlendi ve bunun uygulanmasına azami önem veriliyor.

Dolaşım ücreti olmadan mobil kullanım hizmeti, ikamet ettiği AB ülkesinde kayıtlı SIM kartı bulunan AB vatandaşları ve birden fazla ülkede varlığını sürdürdüğünü kanıtlayan AB vatandaşlarına (Erasmus programından faydalanmakta olan öğrenciler, sınır ötesinde çalışanlar vs.) sağlanacak. Kişilerin herhangi bir başvuruda bulunmasına gerek olmayacak, ilk etapta mobil hizmet sağlayıcılarıyla gerçekleştirdikleri sözleşmelere bu gelişme eklenecek. Komisyon, kişisel verilerin korunmasına ilişkin herhangi bir çekincenin ve aksaklığın doğmaması için konuya ilişkin olarak AB’deki en yüksek veri güvenliği denetim makamıyla işbirliği içerisinde çalışmalarını sürdürüyor. Düzenlemeler hem ticari işletmelerin hem de tüketicilerin mağduriyet yaşamaması için sert koruyucu tedbirlerini de belirlemiş durumda.

Nihayetinde küresel konjonktürde Türkiye’nin üyelik hedefini sürdürdüğü AB’de ülkelerin fiziksel sınırları Schengen sistemiyle tarihe kazınırken, dijital sınırların da yavaş yavaş silinmekte olduğu tarihi dönemlere tanıklık ediyoruz. Bütün bu gelişmeler meydana gelirken, Türkiye’nin bu “serbestleşme iklimi”nin neresinde olduğunu iyi tahlil etmek gerekiyor. Halihazırda vize serbestliği sağlanamamış ve AB’nin sınırları Türkiye’ye açılmamış olsa da çok önemli mobil hizmet sağlayıcılarına ev sahipliği yapan Türkiye’nin mobil sınırların kaldırılması yönünde de neler yapılabileceğini tartışmaya başlaması gerekiyor. ■

Enerjide Kış Paketi Bekleneni Verebilecek mi?

Avrupa Komisyonu'nun 30 Kasım 2016 tarihinde açıkladığı kapsamlı Kış Paketi temiz enerji ekonomisine geçişi hızlandırmayı ve büyüme ile istihdamın artırılmasını hedefliyor. Enerji Birliği'nde atılan bu adımın enerji müktesebatına yaklaşık bin sayfa eklemekten daha fazlasını başarıp başaramadığını zaman gösterecek.

Çisel İLERİ
İKV Araştırma Müdürü

Aslında her şey 25 Şubat 2015 tarihinde Avrupa Komisyonu tarafından "İleriye Dönük İklim Değişikliği Politikası ve Dirençli bir Enerji Birliği için Çerçeve Stratejisi" isimli belgenin yayımlanmasıyla başladı. Hatırlanacağı gibi Juncker Komisyonu'nun on önceliğinden biri olan Enerji Birliği konusunda atılan bu ilk adımla ilgili olarak, Komisyonun Enerji Birliği'nden Sorumlu Başkan Yardımcısı Maroš Šefčovič Kömür Çelik Topluluğu'ndan bu yana Avrupa'nın en iddialı enerji projesini

başlattıklarını söylemişti. Nitekim geçtiğimiz yıl kasım ayında yayımlanan Enerji Birliği'nde kaydedilen aşamayla ilgili durum değerlendirmesi sonrasında gözler Avrupa Komisyonu'nun açıklayacağı kapsamlı yasal düzenleme paketine çevrilmişti.

Nihayet Komisyon tarafından verilen isimle "Tüm Avrupalılar için Temiz Enerji Paketi" konuyla yakından ilgilenenlerin ve basının tercih ettiği isimle "Kış Paketi", 30 Kasım 2016 tarihinde açıklandı. Yaklaşık bin sayfadan oluşan pakette gözden geçirilmiş Yenilenebilir Enerji Yönergesi'nden yeni enerji verimliliği önlemlerine, yeni elektrik piyasaları dizaynından Enerji Birliği'nin yönetimine kadar pek çok önemli alanda düzenleme önerileri yer alıyor. Bu bin sayfalık külliyyatın hedefini basitçe temiz enerjiye geçiş ve küresel enerji piyasalarını şekillendirirken AB'nin rekabetçiliğini korumak olarak ifade etmek mümkün. Enerji Birliği ile ilgili iddialı sözlerin sahibi Komisyonun Enerji Birliği'nden Sorumlu Başkan Yardımcısı Maroš Šefčovič Kış Paketindeki önerilerin dönüşüm yaratacak nitelikte olduğunu, hatta Avrupa'daki merkezi güç sistemlerinden sonraki en büyük dönüşüm yaratacak olay olduğunu söyleyerek tarihe kayıt düşmüş oldu.

Kış Paketinin getirdiği çeşitli düzenleme önerilerinin ana ekseninde şu üç öncelik yer alıyor:

- Enerji verimliliği,
- AB'nin yenilenebilir enerji alanında küresel liderliği,
- Enerji tüketicilerinin adil fiyatlandırılmadan yararlanması.

Öncelik Enerji Verimliliğinde

Pakette enerji verimliliğini iyileştirmek için genel bir çerçeve ortaya koyuyor, binaların enerji verimliliğini ve ürünlerin enerji verimliliğini iyileştirmek ve tüketicileri bilgilendirmek, akıllı binalar için akıllı finansman önerisiyle enerji verimliliğinin finansmanı konularında düzenlemeler ortaya koyuluyor. Belki de tüm paketin en dikkat çekici düzenlemelerinden biri, enerji verimliliğiyle ilgili olarak 2030 yılına kadar yüzde 30 hedefinin benimsenmesi. Tüm üye ülkelerin bağlayıcı olacak yüzde 30 hedefine ulaşılabilmesi için daha fazla çaba sarf etmeleri ve Entegre Ulusal Enerji ve İklim Planlarını buna göre şekillendirmeleri gerekecek. Bu noktada yüzde 30 enerji verimliliği hedefinin reel ekonomiye ek 70 milyar avro katkı getirmesi ve 400 bin yeni istihdam yaratması bekleniyor. Veriler, enerji verimliliğine yatırım yapmanın doğalgaz ve petrole yapılan yatırıma kıyasla yüzde 2,5 ila 4 daha fazla istihdam yarattığını gösteriyor. Bu çerçevede AB'nin, büyüme ve istihdam hedefleri doğrultusunda olumlu bir adım attığı görülüyor.

Binalarda enerji verimliliği, Komisyonun bir taşla birden fazla kuş vurabileceği alan olarak ortaya çıkıyor. Hâlihazırda Avrupa'daki enerjinin yüzde 40'ı binalarda tüketiliyor. AB'deki mevcut binaların üçte ikisi enerji performans standartları henüz ortada yokken inşa edilmiş durumda ve genel renovasyon oranı yılda yüzde 1'de kalıyor. Dolayısıyla binaların enerji verimliliğinin artırılması sadece AB'nin karbondan arınma hedeflerine ulaşmasına önemli bir katkı sağlamakla kalmayacak, renovasyonlar aracılığıyla inşaat sektöründe canlanma ve istihdam yaratacak. Komisyon tahminlerine göre renovasyon pazarı 2030 yılına kadar sadece KOBİ'lere 80-120 milyar avro ek kazanç sağlayacak.

Paket kapsamında yer alan ekodizayn ve enerji etiketlemesinde yapılacak iyileştirmeler neticesinde 2020 yılında İtalya'nın yıllık enerji tüketimi

kadar tasarruf sağlanacağını belirtilmesi dikkat çekiyor. Bu AB'deki her hane için enerji faturalarında yıllık 500 avro tasarruf edebileceği anlamına geliyor.

Yenilenebilir Enerjide Küresel Liderlik

Komisyonun Kış Paketi ile önceliklerinden biri olarak tanımladığı yenilenebilir enerjide küresel lider olmak için Yenilenebilir Enerji Yönergesi'ni gözden geçirmekle kalmıyor, elektrik piyasalarının dizaynı ve yönetimiyle ilgili çerçeveyi ortaya koyan bir düzenleme önerisi de getiriyor. Peki yenilenebilir enerjide küresel liderlik neden önemli?

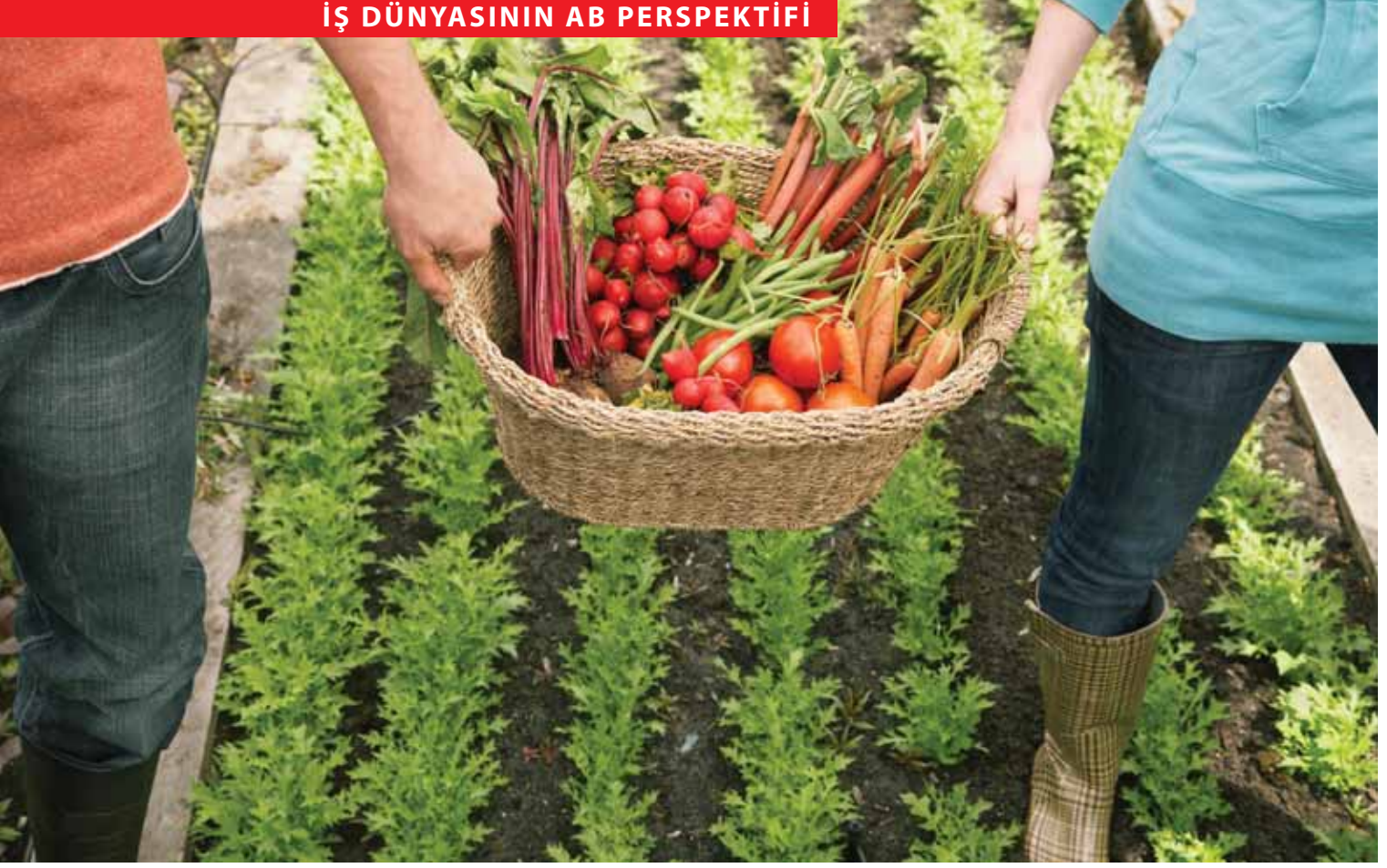
Aslında küresel enerji piyasasında önemli bir dönüşüm gerçekleşiyor. Uluslararası Enerji Ajansı bir güç kaynağı olarak ilk defa 2015 yılında yenilenebilir enerjinin kömürü geçtiğini açıkladı. AB'nin bu alandaki yüzde 27 hedefi doğrultusunda çalışmalarına devam etmesi halinde 2030 yılında elektriğinin yarısını yenilenebilir kaynaklardan karşılayabilecek. 2050 yılında ise tamamen karbondan arınmış elektrik üretimi mümkün olacak. AB'de yenilenebilir enerjiye atfedilen önem sadece 2030 yılına kadar emisyonları yüzde 40 oranında azaltma hedefinden değil ekonomik gerekçelerden de kaynaklanıyor. Şöyle ki bugün Avrupa'da bir milyondan fazla kişi yenilenebilir enerji sektöründe istihdam ediliyor. Sadece rüzgâr enerjisi sektöründe 2005 yılından 2013'e kadar istihdam 5 kat arttı.

Yenilenebilir enerji alanındaki bir diğer gelişme de 2009-2015 döneminde güneş enerjisi teknolojisinin yüzde 80, rüzgâr enerjisi teknolojisinin ise yüzde 30-40 oranında ucuzlaması oldu. Bu durum tüketicilerin kendi enerjilerini üretmesini teşvik ediyor. Baştan itibaren Komisyon, Enerji Birliği'nin odağında tüketicinin olduğunu söylüyor. AB sınırları içerisindeki tüm tüketiciler kendi tüketimleri için elektriklerini üretme, depolama, paylaşma ve piyasaya satma hakkına sahipler. Nitekim Kış Paketi ile

tüketiciler için şu değişiklikler gelecek:

- Faturalandırma, tedarikçi değiştirme, taşınırken yeni bir kontrat yapma gibi günlük işler dijital tüketici bilgilerinin yönetiminin iyileştirilmesiyle daha kolay ve hızlı hale gelecek;
- Sertifikalı çevrimiçi fiyat kıyaslama araçları ile tüketiciler piyasadaki en elverişli fiyat teklifleriyle ilgili güvenilir ve temiz bilgiye erişebilecekler;
- Tedarikçi değiştirme ücretlerine getirilecek sınırlama ile tüketiciler daha kolay tedarikçi değiştirebilecekler;
- Tüketiciler ya da tüketici toplulukları kendi elektriklerini üretebilecek, depolayabilecek ve satabilecekler.

Avrupa Komisyonu'nun İklim Eylemi ve Enerjiden Sorumlu Üyesi Miguel Arias Cañete "Tüm Avrupalılar için Temiz Enerji Paketi" ile ilgili yaptığı açıklamada Avrupa'nın temiz enerji devriminin kıyısında olduğunu söylemişti. Yaklaşık bin sayfalık paket açıklandığında destekleyenler kadar eleştirenler de oldu. Bazıları bu kadar fazla düzenlemenin bir arada açıklanmasının önemli hedeflere odaklanmayı zorlaştıracağını söylerken, bazı çevre örgütleri de özellikle enerji verimliliği ve biyoyakıt konusundaki hedefleri yetersiz buluyor. Özellikle enerji verimliliğindeki yüzde 30 hedefinin önümüzdeki dönemde AP'deki tartışmalarda sıkça gündeme gelmesi öngörülüyor. Elbette tüm AB düzenlemeleri için geçerli olan Brexit meselesi burada da kendini gösteriyor. Her ne kadar Britanya Hükümeti sözcüsü Britanya'nın güvenilir, düşük maliyetli ve temiz enerji sistemlerinin hayata geçirilmesi konusunda kararlı olduğunu söylese de bu, akıllardaki soruya yanıt teşkil etmiyor. 2019 yılına kadar, bu paket altındaki düzenlemeler Britanya tarafından iç hukukuna aktaracak mı? Öyle görünüyor ki Komisyon sahaya yeni bir meşin yuvarlak bırakmış durumda, golleri ise önümüzdeki dönemde izleyeceğiz. ■

Paris Anlaşması ile Gıda ve İçecek Sektörü de Değişecek

Paris Anlaşması çatısı altında kurulan yeni düzende gıda güvenliği, insan sağlığı ve çevrenin korunmasına yönelik çalışmalar da ortak bir paydada yerini alıyor.

İlge KIVILCIM
İKV Uzmanı

AB, dünyanın en büyük ticaret bloku olarak, kendi İç Pazarı'nın yapısını tamamen tüketici tercihleriyle beraber, güvenli olmayan gıda ve ürünlerin üretim ve satışına izin vermeyen ortak bir sistem içinde şekillendirmektedir. Küresel ticaret verilerine ulaşabileceğiniz *UN Comtrade* verilerine göre; AB, dünyada gıda ve içecek ürünleri ihracatında 124 milyar dolar ile birinci sırada olurken, AB'yi 81 milyar dolar ile

ABD ve 53 milyar dolar ile Çin izliyor. İthalatta ise birincilik 96 milyar dolar ile ABD'nin olurken, ikinci sırada 92 milyar dolar ile AB ve üçüncü sırada 49 milyar dolar ile Japonya bulunuyor¹.

Daha fazla sürdürülebilir gıda sisteminin oluşturulması çalışmalarına hız verilen AB'de gelinen noktada şunu görüyoruz ki daha sağlıklı, çevreye zarar vermeyen, insan sağlığını gözetilen ve yüksek kalitede üretim ve tüketim seçeneklerinin

uygulanması esasına dayanan entegre bir yaklaşım kabul ediliyor. Yıllardır duyduğumuz AB nüfusunun yaşlandığı gerçeği karşısında, beslenme politikasının önemi de Avrupa Komisyonu'nun öncelikli çalışma alanlarından biri.

AB'de gıda ve içecek sektörü, AB'nin iş imkânı ve sağladığı katma değer açısından da en büyük üretim sektörü olarak açıklanıyor. Komisyon verilerine göre, son 10 senede AB'de gıda ve içecek sektörü imalatçısı ikiye katlanarak, 90 milyar avro değerine ulaşmış durumda. AB'nin resmi istatistik kurumu olan Eurostat, *UN Comtrade* ve Avrupa Komisyonu'nun Ortak Araştırma Merkezi'nden (JRC) alınan verilere göre, 2013 yılında 4,25 milyon istihdama sahip sektörde 2014 yılında faaliyet gösteren firma sayısı 289 bin olarak açıklanıyor ki bu rakam bir önceki yıla göre yüzde 0,6 oranında artış göstermiş durumda². AB'nin sağlık gündemini oldukça meşgul eden etki skandalı ile gelen sürecin ise Komisyonu pek çok konuda alarma geçirdiğini de okumuştuk.

Küresel konuların başında yer alan iklim değişikliği ile mücadele çalışmaları kapsamı da oldukça genişledi. Yeni Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile beraber 4 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe giren Paris Anlaşması çatısı altında kurulan yeni düzende, gıda güvenliği, insan sağlığı ve çevrenin korunmasına yönelik çalışmalar da ortak zeminde toplanmış bulunuyor.

İklim değişikliğinin etkileri, aynı zamanda konumuz gereğince gıda ve içecek sektörü üzerinde de daha fazla hissedilmeye başlanacak. Paris Anlaşması kapsamında öne çıkacak çalışma alanlarından bir diğerinin tarım-gıda zincirine bağlı sektörler olması kaçınılmaz. Nitekim, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) Raporu'nun Beşinci Değerlendirme Raporu'na göre, küresel ısınma nedeniyle 2050 yılından sonra gıda fiyatlarında yüzde 85 oranında artış yaşanabileceği tahmin ediliyor. Dünya nüfusunun 2050 yılında 9

milyara ulaşacağı açıklanıyor ve gıda arzının yüzde 60 oranında artış göstereceği tahmin ediliyor. Aynı şekilde, enerji arzının yüzde 45, su ve tarım faaliyetleri üzerindeki baskının ise yüzde 30 artacağı açıklanıyor³.

Yeni iklim rejimi olan Paris Anlaşması, tüm dünyada olduğu gibi AB'nin hemen hemen tüm politika alanlarında yeni bir dönüşüm rüzgarını ve hareket alanlarını başlattı. Tarım-gıda zincirine bağlı sektörler de bu rüzgara kapılan sektörlerden bazıları olacak. AB'de 1990-2012 yılları arasında gıda ve içecek sektörlerine ilişkin sera gazı emisyonlarındaki düşüş oranı yüzde 22 olsa da, üye ülkeler arasında yapılan bir anket sonucuna göre, ilgili firmaların yüzde 86'sı, operasyonel faaliyetlerinde iklim değişikliği ile mücadelede azaltım ve uyum çalışmalarının olduğunu belirtiyor⁴. Hatta sonuçlara bakıldığında, gıda ve içecek sektörünün, AB'nin 2030 hedefi olan yenilenebilir enerji kaynakları kullanım oranının yüzde 27'ye çıkarılmasına doğrudan katkı sağlayacak potansiyele sahip olduğu açıklanıyor.

Gıda ve içecek sektörlerini son dönemde AB'nin iklim politikası kapsamında iki noktadan ele almak ve incelemek gerekir: Birinci olarak; tarım sektörü, gerek Paris Anlaşması gerekse AB'nin dünyadaki en büyük emisyon ticaret sisteminde (ETS) 2020 yılı sonrası için azaltım çalışmalarında önemli bir konumda yer alıyor. AB ETS içinde özellikle sanayi sektörleri ve enerjiyi yoğun kullanan işletmelerin 2020 hedefleri, halihazırda emisyon azaltım çalışmaları kapsamında devam ediyor. Ulaştırma, binalar ve atık sektörleriyle beraber AB ETS dışında kalan sektörlerin başında gelen tarım sektörü ise, Paris Anlaşması'na yönelik AB'nin yüzde 40'lık emisyon azaltımına katkı sağlaması için hazırlanan Temmuz 2016 tarihli paketin içinde detaylandırılmış durumda. Bu paket dahilinde tarım sektörü üzerinden 2030 yılı için emisyon azaltım hedeflerine yönelik öneri Komisyon tarafından sunulmuş durumda.

Bu noktada, 2020 hedeflerinden ziyade artık AB'de 2030 hedefleri gündemde olacak. 2030 hedeflerinin aynı zamanda AB'nin 2050 yılında düşük karbonlu ekonomiye geçişi için de stratejik yol haritası niteliğinde olduğunu ve tarım sektörünün önemli olacağını ekleyelim.

İkinci olarak, gıda imalatı kapsamında pek çok sektör, halihazırda AB ETS kapsamında yer alan gıda-tarım zinciri arasına da girmekte. Nitekim kakao, un değirmenciliği, süt, patates, meyve ve sebze işlenmesi, balık unu, nişasta, şeker, bitkisel yağlar ve protein yemekleri üretimleri bu bağlamda gündemde kalacak. 2021-2030 dönemi içinde AB ETS'nin dördüncü uygulama dönemi başlayacak olup, "karbon kaçağı listesi"nin, tarım-gıda zincirinde faaliyette olan ve AB ETS dahilinde olan işletmeler ve sektörler için de devam etmesi öngörülüyor.

AB'de gıda ve içecek sektörü ekonominin can damarlarından biri olarak gösteriliyor. KOBİ'ler ise bu sektörde ayrı bir öneme sahip. Nitekim, AB'de her 10 gıda ve içecek firmasından 9'unun KOBİ olduğunu hatırlatalım. Brüksel'de çalışmalarını yürüten ve uzman kadrosuyla faaliyette bulunan bir tür platform niteliğindeki FoodDrinkEurope, geçen yıl Kasım ayında "Küçük Ölçekli, Büyük Etki" başlıklı bir projeyi (*Small Scale, Big Impact*) uygulamaya koydu. Proje kapsamında tüm üye ülkelerde faaliyette olan firmalar arasında bilgi akışı sağlanmaya başlandı.

Tüm bunların yanı sıra, AB çalışmalarında "şeffaflık" ilkesi genel hatlarıyla tüm çevre koruma, gıda güvenliği, iklim değişikliği ve ilgili diğer politika alanlarında İç Pazar'ın düzgün işlemesi için önemli bir şart olarak kullanıldığını belirtmek gerekir. ■

¹"Data and Trends of the EU Food and Drink Industry", *FoodDrinkEurope*, Ekim 2016.

²*Ibid.*

³"A Time to Act-Climate Action and the Food and Drink Industry", *FoodDrinkEurope*.

⁴*Ibid.*

Antonio Tajani

Gianni Pittella

Guy Verhofstadt

Çekişmeli Yarışta Geri Sayım: AP Başkanlık Seçimi ve Adaylar

AP Başkanı Martin Schulz'un, siyasi kariyerine Brüksel yerine Berlin'de devam etme kararı alması, AP'deki ve AB kurumları arasındaki siyasi dengeleri gündeme taşıdı. Schulz'tan boşalan AP başkanlığı koltuğuna hangi ismin oturacağı 17 Ocak 2017'de netlik kazanacak.

Yeliz ŞAHİN
İKV Kıdemli Uzmanı

AP Başkanı Martin Schulz'un Almanya'da Eylül-Ekim 2017'de gerçekleşecek seçimlere Sosyal Demokrat Parti (SPD) safında katılarak, kariyerine AP yerine *Bundestag*'da devam etme kararı aldığını açıklaması, AB gündemine bomba gibi düştü. Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ile güçlü bir dostluğa ve sinerjiye sahip Schulz'un üçüncü dönem AP Başkanı olarak kalacağı düşünülmektedir. Sosyal demokrat grup (Sosyalist ve Demokratlar İlerici İttifakı - S&D) mensubu

Schulz'un görevi bırakması, 2014 seçimlerinden sonra AP'deki en büyük iki parti arasında kurulan güç dengesinin geleceğini de gündeme taşıdı. Partiler arası güç paylaşımı uzlaşısı, AP başkanlığının beş yıllık görev süresinin ikinci yarısında AP'deki ikinci en büyük grup konumundaki S&D'den, en büyük siyasi grup olan ve Konsey (Donald Tusk) ile Komisyonun (Juncker) başkanlığını da elinde tutan merkez sağ görüşlü Avrupa Halk Partisi'ne (EPP) geçmesini gerektiriyordu.

Helga Stevens

Schulz'un İstifasıyla Büyük Koalisyon Tehlikede

"Büyük koalisyon" (*grand coalition*) olarak nitelendirilen güç paylaşımı uzlaşısı, kurumlar arası işbirliği açısından da büyük öneme sahipti. Komisyon Birinci Başkan Yardımcısı Frans Timmermans ve Komisyon Başkanı Juncker, AP Başkanı Schulz, EPP Başkanı Manfred Weber ve S&D Başkanı Gianni Pittella ile düzenli olarak -G7'den esinlenilerek "G5" olarak adlandırdıkları- gayriresmî toplantılarda bir araya geliyordu. Bu gayriresmî platform, Komisyonun, girişimlerini AP'den geçirmek için S&D'nin desteğini almasına imkân sağlıyordu. Örneğin, Juncker'in 315 milyar avroluk Avrupa Yatırım Planı ve üye ülkelere zorunlu mülteciler kotaları getirilmesi girişimi, G5 sayesinde AP'den geçmişti¹. AP'deki diğer siyasi gruplar ise önemli kararların, EPP ve S&D arasında sahne arkası pazarlıklarla alınmasını sağlayan bu uygulamadan oldukça hoşnutsuzdu.

Mevcut sistem, S&D Grubu Başkanı Gianni Pittella'nın büyük koalisyonun geçersiz olduğunu ilan etmesi ve AP baş-

kanlığına aday olduğunu açıklamasıyla tehlikeye girdi. Pittella'nın hamlesiyle AP başkanlığı tüm partilerin adaylarına açık hale geldi. Pittella'nın, yarı EPP'nin adayına kaybetmesi halinde dahi partisinin artık büyük koalisyonun parçası olmayacağını açıklaması, Komisyon ve Konseyde de alarm zillerinin çalmasına yol açtı. Verdiği demeçlerde büyük koalisyon fikrini baştan reddeden Pittella, EPP'nin tüm AB kurumlarını tekeline almasının kabul edilemez olduğunu dile getirmişti². Bazı analistlere göre ise Schulz'un görevi bırakması henüz gündemde değilken bile EPP ve S&D arasında kemer sıkma politikaları konusunda gün yüzüne çıkan ayrılıklar, büyük koalisyonun sonunun yakın olduğunun habercisiydi.

EPP Başkanı Manfred Weber'e göre ise güç paylaşımı uzlaşısının devam etmesi gerekiyor. AB yanlısı partilerin AP başkanlık seçimlerinde tek bir aday üzerinde uzlaşması gerektiğini savunan Weber, bunun olmaması halinde AP'de popülistlerin güçleneceği ve yasama sürecinin tehlikeye gireceği uyarısında bulunuyor³.

Büyük koalisyonun geçersiz hale gelmesi, AB'nin varoluşsal krizlerle başa çıkmaya çalıştığı bir dönemde yasama sürecini ciddi anlamda sekteye uğratabilir. Konseyde çoğu zaman birbirleriyle çatışan ulusal çıkarlar nedeniyle yaşanan sıkıntılar, Komisyon ve AP arasındaki sinerjiyi daha da elzem hale getiriyor. 17 Ocak'ta AP'nin başına hangi ismin seçileceği bu nedenle önem taşıyor.

Çok Bilinmeyenli Denklem

AB kurumları arasındaki siyasi dengeler de işin içine katıldığında AP başkanlık yarışı daha karmaşık bir hal alıyor. Yukarıda da belirtildiği gibi, AB Konseyinin ve Avrupa Komisyonunun Başkanları merkez sağ görüşlü EPP kökenli. AP başkanlığına EPP'den bir adayın seçilmesiyle, AB'deki en üst düzey üç görev de EPP'nin eline geçmiş olacak. Üye Devletlerdeki siyasi dengeler incelendiğinde, AB liderlerinden sekizinin EPP, yedisinin liberal grup (ALDE), yedisinin daha S&D mensubu olduğu görülüyor. İtalya Başbakanı Matteo Renzi'nin istifasının ardından merkez sol görüşlü liderlerin sayısının azalması ve sosyal demokratların görece güç kaybetmesiyle birlikte, liberal bir ismin de bir AB kurumunun başına getirilmesi gerektiği yönünde sesler yükselmeye başladı.

Tüm bu tartışmalarla birlikte AB Konseyi Başkanı Donald Tusk'un iki buçuk yıllık görev süresinin de Mayıs 2017'de dolacak olması, AP seçimlerini, kurumlar arası siyasi dengeler açısından daha da ilginç hale getiriyor. Ülkesi Polonya'da Tusk'un Polonya'nın çıkarlarını Brüksel'de yeterince savunmadığı yönünde eleştiriler artmış durumda. İktidarda bulunan Hukuk ve Adalet Partisi (PiS) Başkanı Jarosław Kaczyński de Tusk'un ikinci kez seçilmesine destek vermeyeceklerini açıkladı. Tusk'un yeniden seçilmesine kişisel nedenlerle de karşı olan Kaczyński, 2010'da ikiz kardeşi dönemin Cumhurbaşkanı Lech Kaczyński de dâhil ülkenin siyasi elitinin büyük bölümünün yaşamına mal ►►

AB Konseyi Başkanı Donald Tusk'un iki buçuk yıllık görev süresinin de Mayıs 2017'de dolacak olması, AP seçimlerini, kurumlar arası siyasi dengeler açısından daha da ilginç hale getiriyor.

olan Smolensk uçak kazasında Başbakan olarak Tusk'un ahlaki sorumluluğu olduğu iddiasında bulunuyor. Polonya tek başına Tusk'un yeniden seçilmesini veto etme gücüne sahip olmasa bile, kendi ülkesinin desteğini çekmesi Tusk'un pozisyonunu zayıflatabilir. Öte yandan, hukukun üstünlüğü ve temel haklar konularında eleştiri oklarının hedefi haline gelen ve AB'nin yaptırım uyarısında bulunduğu Polonya Hükümeti'nin, AB'de ne kadar ciddiye alınacağı da şüpheli... Brexit, mülteci krizi ve Avrupa karşıtlığının etkili olduğu AB'de, Konsey Başkanlığı gibi kilit bir pozisyonda yaşanacak belirsizlik, AB'nin karşı karşıya kaldığı sınamalara bir yenisini ekleyecektir.

AP Başkan Adaylarını Tanıyalım

AP'de temsil edilen sekiz siyasi gruptan, aşırı sağcı Uluslar ve Özgürlükler Avrupası (ENF) dışındaki tüm gruplar Martin Schulz'tan boşalacak AP başkan-

lığı koltuğu için adaylarını belirlemiş durumda. 17 Ocak'a kadar AP'deki bir siyasi grubun veya AP üyelerinin yüzde 5'inin (yani 38 AP üyesinin) desteğini alan vekillerin aday olabileme, adayların da seçimler sırasında yarıştan çekilme hakkı bulunuyor. Mevcut adaylar arasında dört İtalyan, iki Belçikalı ve bir İngiliz vekil bulunuyor. Yedi adaydan üçü kadın, dördü ise erkek. Adaylardan en yaşlısı 66, en genci ise 40 yaşında.

Antonio Tajani (EPP, İtalya)

AP'deki en büyük siyasi grup olan EPP'nin adayı, hâlihazırda AP'nin 14 başkan yardımcısından biri olan Antonio Tajani. Birinci Dönem Barroso Komisyonu'nda ulaştırma, İkinci Dönem Barroso Komisyonu'nda ise endüstri ve girişimcilikten sorumlu komisyon üyeliğini ve başkan yardımcılığını yürüten 63 yaşındaki Tajani, AP'de dört dönem görev yaptı. İtalya'da eski Başbakan Silvio Berlusconi'nin partisi *Forza Italia*'nın kurucu üyeleri arasında yer alan ve Berlusconi'nin sözcüsü olarak görev yapan Tajani, Berlusconi'ye yakınlığıyla tanınıyor. 13 Aralık 2016 tarihinde, üç rakibini geride bırakarak AP'deki en büyük siyasi grubun AP başkan adayı seçilen Tajani, adaylığını açıklarken pragmatik ve ileri görüşlü bir AP'ye ihtiyaç olduğunu vurgulamış ve seçilmesi halinde AP'nin sözcüsü gibi hareket edeceği mesajını vermişti⁴.

Berlusconi'ye yakınlığı ve Komisyon üyeliği sırasında Volkswagen emisyon skandalında ihmali bulunduğu iddiaları, Tajani'yi tartışmalı bir aday haline getiriyor. Bu nedenle Brüksel çevrelerinde EPP'nin, Tajani'yi aday göstermekle büyük bir risk aldığı konuşuluyor. EPP Başkanı

Weber ise Tajani'nin AP içerisindeki siyasi güçler arasında bir köprü kurucu, AP dışında ise güçlü bir ses olacağına inanıyor⁵.

Gianni Pittella (S&D, İtalya)

Martin Schulz'un da mensubu olduğu, AP'deki en büyük ikinci siyasi grup olan merkez sol görüşlü S&D'nin adayı Başkan Gianni Pittella. Aynı zamanda AP'de en fazla sandalyeye sahip İtalyan partisi olan Demokratik Parti mensubu 58 yaşındaki Pittella, 1999'dan bu yana AP üyesi. *EurActiv*'e verdiği röportajda, AP başkanı seçilmesi halinde küçük ve büyük siyasi gruplara kararları şekillendirmede eşit haklar sunacağını belirten Pittella, AP'deki tüm siyasi gruplar arasında "çoğulculuğun garantörü" gibi hareket edeceği taahhüdünde bulunuyor⁶.

Helga Stevens (ECR, Belçika)

AP'deki en büyük üçüncü grup olan Avrupa Muhafazakârlar ve Reformcular Grubu'nun (ECR) adayı partinin Başkan Yardımcısı Helga Stevens. Doğuştan işitme engelli olan 48 yaşındaki Stevens'in AP'de özellikle engelli hakları konusuna yoğunlaştığı biliniyor. Daha önce Flaman Parlamentosu ve Belçika Senatosunda görev yapan Stevens, Belçika'da Yeni Flaman İttifakı Partisi mensubu. Stevens'a göre AP başkanının yapması gerekenler; AP'yi bölmek yerine birleştirmek, halkın AP'ye güvenini yeniden tesis etmek, AP'nin gerçek anlamda açık ve demokratik bir tartışma platformu olmasını sağlamak ve AP'de gereksiz harcamaları kısmak⁷.

Guy Verhofstadt (ALDE, Belçika)

2014 AP seçimlerinde üye sayısıyla AP'deki siyasi gruplar arasında dördüncü sıraya gerileyen ALDE'nin adayı Başkan Guy Verhofstadt. 63 yaşındaki Verhofstadt, 2009 yılında AP'ye girmeden önce yaklaşık on yıl süreyle Belçika Başbakanı olarak görev yapmıştı. Eylül 2016'da AP'nin Brexit Başmüzakerecisi olarak görevlendirilen Verhofstadt, AP Başkanlığı için liberal AB liderlerinin desteğini almış durumda. 15 Aralık 2016 tarihli AB Zirvesi'nden önce bir araya

gelen liberal görüşlü devlet ve hükümet başkanları ile Avrupa Komisyonu üyeleri, AB'nin üç kurumunun da Avrupa siyasetindeki güç dengelerini yansıtması gerektiğini belirterek Belçika eski Başbakanı'nın kampanyasına destek verdiler⁸.

Diğer Adaylar

AP'deki beşinci en büyük siyasi grup konumundaki Avrupa Birleşik Solu-Kuzey Yeşil Solu Konfederal Grubu'nun (GUE-NGL) adayı Eleonora Forenza, İtalyan bir aktivist. AP'ye 2014 yılında giren 40 yaşındaki Forenza, mensubu olduğu Komünist Yeniden Kuruluş Partisi'nin kültür ve iletişim sözcüsü, aynı zamanda AP Şili Delegasyonunun Başkan Yardımcısı olarak görev yapıyor. Yeşiller/Avrupa Hür İttifakı (*Greens/EFA*) adayı Jean Lambert, 1999'dan bu yana AP üyesi yapıyor. 66 yaşındaki İngiliz AP üyesi, mülteci hakları, sosyal içerme ve yoksullukla mücadele konularında aktif. Avrupa Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi (EFDD) Grubu ise 47 yaşındaki İtalyan Piernicola Pedicini'yi aday gösterdi. İtalya'da Beş Yıldız Hareketi mensubu olan Pedicini, AP Afrika, Karayip ve Pasifik Delegasyonu Başkan Yardımcısı olarak görev yapıyor.

AP Aritmetiği Ne Söylüyor?

Prosedürlere göre⁹, AP başkanı seçilmek için bir adayın AP Genel Kurulunda 751 vekilin oy kullanacağı gizli oylamada geçerli oyların salt çoğunluğunu alması gerekiyor. En fazla dört tur oylama yapılabilir. İlk üç turda hiçbir adayın salt çoğunluğa ulaşamaması halinde, dördüncü tur en fazla oyu alan iki aday arasında gerçekleşiyor ve iki adaydan en fazla oyu alan AP başkanı seçiliyor. Dördüncü turda iki adayın da eşit sayıda oy alması halinde ise yaşça büyük olan aday AP başkanı seçiliyor.

17 Ocak'taki seçim büyük ölçüde iki İtalyan aday arasında gerçekleşecek gibi görünüyor: EPP'nin adayı Antonio Tajani ve S&D'nin adayı Gianni Pittella. 751 sandalyeli AP'de, EPP'nin 216, S&D'nin 189, ECR'nin 74, ALDE'nin ise 69 sandal-

yesi bulunuyor. Geri kalan sandalyeleri ise diğer partiler (GUE-NGL:52, *Greens/EFA*:50, EFDD: 44 ve ENF: 39 sandalye) ve bağımsızlar (18 sandalye) ellerinde tutuyor. Parlamento aritmetiği incelendiğinde, S&D veya EPP'nin oy çokluğuna ulaşabilmek için diğer partilerin desteğini almasının şart olduğu görülüyor. Bu durumda, EPP'nin sağ görüşlü partilere, S&D'nin de sol görüşlü partilere yönelmesi muhtemel. Bunun yanında AP başkanlık yarışında siyasi eğilimler kadar ülkelerin sandalye sayıları da belirleyici olacak. Öyle ki, Güney Avrupa ülkelerinde tanınan bir isim olan Tajani, İspanyol ve Portekiz AP üyelerinden desteğini almış durumda. 17 Ocak'a kadar kapalı kapılar ardında en büyük iki siyasi grup EPP ve S&D arasında anlaşmaya varılmadığı takdirde, 2019'daki AP seçimlerine kadar görevde kalacak yeni AP başkanının kim olacağı dördüncü turda netlik kazanacak gibi görünüyor. ■

¹ Tara Palmeri, "The most exclusive dining club in Brussels", *Politico*, 18.06.2015, <http://www.politico.eu/article/g5-brussels-most-exclusive-dining-club/>. Erişim Tarihi: 29.12.2016.

² Sarantis Michalopoulos, "EU Parliament 'Grand Coalition' is at risk, party leaders admit", *EurActiv*, 12.09.2016, <https://www.euractiv.com/section/future-eu/news/grand-coalition-is-at-risk-epp-and-sd-admit/>. Erişim Tarihi: 29.12.2016.

³ Aleksandra Eriksson, "Pittella bid for EP chief threatens grand coalition", *EU Observer*, 01.12.2016, <https://euobserver.com/institutional/136103>. Erişim Tarihi: 29.12.2016.

⁴ A.g.e.

⁵ Maia de la Baume, "Conservatives take a risk with Tajani", *Politico*, 13.12.2016, <http://www.politico.eu/article/antonio-tajani-elected-conservative-candidate-for-parliament-presidency/>. Erişim Tarihi: 29.12.2016.

⁶ Sarantis Michalopoulos, "Pittella: 'Small and big groups will be equal' in my Parliament", *EurActiv*, 16.12.2016, <http://www.euractiv.com/section/public-affairs/interview/pittella-small-and-big-groups-will-be-equal-in-my-parliament/>. Erişim Tarihi: 29.12.2016.

⁷ Helga Stevens'in AP Başkanlık Kampanyası İnternet Sitesi, <http://helga2017.eu/>, Erişim Tarihi: 29.12.2016.

⁸ "Liberal Leaders believe Guy Verhofstadt would be best for President of European Parliament", 15.12.2016, <http://www.aldeparty.eu/en/news/liberal-leaders-guy-verhofstadt-would-be-best-president-european-parliament>. Erişim Tarihi: 29.12.2016.

⁹ Avrupa Parlamentosu, "Rule 16: Election of President- Opening Address", Rules of Procedure 8th Parliamentary Term, Temmuz 2014, <http://www.europarl.europa.eu/sipade/rulesleg8/Rulesleg8.EN.pdf>. Erişim Tarihi: 30.12.2016.

ABAD ve Malların Serbest Dolaşımı (1): Cam Filmi Kararı

Dr. Ozan TURHAN
Fribourg Üniversitesi
Hukuk Fakültesi

2016 yılının başlarında Diyarbakır 4'üncü Sulh Ceza Mahkemesi'nin, pek çok araç sürücüsünü yakından ilgilendiren bir kararı, basında oldukça yer aldı.

İlgili mahkeme, aracının camında renkli film bulunduğu gerekçesi ile Karayolu Trafik Mevzuatı'na muhalefetten kendisine kesilen idari para cezasına itiraz eden vatandaş haklı buldu ve ilgili cezayı iptal etti. Emsal niteliği taşıyan işbu karara istinaden vatandaşa kesilen para cezası, Karayolları Trafik Kanunu'nun 30'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının b bendinde geçen "görüşü engelleyecek veya bir kaza halinde içindekiler için tehlikeli olabilecek süs aksesuar eşya ve çıkıntıları olan araçları kullananlarla..." ibaresine dayandırılıyor. Mahkemeye göre, ilgili madde doğrudan film cam kullanımını yasaklamakta ve işbu maddeye dayanılarak ceza kesilebilmesi için araca sonradan eklenen aksesuarın öncelikle sürücünün görüşünü engelleyecek ve bu sebeple trafiği tehlikeye atacak

nitelikte olmalıdır. Dolayısı ile araçlara eklenen cam filminin, sürücünün görüşünü trafiği tehlikeye sokacak oranda kısıtlayıp kısıtlamadığının tespiti yapılmadan kesilen para cezası hukuka aykırılık teşkil ediyor. Başka bir deyişle mahkeme, çeşitli gerekçeler ile araçlara sonradan eklenen cam filmlerinin sürücünün görüşünü kısıtlamadığı sürece mevzuata uygun aksesuarlar arasında olduğuna hükmetti.

Dergimizin bu sayısında ABAD'ın, yukarıda kısaca bahsettiğimiz karardan tam 8 sene önce almış olduğu ve sadece cam filmi kullanan milyonlarca araç sürücüsüne değil aynı zamanda AB sınırları içerisinde faaliyet gösteren cam filmi üreticilerine ve ilgili ürünün satışını yapan tacirlere de rahat bir nefes aldırın meşhur 'cam filmi' kararına kısaca bir göz atacağız. Söz konusu karar özelde cam filmine bir üye devletin getirdiği yasak ile ilgili olmak ile birlikte, AB İç Pazar Hukuku'nun temel prensiplerinden biri olan Malların Serbest Dolaşımı'nın uygulama alanının yıllar içerisinde ABAD tarafından nasıl genişletildiğine güzel bir örnek sunması açısından oldukça önemlidir.

Portekiz Hükümeti 2003 senesinde mevzuatında yaptığı bir değişiklik ile karayolu taşıtlarına cam filmi yapılandırılmasını yasaklar. Yasağın gerekçesi ise kolluk kuvvetlerinin dışarıdan bakmak suretiyle araçlarının içerisini görerek sürücü ve yolcuların emniyet kemeri takıp takmadığını denetlemelerine olanak sağlamak (yol güvenliği) ve aynı zamanda aranan suçluların tespitini kolaylaştırmak (suçla mücadele) olarak belirtilir. Fakat görevleri arasında üye devletlerin AB Hukuku'na uygun davranmalarını denetlemek yer alan AB Komisyonu, Por-

tekiz Hükümeti'nin getirmiş olduğu işbu yasağın AB Hukuku'nun Malların Serbest Dolaşımı ile ilgili hükümlerine aykırı olduğunu ileri sürerek konuyu ABAD'a taşır. Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma'nın (ABİHA) malların serbest dolaşımını düzenleyen hükümlerine istinaden üye devletler arasında ithalatta ve ihracatta miktar sınırlamaları ile miktar sınırlaması ile aynı etkiye sebebiyet verecek her türlü üye devlet önlemi yasak kapsamına alındı. Kanunun miktar sınırlamasından kasti, bir üye devlette yasal olarak üretilen ve/veya satışı yapılan bir ürünün başka bir üye devlete ihracatının tamamen yasaklanması veya kotalar gibi miktarının kısıtlanmasıdır. Bununla birlikte yine aynı hükümlere istinaden işbu yasak sınırsız olmayıp, prensip itibari ile makul ve geçerli bir sebebe dayanmak şartıyla üye devletler ana kuralın dışına çıkabiliyor. Komisyon'a göre öncelikle Portekiz Hükümeti'nin işbu düzenlemesi her ne kadar malların serbest dolaşımı kapsamında ithalata getirilen bir miktar sınırlaması olmamakla birlikte, sonuçları itibari ile aynı etkiye sebebiyet veriyor. Zira kullanımı kanunla yasaklanan bir ürüne hali ile piyasada bir talep olmamakta, böylece başka bir üye devlette yasal olarak üretilen ve satışa sunulan cam filmlerinin Portekiz pazarına girişi fiiliyatta engelleniyor. Başka bir deyişle, her ne kadar ilgili düzenleme diğer üye devletlerde üretilen cam filmlerinin Portekiz'e ihracatını yasaklamıyorsa da, cam filmlerine yönelik yasal talebi ortadan kaldırdığı için ihracatın yasaklanması ile aynı sonuca, AB Hukuku'nun deyimiyile miktar sınırlamaları ile eş etkiye sebebiyet veriyor.

Yapmış olduğu yargılama sonunda ABAD da Komisyon'un görüşünü benimser. ABAD ilk olarak miktar sınırlamalarına eş etkili önlemler kavramını tanımladığı 1974 tarihli meşhur 'Dassoville' kararına atıf yapmak suretiyle üye devletler arasında ticareti doğrudan ve dolaylı etkileyen üye devlet kurallarının ithalata/ihracata getirilen miktar sınırlamalarına eş etkili önlem olarak değerlendirilece-

ğini belirtir. İşbu tanımdan yola çıkan ABAD, Komisyonun da altını çizdiği üzere, cam filmlerinin kullanılmasını yasaklayan Portekiz'in, diğer üye devletlerde yasal olarak üretilen cam filmlerinin Portekiz pazarına girişlerini olumsuz yönde etkilediğine ve bu durumun da eş etkili önlem kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine hükmeder. Bununla birlikte ABAD, yukarıda da değindiğimiz üzere üye devletlerin miktar sınırlamalarına eş etkili önlemler yasağına, makul bir takım sebepler göstermek suretiyle aykırı hareket edebileceğini de vurgulamak suretiyle Portekiz Hükümeti'nin ortaya koymuş olduğu yol güvenliği ve suçla mücadele gerekçelerinin prensip itibari ile meşru gerekçeler arasında yer aldığını belirtir. Fakat ABAD'a göre her ne kadar Portekiz'in ortaya koymuş olduğu işbu gerekçeler kamu yararı göz önünde bulundurulduğunda meşru görülebilse de, yine de ilgili üye devlet bu amaçlara ulaşabilmek adına almış olduğu önemlemin gerekli, tutarlı, istenen sonuca ve oransallık prensibine uygun olup olmadığını açıkça ortaya koymak yükümlülüğündedir. Konuyu bu açıdan da değerlendiren ABAD, söz konusu yasağın işbu prensiplere uygun olmadığını belirtir, şöyle ki; Düzenleme cam filmlerinin araçlara sonradan uygulanmasını yasaklarken, Portekiz yasaları fabrika çıkışlı olarak cam filmi uygulanmış araçların satışı ile ilgili olarak her hangi bir yasaklama getirmiyor. Bu açıdan ilgili düzenleme tutarlı değildir. Zira amaç cam filmlerinin yasaklanması suretiyle dışarıdan aracın içinin rahatça görülebilmesi ise, benzer bir düzenlemenin mantıksal olarak film camlı olarak üretilen araçlar içinde getirilmesi bekle-nirdi. Ayrıca ilgili düzenleme oransallık prensibine de aykırılık teşkil ediyor. Yasa bütün cam filmlerini yasaklamak yoluna gidiyor. Bununla birlikte piyasada sadece güneşin zararlı ışınlarını kesen şeffaf cam filmleri bulunduğu gibi, renkli olmakla birlikte dışarıdan hâlâ aracın içerisinin görülmesine izin veren çeşitli kalınlıkta cam filmleri de tüketicilerin beğenisine sunuluyor. Dolayısı ile her türlü cam fil-

minin kullanımının yasaklanması yerine, kanun koyucu öne sürülen gerekçelere ulaşmaya hizmet edecek yeterlilikte bir önlemi hayata geçirebilir ve bu yolla bütünsel bir yasaklama yerine görüşe olanak sağlayacak şeffaflıkta cam filmlerinin kullanımına izin verebilirdi. Sonuç olarak ABAD işbu gerekçeler ile Portekiz'in cam filmlerini yasaklayan işbu düzenlemesini AB Hukuku'nun malların serbest dolaşımı hükümlerine aykırı bulur. Yukarıda da belirttiğimiz üzere işbu karar emsal nitliğinde olup, ABAD'ın yargılama özelinde ortaya koymuş olduğu temel prensipler, AB içerisinde serbest dolaşıma tabi bütün ürünler ve serbest dolaşımı kısıtlama potansiyeline sahip her türlü üye devlet önlemi bakımından uygulama alanına sahiptir.

Son olarak belirtmekte fayda olduğunu düşünüyoruz, ABAD'ın işbu karar da dahil olmak üzere AB içerisinde malların serbest dolaşımı ilgili ortaya koymuş olduğu temel prensipler, 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'na istinaden tesis edilen Gümrük Birliği'nin kapsamı dahilinde AB ile Türkiye arasındaki mal ticareti içinde geçerlidir. Zira 1/95 sayılı Gümrük Birliği kararı taraflar arasında gümrük tarifelerinin kaldırılması ve ortak gümrük tarifelerinin kabulünün yanı sıra, AB Hukuku'nda olduğu gibi tarife dışı engellerin (miktar sınırlamaları ve eş etkili önlemler) yasaklanmasını da ön görmektedir. İlgili kararın 66'ncı maddesinde bu durum açıkça ortaya koyuluyor. Maddeye göre 1/95 sayılı kararda yer alan hükümlerden, AB Hukuku temel kaynağı olan antlaşmaların malların serbest dolaşımını düzenleyen hükümler ile aynı olanların yorumunda ABAD'ın kararları göz önünde bulundurulacaktır. Dolayısı ile ABAD'ın, malların serbest dolaşımı açısından emsal teşkil eden Dassonville, bu yazıda ele aldığımız ve ilerleyen sayılarda ele alacağımız konu ile ilgili diğer kararlarında ki yorumları ve ortaya koymuş olduğu temel prensipler, Türkiye-AB Gümrük Birliği'nin işleyişi açısından da önemli hukuk kaynakları arasında yer alıyor. ■

“Eğitim Şart!”

Bir televizyon reklamının hayatımıza soktuğu; kullanırken genelde küçük bir gülümseme eşlik ettirdiğimiz ama aslında hayatın çok önemli bir gerçeğini iki küçük kelime ve tatlı bir vurguyla hatırlattığı için sıkça kullandığımız bir cümlecik: Eğitim şart!

M. Haluk NURAY
İKV Brüksel Temsilcisi

Bu cümlecğin şart olduğunu kafamıza çaktığı “eğitim” konusunda geçtiğimiz ay iki önemli rapor yayımlandı. Birincisi meşhur PISA raporu. Ülke olarak hayli başarısız olduğumuz PISA sınav sonuçları yazılı ve görsel medyamızda uzun uzun tartışıldı. Detaylarına burada tekrar girmeye gerek yok.

İkinci rapor ise Türkiye’de pek ses getirmedi, hatta hiç ses getirmedi demek daha doğru. “İnsanlar ve Geze-

genimiz için Eğitim” başlıklı bu ikinci rapor bir Birleşmiş Milletler yayını¹: Birleşmiş Milletler üyesi 193 ülkenin kabul ettiği sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden biri olan “herkesi kapsayan ve herkese eşit derecede kaliteli ve yaşam boyu eğitim imkânı sağlamak, dünya çapında uygulanabilirliğini saptamak ve mevcut durumu değerlendirmek” adına UNESCO liderliğinde hazırlanan, Dünya Çapında Eğitimi Gözlemeleme (GEM) Raporu. Bu rapo-

run da detaylarına girmeyeceğim. Ama şu kadarını söyleyeyim, tamamen farklı bir referans çerçevesinden hareketle ve farklı metotlarla hazırlanan altı yüz küsur sayfalık bu ikinci raporda da bulgular, en azından bizim ülkemiz açısından, özünde PISA raporundan çok farklı değil. Merak edenler dipnottaki adresten rapora ulaşabilirler. Sonuç olarak, iki raporun toplam sayfa sayısı 1.600 civarında ama kısaca özetlemek mümkün. Hem de çok kısaca: Eğitim şart! Hele de bizim için...

İktisadi Kalkınma Vakfı'nın faaliyet alanlarından birisi de AB konularında eğitim. Ben de zaman zaman vakfımızın çeşitli seviyelerdeki eğitim programlarına, bildiklerimi, Brüksel'de öğrendiklerimi, biriktirdiklerimi aktarmak üzere katılıyorum. Yaptıklarımızın yararlı olduğuna da gönülden inanıyorum ama bir başka faaliyet türümüzde

sadece inanmaktan öte, daha somut bir biçimde, gözlerimle görüp, kulaklarım duyuyor, bizzat şahit oluyorum eğitimin yararına.

İKV Brüksel Temsilciliği Staj Programı

İKV Brüksel Temsilciliği olarak iki tür eğitim/staj programımız var. Birincisi hizmet içi eğitim kapsamında İKV uzmanlarının "Brüksel'de iş yapma" konusunda beceri kazanmalarını sağlamak üzere düzenlediğimiz kurum içi eğitim programı. İkincisi ise başta AB'nin Erasmus Programı olmak üzere çeşitli kaynaklardan aldığımız öğrenci stajyer programı. Stajyer kabulüne 2005 yılı Mart ayında başladık. Yukarıda sözünü ettiğim raporları inceledikten sonra stajyer dosyamızı biraz karıştırdım ve gördüm ki o tarihten bu yana tam 62 stajyer kabul etmişiz, 60'ı stajını tamamlayıp geri dönmüş. Her birini ayrı ayrı hatırlıyorum. Hepsinin ismini burada zikretmem mümkün değil ama hiç olmazsa stajlarını tamamladıktan sonra da izleyebildiğim birkaçının neler yaptığından bahsedeyim: Üçü aramıza katılıp İKV uzmanı oldular, en az ikisi Dışişleri Bakanlığı'nda çalışmaya başladılar, birisi OECD'ye girdi ve şimdiden önemli bir raporun hazırlanmasına katkıda bulundu. Başarılarında minicik de olsa bir payımızın olduğunu bilmek gurur veriyor.

Staj programımızın iki amacı var. Birincisi onları AB konusunda, yaşayarak da pekiştirecekleri bilgilerle donatmak; AB'yi ilkelerini de özümseyerek anlamalarını sağlamak. İkinci amacımız ise onlara uluslararası ortamda iş yapma, Brüksel koridorlarında yollarını bulma becerisi kazandırmak. Amaçlarımıza ne ölçüde ulaştığımız hakkında bir fikir edinmek üzere, 60 ve 61 numaralı stajyerlerimize, temsilciliğimizde geçirdikleri üç ayın onlara neler öğrettiği konusunda, İKV dergisinde yayımlanmak üzere kısa birer değerlendirme notu hazırlamalarını istedim. Hazırladılar.

Bu ayki köşemi, şimdiye kadar misafir ettiğimiz tüm stajyerler adına, onlarla paylaşmak istiyorum. Biliyorum, anayasa değişikliği sürecimizin AB'deki algılanışı, Gümrük Birliği'nin modernizasyonu, AB-ABD ilişkilerinde Trump etkisi, çok taraflı ticaret anlaşmalarının geleceği gibi güncel bir çok konu yazılmayı bekliyor. Ama şu da bir gerçek: AB'yi ve dünyayı içeriden bilen ve anlayan gençlerimizin sayısı artmadıkça tüm bu konularda rasyonel çözümler üretmek, doğru hamleleri yapmak zorlaşacak. Giderek ihmal ettiğimizi gördüğüm "AB'ci yetiştirmek" konusuna dikkat çekmek üzere köşemin kalan kısmını değerli stajyerlerimize bırakıyorum. Bakalım Brüksel'de İKV Temsilciliğinde geçirdikleri üç ay onlara neler katmış.

Beyza Nur Bilen

*TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü / 4. Sınıf öğrencisi.
Staj Dönemi: 19 Eylül 2016 / 17 Aralık 2016*

Stajımın son haftası kaleme aldığım bu değerlendirme yazımı stajim bitmek üzere olduğu için biraz buruk bir halde yazıyorum. Fakat ayrılmadan önce üç aylık Erasmus stajım boyunca hem ofis hayatına hem de Avrupa Birliği'ne dair neler öğrendiğimi sizlerle paylaşmak istedim.

Bir kurum iki farklı şehir/ülke?

Yaklaşık bir buçuk yıl önce henüz 2. sınıf öğrencisiyken ilk stajımı İKV İstanbul ofisinde yapmıştım. Şimdi ise son sınıf öğrencisi olarak tekrar aynı kurumda fakat farklı bir ülkede stajımı tamamlamak üzereyim. **Peki, Brüksel Temsilciliğinde staj yapmanın farkı ne oldu?** Bir kere yapılan işin mutfağını görmek kesinlikle apayrı. AB Kurumlarını görmek, birebir *Eurocratlarla* muhatap olabilmek, söylemek istenenleri aracısız ve ilk ağızdan yetkili mercilere iletme ayrı- ▶

“Üye ülkelerdeki vatandaşların hâlâ pek çok alanda kendi benliklerini koruduklarını, farklılıklarını muhafaza edebildiklerini görmek beni şaşırttı”

çalığına sahip olmak AB'ye Türkiye'yi anlatmak açısından çok önemli. Ayrıca AB-Türkiye ilişkilerinin nabzını birebir yerinde ölçebilmek, her iki tarafta da yaşanan olayların ilişkileri ne derecede etkilediğini bizzat gözlemlemek ilişkiler hakkında daha sağlıklı yorum yapabilme imkânı tanıdı. Dolayısı ile Türkiye'nin AB uzmanı olma iddiasını taşıyan bir Vakıf'ın bu iddiasını gerçekleştiren Avrupalı muhatapları ile olan diyaloglarına şahit olmak çok keyifliydi.

AB hakkında ne biliyordum? Ne öğrendim?

Okuduğum bölüm sebebiyle AB politikası, işleyişi, hukuku üzerine çeşitli dersler almıştım. Kendimce, yaptığım okumalarla bu bilgi dağarcığımı geniş-

letmeye çalışıyordum. Stajım süresince Brüksel'deki konferanslara katılarak ve İKV'nin çıkardığı yayınları okuyarak AB'ye ilgim ve merakım daha da arttı. Fakat AB ve uluslararası ilişkiler konusunda beni esas geliştiren şey, staj süresince haftada bir gün (1 saat diye başladığımız ama her seferinde 2-3 saati bulan, tarihten felsefeye, fizikten siyasete hayatın her alanına değindiğimiz) AB ve Uluslararası İlişkiler üzerine yaptığımız sohbetle karışık dersler oldu.

Erasmus uygulamasının temel gayelerinden birinin öğrencileri Avrupa ile daha yakın hale getirmek, onların Avrupa'ya olan ilgisini artırmak olduğunu düşünürsek, benim stajım kesinlikle bu amaca hizmet etti diyebilirim. Peki, ne kadar Avrupalılaştım? Buna cevap verebilmem için önce “Avrupalılık” kavramının tanımını yapmak gerekir. Bu kısa sürede gözlemlediğim kadarıyla AB içinde tek tip bir Avrupalı tanımının yapılamayacağı sonucuna vardım. Üye ülkelerdeki vatandaşların hâlâ pek çok alanda kendi benliklerini koruduklarını, farklılıklarını muhafaza edebildiklerini görmek beni şaşırttı. Niyeyse AB'ye giren ülkelerin eninde sonunda kültürel, siyasî, dinî vb. alanlarda tek tipleneceği yanılgısına düşüyordum. Elbette ki birbirlerinden tamamen de farklı değiller. Çeşitli alanlarda ortak zevk-

leri, alışkanlıkları, idealleri, tutumları paylaşıyorlar. Benzer durumlarda benzer refleksleri sergileyebiliyorlar. Dolayısıyla tek tanımlı bir Avrupalılıktan bahsedemeyizken 'bu staj sayesinde tam bir Avrupalı oldum' diyemem. Ancak bu staj sayesinde Avrupa'daki eğitim kalitesinin, hayat standardının, refahın pekâlâ ulaşılabilir olduğunu, Türkiye'nin de AB'nin ileride olduğu alanlardaki seviyeyi tutturabileceğini hatta pek çok AB üyesi ülkenin üzerine dahi çıkılabileceğini düşünmeye başladım. Sadece hedefimizi iyi tayin edip kendimize doğru örnekler, hedefler belirlememiz ve bu yolda kararlar almamız yeterli.

Geçtiğimiz Kasım ayında Türkiye-AB ilişkilerinin girdiği çıkmaza çözüm arayışı için İKV'nin düzenlediği toplantıda artık emekliye ayrılmış ilk Türkiye masası şefi ve şimdiki Türkiye masası şefini aynı masa etrafında fikirlerini ifade ederken dinleme şansı buldum. (Gerçi aradan geçen zamana rağmen hâlâ Türkiye'nin AB'ye üyeliğini tartışıyor olmamız ne kadar şans olarak değerlendirilebilir bilemiyorum). Bu toplantıya olan ilgiye baktığımda, yıllardır gitgide yıpranan ve samimiyetten uzaklaşan ilişkilerin aslında düzeltilebileceğini, en azından bunu destekleyenlerin, isteyenlerin olduğunu gördüm.

Erasmus ve benzeri projeler, Türkiye'deki gençlerin, AB ile Türkiye arasında uçurumların olmadığını, hatta birbirimize benzeyen yönlerimizin olduğunu görmelerine hem AB'ye hem de Türkiye'ye tek taraflı değil de farklı perspektiflerle yaklaşmalarına imkân verdiği için çok faydalı.

Ofis Hayatı...

Biraz geriye gidecek olursak, İKV Brüksel Temsilciliğinde ilk günüm Haluk Bey'in ofis hayatına dair yazısız da olsa var olan kurallar hakkındaki konuşması ile başladı. Bu konuşma bir amirin çalışanında nelere dikkat ettiği,

ilk gün bırakılan izlenimin tüm çalışma hayatı boyunca etkili olduğu, başarılı bir çalışan olmak için geliştirmemiz gereken beceri ve kabiliyetlerin neler olduğu üzerine detaylı bir konuşmadı. Hem ofis hayatına hem özel hayata dair öğrendiğim en önemli şey bir ajanda tutmanın ve hiç yanımdan ayırmayacağım bir not defteri edinmenin ne kadar elzem olduğuydu. "Kişi hangi işte hangi ortamda çalışırsa çalışsın mutlaka bir ajandaya sahip olmalı" ilkesi benim için vazgeçmeyeceğim bir alışkanlık oldu. Şimdi geriye dönüp bakınca, üç ay gibi kısacık bir sürenin sonunda bile, neler yaptığımı ajandama bakmadan hatırlayamıyorum.

İş dünyasında her amir stajyerini yetiştirirken kendi metodunu uygular. Bunu daha önceki iki staj tecrübeme dayanarak söylüyorum. İKV'de ise "patronum" Haluk Bey'in yaklaşımı benim daha önce hiç karşılaşmadığım türdendi. İlk günden itibaren benimle olan ilişkisini ekseriyetle karşılıklı güven ve saygı eksenine oturttu. Karşı tarafın duyduğu güven ve verilen işlerin ciddiyeti başlarda beni biraz korkutsa da sonrasında kendi kendime şunu dedim: "eğer altından kalkamayacağım bir görev olsaydı bana bu görevi vermezlerdi." Kendisinin stajyerlerine karşı takındığı tavır benim hem yaptığım işe hem de kendime olan güvenimi pekiştirdi. Stajımın başında çekinerek girdiğim ortamlarda artık daha rahat kendimi ifade edebilir hale geldim.

Kısacası 3 aylık kısa zaman diliminin içine olabildiğince yeni yüzler, şehirler ve deneyimler sığdırmaya çalıştım. En önemlisi her konunun birden fazla yönünün olduğunu, gerçeğe en yakın doğruların hep zıt fikirlerin çatışmasından doğduğunu, muhalif olanı da can kulağıyla dinlemem gerektiğini, istişarenin sadece danışmak olmadığını, istişare sonunda çıkan sonucu beğenmesem de kabul etmem gerektiğini bana öğreten İKV Brüksel Temsilcisine sonsuz teşekkürler..

Eylül Şarer

Bilkent Üniversitesi Uluslararası İlişkiler mezunu. Staj Dönemi: 14 Kasım 2016 – 17 Şubat 2017

Daha geç başladığım için İKV'nin aynı dönemdeki diğer stajyeri Beyza'ya kıyasla daha az tecrübeli olan ben, Eylül Şarer, henüz yalnızca birinci ayımı doldurmuş bulunmaktayım. Daha bu yaşında biliyorum ki, zaman göreceli bir kavram. Kimi durumda bitmek bilmez, kimisinde göz açıp kapayıncaya kadar geçer. Benim deneyimim ikinci grupta yer alıyor. Sizlerle de bunu kısa ve öz bir şekilde paylaşmak istedim. Türkiye'de hayli yaygın olan stajyer fotokopi çeker anlayışından çok daha ötesinde yaptıklarımız (tabii fotokopi de çekiyoruz fakat eser miktarda ve gerektiği takdirde) İKV'nin Brüksel Temsilciliği'ni tek bir sıfatla tanımlayacak olsam dinamik sıfatını tercih ederdim herhalde. Güne toplantı-görüşme-ofis üçgeninin hangi noktasından başlayacağının devamlı olarak değişmesi kimilerine yorucu gelecek olsa da ben faal oldukça yaşadığımı hissedenlerdenim.

Üniversite öğrenimim esnasında seçmeli ders tercihlerimden birini Avrupa Birliği'nden yana kullanmıştım. Teoride karmaşık, zaman zaman soğuk gelen bu yapıya pratikte dahil oldukça bambaşka bir dünya çıktı ortaya. Kriz halindeki Türkiye-AB ilişkilerine kalp masajı yapmak suretiyle en önde koşan kurumun bir parçası olarak; AB'nin gözde çok da büyütülmemesi gereken insani bir yapıda; yani kusurlarının, başarısızlıklarının, buna bağlı hırçınlıklarının olduğunu, sanılanın aksine bir Hristiyan kulübü olmadığını, önkoşullar yerine getirildiğinde Türkiye'ye de yer olduğunu öğrendim. En çok da özellikle kriz anlarında ilişkiyi canlı tutmak için İKV benzeri vakıfların ne kadar gerekli olduğunu İKV'nin 24 Kasım'da düzenlediği beyin fırtınası toplantısında bizzat deneyimledim.

Bu süreci Türkiye'de geçirmiş olsam kuvvetle muhtemel sokaklarını ►►

“İKV benzeri vakıfların ne kadar gerekli olduğunu İKV'nin 24 Kasım'da düzenlediği beyin fırtınası toplantısında bizzat deneyimledim”

keşfedemeyeceğim Brüksel, görüp hayran kalamayacağım Avrupa Parlamentosu ambiyansı, varlığından habersiz olacağım TTIP anlaşması, televizyonlardan izlediğimiz kadarıyla yetineceğim; fakat AB ve Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen yetkililerin perspektiflerinden göremeyeceğim Trump kaygısı bana büsbütün yabancı olacaktı. İş hayatının dışında boğuşmam gereken bir ev hayatımın olduğunu göz ardı etmemek lazım. Hayatımda ilk defa daldığım mutfaktan bazen korkunç bazen hiç de fena olmayan zeytinyağlı yemeklerle çıkmam, her haftanın yeni kâbusu olan ütü saymakla bitmez!

Kişisel hayat mücadelemi bir kenara bırakacak olursak, bunların arasından sıyrılan ve değinmeden edemeyece-

ğim bir başka faktörse İKV'nin Brüksel Temsilcisi'nin beraber çalışması ne kadar harika biri olduğunu bilemeyecek olma ihtimali. Bir Uluslararası İlişkiler yeni mezunu olarak pek iş deneyimine sahip olmamakla birlikte yaptığım stajlar İKV de dahil olmak üzere dördü buldu. Fakat hiçbirinde bu kadar elindeki avcundaki bilgiyi paylaşmaya hevesli, aynı zamanda alçak gönüllü, karşıdaki ne özgüven aşıl原因 ve baskıyla kendi yoluna yönelmektense girebileceğimiz yolları gösterirken tavsiye veren birini görmemiştim. Başarının yolunda elbette ki başarısızlıktan korkmak var ama bana verilen görevi yerine getirirken başarısızlık korkusunu en minimalde hissettiğim yer burası. Bana yapılan geri dönüşlerin en uygun ve objektif dille yapıldığını, beni geliştirmek dışında başka bir amacı olmadığını biliyorum.

Sonuç olarak yukarıda bahsettiğim sebeplerden ötürü rahat ve mutluym. Her şeyden öte huzurluyum. Umarım demiyorum çünkü biliyorum ki stajımın kalan zamanına kıyasla en kötü geçen kısmı bu olacak, dün güzeldi ama bugün hep dünden daha güzel. ■

¹ Educating for people and planet: Creating sustainable futures for all. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO). <http://en.unesco.org/gem-report/report/2016/education-people-and-planet-creating-sustainable-futures-all/page#sthash.v9j7sqHw.dpbs>

İKV'DEN YENİ YAYIN

